

Sijoitustuotteiden opas aloittavalle sijoittajalle

Jaana Reinikainen

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma
2012

<p>Tekijä tai tekijät Jaana Reinikainen</p>	<p>Ryhmätunnus tai aloitusvuosi 2009</p>
<p>Raportin nimi Sijoitustuotteiden opas aloittavalle sijoittajalle</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 43 + 35</p>
<p>Opettajat tai ohjaajat Pekka Palomäki</p>	
<p>Tämän produktityyppisen opinnäytetyön tarkoituksena on kirjoittaa laaja ja kattava sijoitustuotteiden opas aloittavalle sijoittajalle. Oppaan tavoitteena on laajentaa kohderyhmään kuuluvien opiskelijoiden tietämystä sijoittamisen perusteista, yleisimmistä sijoituskohteista ja niiden verotuksesta. Vaikka suomalaisten sijoitusvarallisuus on lisääntynyt usean vuoden aikana, suurin osa suomalaisista makuuttaa sijoitusvarallisuuttaan pankkitileillä. Koska erityisesti nuoret ovat tulevaisuuden sijoittajia, tämän oppaan tavoitteena on laajentaa kohderyhmän tietämystä muista kuin tilisäästämisen vaihtoehdoista.</p> <p>On monta syytä, miksi kannattaa sijoittaa varoja muualle kuin pelkästään pankkitilille. Pankkitilin tuotto on mitätön ja inflaatio syö osan tilisijoittajien varoista. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että nuoria aikuisia kiinnostaa sijoittamisen aloittaminen, mutta he eivät koe tietävänsä tarpeeksi eri sijoitusvaihtoehdoista. Suurin osa ihmisistä hankkii sijoitustietoa pankkien sijoitusneuvojilta, joten opinnäytetyössä pohditaan myös pankkien roolia sijoittamisen aloittamisessa.</p> <p>Sijoitustuotteiden oppaassa tarkastellaan erilaisia sijoitusprofileja, joissa vertaillaan sijoittajan riskinsietokykyä ja tuotto-odotusta. Oppaassa kuvataan eri sijoituskohteita yksityiskohtaisesti, mikä monen kohdalla tuo ennestään uutta tietoa, herättää sijoittamisen mielenkiinnon ja auttaa päätöksen teossa. Tällä hetkellä valtiovalta pyrkii nostamaan eläkeikää jatkuvasti. Jatkossa ihmiset kantavat suuremman vastuun oman eläkkeensä suuruudesta valtion maksaman eläkkeen vähentyessä ja näin ollen opiskelijoiden kannattaa jo varhaisessa vaiheessa miettiä omaa talouttaan pidemmälle tulevaisuuteen.</p> <p>Teoriaosan lopuksi oppaan käytännöllisyyttä testattiin muutamilla ammattikorkeakouluopiskelijalla. Opiskelijat olivat yksimielisiä siitä, että tämän kaltainen sijoitusopas on kiinnostava, ja että se sopii hyvin aloittavalle sijoittajalle. Moni vastanneista koki saaneensa täydentävää tietoa sijoittamisesta ja toisille tieto oli melko uutta. Kyselyyn vastanneet suosittelisivat opasta muillekin opiskelijoille, joka osaltaan kuvaa tämän kaltaisen oppaan hyödyllisyyttä.</p>	
<p>Asiasanat Sijoittaminen, sijoitusprofiili, riskinsietokyky, sijoituskohteet, ammattikorkeakouluopiskelijat.</p>	

Degree programme

<p>Authors Jaana Reinikainen</p>	<p>Group or year of entry 2009</p>
<p>The title of thesis Investment product guide for beginning investors</p>	<p>Number of pages and appendices 43 + 35</p>
<p>Supervisor(s) Pekka Palomäki</p>	
<p>The aim of this bachelor's thesis is to create a wide and comprehensive investing guide for novice investors. The objective is to expand students' knowledge of investing, introduce common investment products and taxation. Although Finnish investment assets have increased in recent years, most of the Finns keep their money in the bank accounts. Because young people are future investors, the purpose of this guide is to expand the target group's knowledge of other options than just savings accounts.</p> <p>There are many reasons why a normal bank account is not the best choice to have money in year after year. The return on bank accounts is practically nonexistent and in addition the value of money decreases due to inflation. Several researchers have shown that young people are interested in starting to invest but people don't have enough information about different investment options. Most people get their knowledge from banks' investment advisers. Consequently this thesis takes into consideration the banks' role in starting investing.</p> <p>The investment guide reviews different investment profiles to compare the investor's risk tolerance and expected returns. The aim is to describe investment products in detail so many beginner investors will expand their awareness of investing, raise their interest and have help with decision-making. Currently, the government's aim is to increase the retirement age constantly. People will take a bigger responsibility for their own pensions; as a result the proportion of the statutory pension will decrease. Because of this fact, students should be planning their personal economy further into the future.</p> <p>At the end of the theory section, a couple of students from universities of applied sciences tested how practical the guide really is. The students were unanimous that this kind of an investment guide is useful for beginner investors. Many students got supplementary information and some felt that the information obtained was completely new. The most important point related to this thesis is to know that the students would recommend this guide to other students.</p>	
<p>Key words Investment, investment profile, risks, investment products, students of universities of applied sciences</p>	

Sisällys

1	Johdanto	3
1.1	Työn tausta ja aiheen rajausta	3
1.2	Produktin tavoite.....	4
2	Suomalaisten sijoitusvarallisuus.....	6
3	Suomalaisten suhde säästämiseen ja sijoittamiseen	8
3.1	Suomalaisten yleisin säästämisen ja sijoittamisen muoto	9
3.2	Tärkeimmät säästämis- ja sijoitustuotteiden valintakriteerit.....	10
3.3	Finanssikriisin vaikutus suomalaisten säästämiseen ja sijoittamiseen.....	10
3.4	Pankki- ja talousasioiden kiinnostus ja seuraaminen	11
4	Pankkipalveluiden tulevaisuuden näkymät	14
4.1	Räätälöidyt pankkipalvelut	14
4.2	Nopea ja tehokas palvelu	15
4.3	Anonyymisti toimiva pankki.....	15
4.4	Koulutus pohjainen toimintamalli osana pankkipalveluita	16
4.5	Nuorten suhtautuminen omaan pankkiin	17
5	Mitkä tekijät vaikuttavat sijoituspäätökseen?	19
6	Sijoitusinformaatio ja sijoittajan suoja	21
6.1	Eri pankkien tarjoamien sijoitus esitteiden vertailu	22
6.2	Eri pankkien internet sivujen vertailu.....	23
6.3	Sijoittajan suoja.....	24
6.3.1	Finanssivalvonta valvontaviranomaisena	24
6.3.2	MiFID-direktiivi	25
6.3.3	Säännöllinen ja jatkuva tiedonantovelvollisuus	26
7	Sijoittamisen perusteet.....	27
7.1	Rahoitusmarkkinat	27
7.1.1	Rahoitusmarkkinoiden tehtävät.....	28
7.1.2	Markkinoiden tehokkuus.....	28
7.2	Sijoitusprosessi.....	30
7.3	Tuotto	31
7.4	Riski.....	33

7.4.1	Korkoriski.....	33
7.4.2	Yritysriski.....	33
7.4.3	Markkinariski.....	34
7.5	Riskinsietokyky	34
7.6	Hajautuksen merkitys sijoittamisessa.....	34
7.7	Sijoituksen allokaatiopäätökset	36
8	Tulokset.....	38
8.1	Ammattikorkeakouluopiskelijoiden arvio oppaasta.....	38
8.2	Oma arvio ja kommentit tuloksista.....	40
9	Pohdinta	41
9.1	Luotettavuuden arviointi.....	42
9.2	Kehitysehdotukset ja oman oppimisen kehittyminen	43
	Lähteet.....	45
	Liitteet.....	49
	Liite 1. Sijoitustuotteiden opas aloittavalle sijoittajalle	49

1 Johdanto

Tässä produktityyppisessä opinnäytetyössä käsitellään eri sijoituskohteita, jotka sopivat erityisesti aloittelevalle sijoittajalle. Opinnäytetyö koostuu sekä teoriaosasta, että itse produktista eli sijoitustuotteiden oppaasta. Sijoittaminen on ollut hyvin ajankohtainen puheenaihe erityisesti viime vuosina finanssikriisin myötä. Monien kotitalouksien sijoitusvarallisuus on lisääntynyt viime vuosien aikana huomattavasti, mutta suurin osa suomalaisista silti makuuttaa rahojaan pankkitileillä (Finassialan keskusliitto 2012, 2.). Kohdistan oppaan erityisesti ammattikorkeakouluopiskelijoille, joilla saattaa olla tässä vaiheessa ylimääräisiä säästöjä, mutta vähän tietoa eri sijoituskohteista. Tämän oppaan tarkoitus on lisätä kohderyhmän yleistietoa sijoittamisesta ja motivoida heitä sen aloittamiseen. Olen pyrkinyt kirjoittamaan oppaasta mahdollisimman selkeän ja ytimekkään, jotta opiskelijat saisivat sijoittamiseen tarvittavat perustiedot ilman, että heidän tarvitsee lukea useita paksuja ja vaikeaselkoisia sijoitusopuksia.

Sijoittaminen on mielenkiintoinen aihe ja se tulee ajankohtaiseksi useille ihmisille jossain vaiheessa elämää. Mitä aikaisemmin sijoittamisen aloittaa, sen helpompi sitä on jatkaa myöhemmin. Vaikka aluksi ajatus sijoittamisesta voi tuntua vieraalta ja riskinotto pelottavalta, moni sijoittaja kokee hyvän sijoituspäätöksen kohdalla olonsa onnistuneeksi. Aloittelevan sijoittajan on hyvä muistaa, että sijoittamista voi toteuttaa hyvin eri tavoin ja jokaiselle sijoittajalle löytyy omalle sijoitusprofiilille sopivia sijoitusvaihtoehtoja.

1.1 Työn tausta ja aiheen rajaus

Opinnäytetyön idea syntyi kiinnostuksestani rahoitusmarkkinoihin ja eri sijoitusinstrumentteihin. Erilaisia sijoituskohteita on lukuisia, minkä vuoksi erityisesti nuoret aikuiset ovat kokeneet, etteivät he tiedä tarpeeksi eri sijoituskohteista ja siksi kaikki eivät uskalla aloittaa sijoittamista. Finanssialan keskusliiton julkaisemissa tutkimuksissa suurin osa suomalaisista pitää varallisuuttaan pelkällä pankkitilillä, koska kokevat sen turvallisimmaksi vaihtoehdoksi (Finassialan keskusliitto 2012, 2). Muihin pohjoismaihin verrattuna Suomi lukeutuu sijoittamisen ja erityisesti rahastosijoittamisen osalta varsin kokeuttomaksi (Nyman 2012).

Tässä opinnäytetyössä keskityn eri sijoituskohteisiin ja rajaan säästämisen tuotteet kokonaan pois, kuten erilaiset säästämisen tilit, joissa ei synny asiakkaalle pääoman menettämisen riskiä. Koska opas on suunnattu aloittavalle sijoittajalle, rajaan opinnäytetyötäni ulkopuolelle muun muassa asuntosijoittamisen, metsään ja taiteeseen sijoittamisen sekä muut sellaiset sijoituskohteet, joita ei aloittaville sijoittajille yleensä suositella.

Tämän opinnäytetyön kohderyhmänä ovat ammattikorkeakouluopiskelijat. Aihe on rajattu pelkästään opiskelijoihin, koska nuorten sijoittamista on tutkittu eri opinnäytetyöissä ja tutkimustulokset ovat antaneet viitteitä siihen, että nuoria kiinnostaa saada lisätietoa eri sijoitusvaihtoehdoista. Elina Aakulan on tutkinut nuorten sijoittamista, ja tutkimustulokset osoittivat, että nuoria kiinnostavat erityisesti sijoitusrahastot, pörsiosakkeet ja eläkevakuutus (Aakula 2010). Tekemässäni sijoitustuotteiden oppaassa on kuvattu muun muassa näitä sijoituskohteita.

Olen itse työskennellyt rahoitusallalla noin puolitoista vuotta ja voin kokemukseni perusteella sanoa, että nuoret tietävät yleisesti ottaen eri sijoituskohteista melko vähän. Kokemukseni perusteella he ovat kiinnostuneita aiheesta, koska moni kysyy ja kuuntelee mielellään. Monet nuoret työskentelevät opiskeluiden ohella ja osalla opiskelijoista saattaa olla ylimääräistä rahaa laitettavaksi säästöön. Opas antaa heille perustietoja, joka toivon mukaan auttaa opiskelijoita tulevaisuudessa, kun säästöön jäävää rahaa saattaa olla enemmän. Uskon, että monet opiskelijat haluaisivat lisätietoa siitä, mitä mahdollisuuksia sijoittaminen voi tuoda mukanaan. Valitsin ammattikorkeakouluopiskelijat kohderyhmäksi, koska heillä on valmiudet lukea ja ymmärtää oppaan tekstiä.

1.2 Produktin tavoite

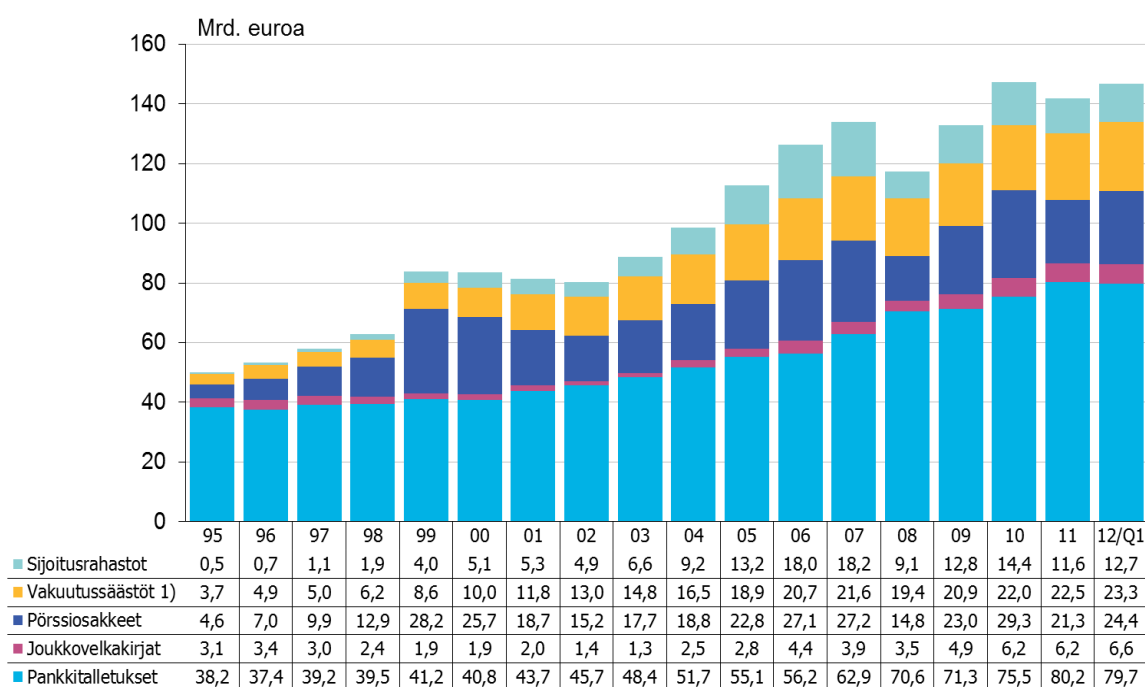
Oppaan tarkoituksena on tutustuttaa kohderyhmä sijoittamisen aloittamisen perusteisiin, erilaisiin sijoitusinstrumentteihin ja sijoituksen verotukselliseen näkökulmaan. Oppaan tavoite on helpottaa opiskelijoiden kynnystä aloittaa sijoittaminen ja laajentaa kohderyhmän tietämystä muista kuin tilisäästämisen vaihtoehdoista. Verrattuna esimerkiksi eri pankkien tarjoamiin sijoittamisen esitteisiin, tekemäni opas on laajuudeltaan huomattavasti pidempi ja kattavampi. Olen pyrkinyt tekemään oppaan sisällysluettelosta mahdollisimman rajaavan, jolloin opasta lukeva pystyy valitsemaan, mitkä kohdat häntä eniten kiinnostavat.

Olen pyrkinyt ottamaan oppaassa huomioon mahdollisimman monta sijoittamisen näkökulmaa. Mielestäni on tärkeä kirjoittaa sijoitustuotteiden oppaassa esimerkiksi sijoittamisen kustannuksista ja riskeistä, koska näitä osa-alueita on vaikea löytää ainakaan pankkien omista esitteistä tai heidän internet-sivuiltaan. Tavoitteeni on ollut tarkkailla sijoittamista eri sijoitusprofiilien näkökulmasta, jolloin hyvin varovainenkin sijoittaja saa tietoa hänelle sopivista vaihtoehdoista.

Tavoitteeni on testata produktin onnistumista muutamilla ammattikorkeakouluopiskelijoilla. Tuloksesta ei ole tarkoitus tulla luotettava vaan enemmänkin suuntaa antava. Tarkoituksena on selvittää onnistuiko opas tavoitteessaan antaa lisätietoa sijoittamisesta ja tutustuttaa opiskelijat erilaisiin sijoituskohteisiin. Kysyin myös, suosittelisivatko oppaan lukeneet sitä muillekin ammattikorkeakouluopiskelijoille.

2 Suomalaisen sijoitusvarallisuus

Alla olevasta kuvioista nähdään suomalaisten sijoitusvarallisuus vuodesta 1995 vuoteen 2012 maaliskuuhun asti. Suomalaisen rahoitusvarallisuus on lisääntynyt reilusti vuodesta 1995. Suurin osa suomalaisten rahoitusvarallisuudesta on ollut kautta aikojen pankkitalletuksissa, mutta kasvavassa nousussa ovat olleet sijoitusrahastot ja vakuutusäästöt. Joukkovelkakirjalainojen osuus on kasvanut niukasti 17 vuoden aikana. Pörssiosakkeiden kasvu lähti 2000-luvun vaihteessa pörssikuplan seurauksena laskusuuntaan, mutta niiden suosio on jälleen noussut vuodesta 2002 alkaen.

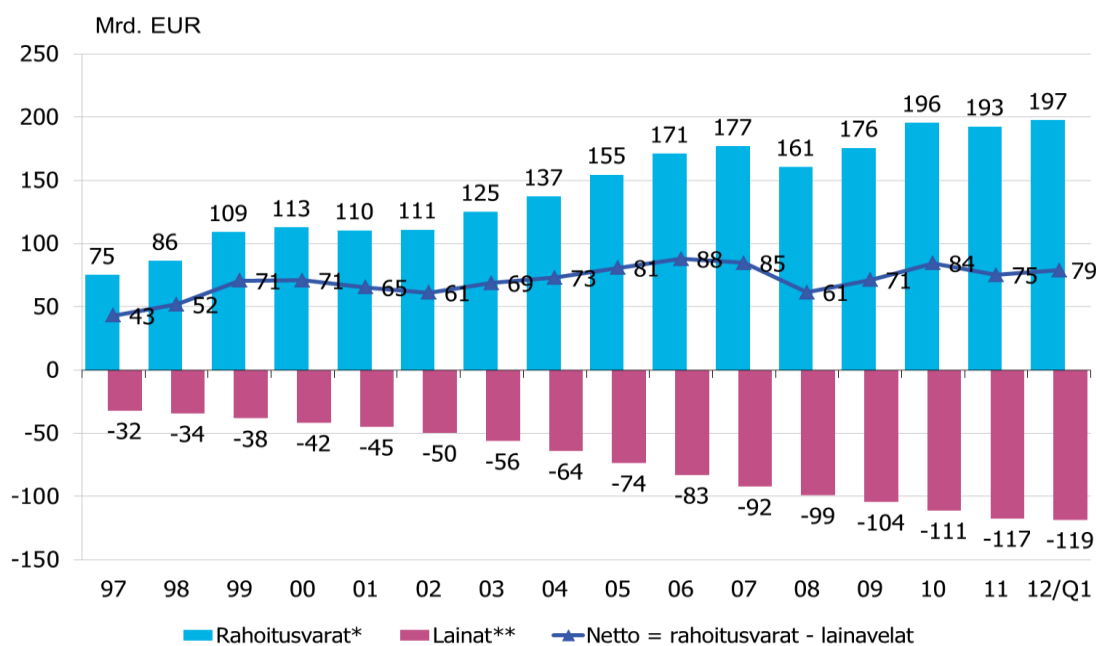

1) Vakuutusäästöihin on laskettu yksityishenkilöiden ottamat säästöhenkivakuutukset ja yksilölliset eläkevakuutukset

Kuvio 1. Suomalaisen kotitalouksien sijoitusvarallisuus vuosina 1995-2012. (Finanssialan keskusliitto 2012, 2.)

Vaikka pankkitalletusten osuus suomalaisten sijoitusvarallisuudesta on ollut koko vertailujakson yli 50 prosenttia kaikista rahoitusvaroista, positiivisena nousijana ovat olleet sijoitusrahastot, jotka olivat lähes tuntemattomia suomalaisille vuonna 1995. Vielä vuonna 2012 rahastosijoittaminen on hyvin tuntematonta suurimmalle osalle suomalaisista muihin Pohjoismaihin verrattuna. Valtaosa suomalaisten varallisuudesta pidetään pankkitileillä ja sijoittajat vierastavat osake- tai korkomarkkinoita. (Nyman 2012.) Koska ammattiin valmistuvat opiskelijat ovat tulevaisuuden sijoittajia, toivon, että tällä op-

paalla voisi lisätä heidän sijoitustietoaan erityisesti eri sijoituskohteista ja motivoida heitä sijoittamisen aloittamiseen.

Kuvio 2. Suomalaisten kotitalouksien rahoitusvarat ja velat vuosina 1997-2012. (Finanssialan keskusliitto 2012.)

Tarkasteltaessa suomalaisten kotitalouksien rahoitusvaroja suhteessa velkoihin vuosina 1997 vuoteen 2012 alkuun asti, suomalaisilla on keskimäärin enemmän käytettävissä olevia varoja kuin velkoja. Lainojen osuus suhteessa rahoitusvaroihin on kasvanut vuonna 2012 vuoteen 1997 verrattuna, mutta suomalaisten kotitalouksien nettovarallisuus on kuitenkin kasvanut huomattavasti. Tässä tutkimuksessa rahoitusvaroihin on laskettu käteinen raha ja pankkitileillä olevat talletukset, pörssiosakkeet, sijoitusrahastot, eläkesäästöt ja muut arvopaperit. Lainoihin on puolestaan laskettu mukaan kotitalouksien osuus koko asuntoyhteisöjen lainamäärästä. (Finanssialan keskusliitto 2012.)

3 Suomalaisen suhde säästämiseen ja sijoittamiseen

Suomalaiset suunnittelevat omia raha-asioitaan hyvin lyhyellä aikahorisontilla. Finanssialan keskusliiton julkaiseman tutkimuksen mukaan noin 50 prosenttia suomalaisista miettii omaa talouttaan vain kuusi kuukautta eteenpäin. Vuoden tai sitä pidemmän aikavälin suunnittelijoita on alle viidennes suomalaisista ja jopa 15 prosenttia suomalaisista ei mieti omaa talouttaan lainkaan. Heidän osuus on noussut keväästä 2010 noin kolmella prosenttiyksiköllä. (Finanssialan keskusliitto 2011a, 4.)

Talouttaan suunnittelevien ihmisten osuus nousee iän myötä. Keskimäärin iäkkäämmät ihmiset suunnittelevat omaa talouttaan pidemmällä syklillä kuin nuoret. Noin 30 prosenttia 45-49 -vuotiaista ihmisistä suunnittee raha-asioitaan 1-2 vuoden aikahorisontilla. Alle 25-vuotiaat suunnittelevat talouttaan enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan ja alle 18-vuotiaista noin 25 prosenttia kertoo, ettei suunnittele talouttaan ollenkaan. Oman talouden suunnittelusta kiinnostutaan yleensä 29-34 -vuotiaana ja talouden suunnittelu vähenee reilun 60 ikävuoden jälkeen. (Finanssialan keskusliitto 2011a, 4.)

Tutkimuksen mukaan suomalaisten keskimääräinen rahatilanne eli tilanne, jossa tulot ovat suurempia kuin menot, on hieman parantunut keväästä 2010. Yli puolella tutkimukseen vastanneista tulot ovat suuremmat kuin menot, jolloin heillä voisi jäädä rahaa säästöön. Suomalaiset, joiden menot ovat tuloja suurempia joutuvat selviytymään säästöillään ja noin prosentti suomalaisista joutuu turvautumaan ylimääräiseen lainaan kulu- jen kattamiseksi. (Finanssialan keskusliitto 2011a, 5.)

Suomalaisten rahatilanteessa on huomattavia eroja ikäryhmittäin. Melkein kaikilla yli 45-vuotiailla on keskimäärin suuremmat tulot kuin menot. Toisin kun alle 29-vuotiailla suomalaisilla, joille jäi keskimäärin enemmän rahaa säästöön, mutta säästöön kertynyt määrä oli pienempi kuin yli 45-vuotiailla. Alle 25-vuotiailla menee keskimääräistä enemmän rahaa kulutukseen ja he joutuvat turvautumaan säästöihin menojen kattamiseksi. 20-24 -vuotiaat ottavat keskimääräistä enemmän ylimääräistä lainaa menojen kattamiseksi ja työttömien ja lomautettujen joukossa on sekä niitä, joiden menot ovat yhtä suuret kuin tulot, että niitä, joiden täytyy turvautua säästöihin suurien menojen vuoksi. Kouluikäisten lasten perheillä tulot ovat menoja keskimäärin suuremmat ja yk-

sin asuvat kuluttavat muita enemmän säästöjään tai joutuvat ottamaan ylimääräisen lainan. (Finanssialan keskusliitto 2011a, 5.)

Meeri Paananen ja Hannele Salonen tutkivat tekemässään opinnäytetyössään, miten ammattikorkeakouluopiskelijat ovat sijoittuneet työelämässä valmistumisen jälkeen. Kyselyyn vastasi 113 opiskelijaa. Heistä noin 93 prosenttia kertoi olevansa töissä valmistumishetkellä. Hieman alle prosentti vastaajista ei ollut työllistynyt, mutta heidänkin vastauksiin vaikutti se, että he olivat lähteneet uudestaan opiskelemaan. Noin reilu kuuksi prosenttia etsi töitä valmistumisen jälkeen. Työn saanti vaihteli päivästä vuoteen, mutta keskimäärin opiskelija sai töitä 4,3 kuukauden jälkeen. (Paananen & Salonen 2009, 48.) Tutkimukseen vastanneet olivat juuri valmistuneita. Valmistujien keski-ikä oli 33,2 vuotta ja keskipalkka 2887 euroa. (Paananen & Salonen 2009, 6.)

Yllä oleva tutkimus osoitti, että ammattikorkeakouluopiskelijat ovat työllistyneet erittäin hyvin valmistumishetkellä ja sen jälkeen. Tradenomien keskipalkalla varmasti suurimmalla osalla vastanneista jää ainakin jotain säästöön muiden menojen jälkeen. Tradenomien hyvä työllisyystilanne ja kohtuullisen hyvä keskipalkka on mielestäni yksi erittäin tärkeä lähtökohta tämän sijoitusoppaan tekemiseksi.

3.1 Suomalaisen yleisin säästämisen ja sijoittamisen muoto

Taulukko 1. Kotitalouksien rahoitusvarat 2010 (Finanssialan keskusliitto 2011b.)

Kotitalouksien rahoitusvarat	31.12.2010	12 kk:n muutos	Osuus kaikista rahoitusvaroista
	mrd. €	%	%
Pankkitalletukset	75,0	5,8	51,06
Pörssiosakkeet	29,3	27,4	19,95
Vakuutussäästöt	22,0	5,4	14,98
Sijoitusrahastot	14,4	13,0	9,80
Joukkovelkakirjat	6,2	27,0	4,22
Rahoitusvarat yhteensä	146,9	10,8	100

Finanssialan keskusliiton julkaiseman 2010 vuositilaston mukaan suomalaiset sijoittavat suurimman osan varoistaan pankkitalletuksiin, joissa ei ole pääoman menettämisen riskiä. Talletuksista saa varat nopeasti ulos, mutta vastaavasti niiden tuottamat korot ovat heikkoja. Toiseksi suosituin sijoittamisen muoto on pörssiosakkeet. Viidesosa suomalaisten rahoitusvaroista on sijoitettuna pörssiosakkeisiin, vaikka suomalaiset usein toi-

vovat sijoituskohteeltaan turvallisuutta. Vakuutussäästöt nousevat vuoden 2010 lopussa kolmanneksi kotitalouksien rahoitusvarojen joukosta, sijoitusrahastoihin suomalaiset ovat sijoittaneet vain 14,4 miljardia euroa ja vastaavasti joukkovelkakirjoihin vain 4,22 prosenttia. Osakkeet ja joukkovelkakirjat ovat selvästi kasvattaneet suosiotaan kotitalouksien sijoituskohteina. Pörssiosakkeisiin ja joukkovelkakirjoihin sijoitettiin melkein kolmannes enemmän kuin vuoden 2009 lopussa.

3.2 Tärkeimmät säästämisen- ja sijoitustuotteiden valintakriteerit

Suomalaiset odottavat turvallisuutta säästämisen- tai sijoituskohteeltaan ja sen arvostus on edelleen tärkein kriteeri sijoituskohteen valinnassa. Riskittömyys nousee toiseksi tärkeimmistä kriteereistä ja sen arvostus on kasvanut suomalaisten keskuudessa viime kevääseen verrattuna. Kolmanneksi eniten arvostetaan sijoittamisen tai säästämisen vaihtavuutta, neljänneksi on noussut sijoituksen nopeasti rahaksi muutettavuus ja viidentenä vasta on sijoituksesta saatu tuotto. (Finanssialan keskusliitto 2011, 13.)

Eläkevuosiin varautuminen yhtenä sijoituskohteen valintakriteerinä on laskenut hyvältä tasoltaan, jolla se on ollut pitkään vuodesta 2007 alkaen. Suomalaisista 45-64 -vuotiaille on hyvin tärkeää varautua eläkevuosiin, kun taas 45-54 -vuotiaiden joukossa eläketurvan arvostus on keskimäärin pudonnut. Nuorten ikäpolvien keskuudessa eläketurvaan varautumisen arvostus on laskenut suhteessa eniten. (Finanssialan keskusliitto 2011, 13.)

Eettisyyttä, vastuullisuutta ja ekologisuutta arvostetaan edelleen sijoituskohteen valinnassa, mutta niiden arvostustaso laski vuoden takaisin tuloksiin verrattuna. Eettisyyttä ja vastuullisuutta pidetään kuitenkin hieman tärkeämpänä kriteerinä kuin esimerkiksi eläke-ikään varautumista. Ekologisuus ja ympäristöarvot ovat keskimääräistä tärkeimpiä yli 60-vuotiaille, mutta muuten niiden arvostus jää toiseksi viimeiseksi sijoituskohteen valintakriteereistä. (Finanssialan keskusliitto 2011, 13).

3.3 Finanssikriisin vaikutus suomalaisten säästämiseen ja sijoittamiseen

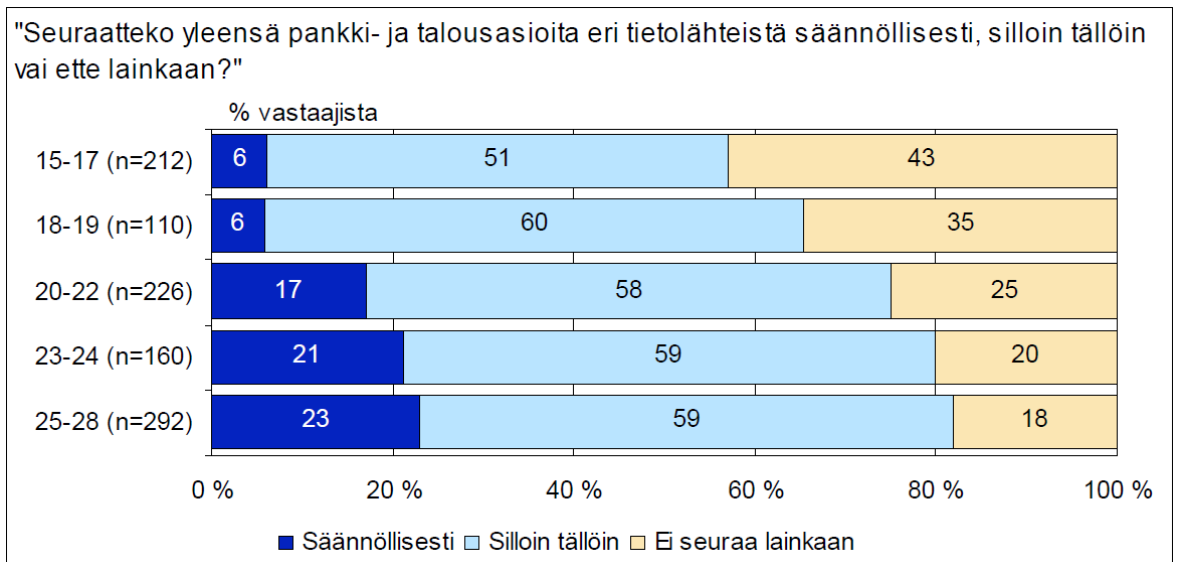
Danske Investin tekemästä Pohjoismaiden sijoittajatutkimuksesta selviää, että suomalaisten sijoitusaktiivisuus on säilynyt talouskriisistä huolimatta korkealla tasolla muihin

Pohjoismaihin verrattuna. Noin 67 prosenttia suomalaisista ei ole vaihtanut sijoitus-suunnitelmaansa finanssikriisin myötä ja 47 prosenttia kertoo, että finanssikriisi ei ole muuttanut heidän kykyynsä sietää riskiä huonoinakin aikoina. (Sampo Pankki 2011.)

Tutkimuksen mukaan suomalaisten innostus sijoittamiseen on finanssikriisistä huolimatta korkealla tasolla muihin Pohjoismaihin verrattuna, koska jopa 43 prosenttia tutkimukseen vastanneista suunnittelee sijoittavansa rahaa eri sijoituskohteisiin tulevan 12 kuukauden aikana. Samalla muiden Pohjoismaiden keskiarvo oli hieman alle 40 prosenttia. Suomalaiset ovat olleet erityisen aktiivisia rahastosäästäjiä, koska jopa 31 prosenttia vastanneista suomalaisista suunnittelee sijoittavansa johonkin sijoitusrahastoon seuraavan vuoden aikana. Vastaava luku Pohjoismaissa oli noin 23 prosenttia. Rahastojen lisäksi osakkeet ja talletukset olivat suosituimpia sijoituskohteita suomalaisten keskuudessa. (Sampo Pankki 2011.)

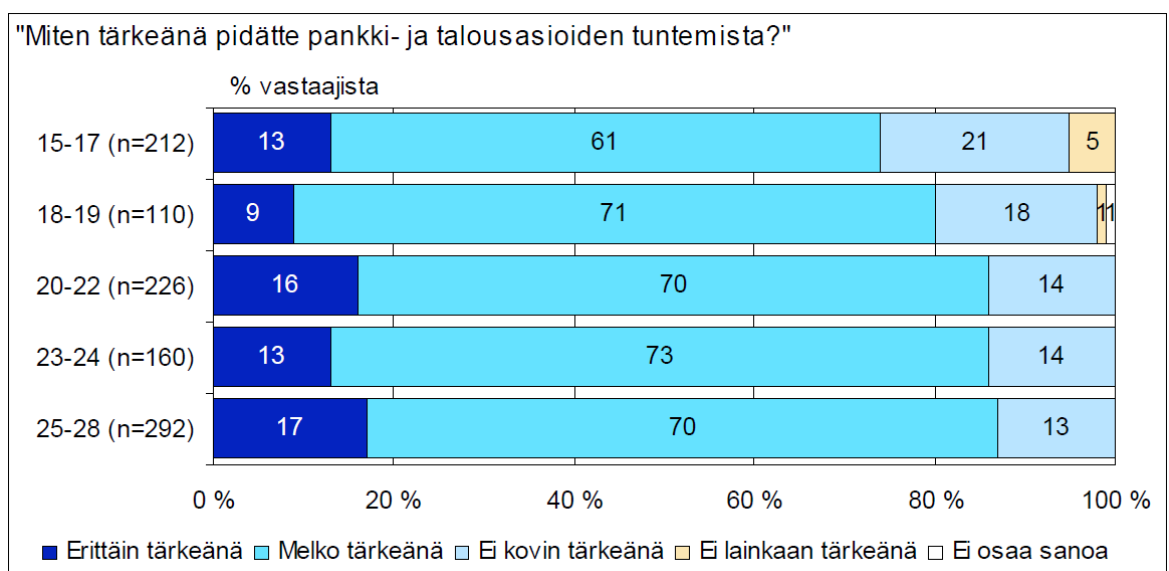
3.4 Pankki- ja talousasioiden kiinnostus ja seuraaminen

Kuvio numero 3 on osa Finanssialan keskusliiton tekemää nuorisotutkimusta vuonna 2009, jossa tutkittiin, miten paljon nuoret seuraavat säännöllisesti pankki- ja talousasioita. Vuonna 2009 noin 73 prosenttia nuorista seuraa ainakin joskus pankki- ja talousasioita, kun vastaava luku vuonna 2008 oli 64 prosenttia. Pankki- ja talousasioiden kiinnostus ja niiden seuraaminen nousi tutkimuksen mukaan iän myötä. 25-28 -vuotiaista yli 80 prosenttia seuraa talousasioita joko säännöllisesti tai silloin tällöin, kun taas nuorimmista vastaajista taloutta seuraa vain noin 57 prosenttia. Pankki- ja talousasioita eniten seuraavat ovat tutkimuksen mukaan Etelä-Suomessa asuvat, omassa taloudessa elävät, korkeakouluopiskelijat ja työtä tekevät nuoret aikuiset. Pankki- ja talousasioita seurataan usein säännöllisemmin silloin, kun vastaajalla itsellään on omia sijoituksia tai lainaa. (Finanssialan keskusliitto 2009, 2.)

Kuvio 3. Pankki ja talousasioiden seuraaminen vuonna 2009. (Finanssialan keskusliitto 2009, 3.)

Pankki- ja talousasioiden tunteminen on tärkeää suurimmalle osalle nuorista. Yli 80 prosenttia vastaajista piti tärkeänä tai melko tärkeänä tuntea pankki- ja talousasioita. Ikäryhmittäin noin 86-87 prosenttia yli 20-vuotiaista piti tärkeänä tai melko tärkeänä talouden seuraamista. Alle 20-vuotiaista vastaava prosentti on enintään 80. Kaikkein tärkeimpänä näiden asioiden tietämys korostui jälleen korkeakouluopiskelijoilla, työssäkäyvillä ja sijoituksia omaavilla nuorilla. (Finanssialan keskusliitto 2009, 2.)

Kuvio 4. Pankki- ja talousasioiden tunteminen. (Finanssialan keskusliitto 2009, 4.)

Finanssialan keskusliiton tekemän tutkimuksen mukaan suurin osa nuorista seuraa talousasioita ja he pitävät niitä tärkeänä. Kuitenkin suurin osa nuorista pitää varojaan pelkällä käyttö- tai säästötilillä. Tutkimus osoitti, että erityisesti korkeakouluopiskelijat ovat kiinnostuneita talouteen liittyvistä asioista ja heillä on myös hyvät valmiudet ymmärtää sijoittamiseen liittyviä käsitteitä ja asioita. Valitsin finanssialan keskusliiton tekemän nuorisotutkimuksen siksi, koska uskon, että suurin osa ammattikorkeakouluopiskelijoista kuuluu iältään välille 20-30 -vuotta.

4 Pankkipalveluiden tulevaisuuden näkymät

Aalto-yliopiston julkaiseman tutkimusraportin (The Future of Banking Services) mukaan noin 20-30 -vuotiaat nuoret aikuiset haluavat pankkipalveluilta hyvin erilaisia asioita. Heillä on myös hyvin monitahoisia ja ristiriitaisia ajatuksia pankkipalveluihin liittyen. Osa tutkimukseen osallistuneista henkilöistä haluaa tehokkaita ja automatisoituja palveluita, kun taas osa suosii yhä henkilökohtaista palvelua pankkiasioidensa hoitamisessa. Tutkijat muodostivat neljä erilaista visiota, jotka kuvaavat mahdollisia pankkien rooleja kuluttajien elämässä tulevaisuudessa. (Nordea 2012b.)

4.1 Räätelöidyt pankkipalvelut

Ensimmäisessä visiossa asiakas odottaa pankeilta joustavia ja juuri hänelle räätälöityjä palveluita. Asiakkaalle on tärkeää, että hän voi itse valita, mitä kautta hän voi lähestyä pankkia tai tavata pankkivirkailijan. Tässä visiossa asiakas pystyy valitsemaan vapaasti hänelle sopivimman tapaamisajan pankkineuvojan kanssa esimerkiksi ruokatunnin ajaksi hänen lempiravintolassaan. Virtuaalitapaamiset ovat myös mahdollisia, mutta enemmän asiakas suosii niitä, jos hän asuu ulkomailla. Asiakas odottaa, että hän voi itse valita pankkineuvojan sosiaalisten medioiden kautta. Sieltä voi löytää kommentteja ja suosituksia eri virkailijoista. Hyvän palautteen saaneen virkailijan ammattitaitoon on tällöin helpompi luottaa. (Aspara, Rajala & Tuunainen 2012, 10.)

Kyseinen asiakas on hyvin tarkka omien raha-asioidensa hoitamisessa ja haluaa pitää säännöllisesti kirjaa omista tuloistaan ja menoistaan. Asiakas toivoisi saavan laskelmia aikaisemmilta kuukausilta, joissa näkyisivät hänen tulot, menot ja sen, kuinka paljon asiakas pystyy vielä käyttämään erinäisiin omiin ostoksiin saman kuukauden aikana. Laskelmien pitäisi olla aina ajan tasalla ja huomioida, miten asiakkaan tulotason vaihtelut vaikuttavat myös hänen kuukausittaiseen käyttöbudjettiinsa. Asiakas käyttää mobiilipankkia melkein päivittäin ja maksaa korttimaksujen sijasta ostokset älypuhelimellaan. Pankin tulisi tarjota asiakkaalle ylimääräisiä palveluita, kuten sopivan asunnon etsimistä tai luotettavia autonvuokrausyrityksiä. Asiakas tuntee pankkipalveluidensa olevan kunnossa, kun ne ovat kontrolloituja ja hänellä on erityisesti ne palvelut, mitä hän itse arvostaa. Jos asiakkaan elämäntilanne muuttuu, hän voi halutessaan joko lisätä tai vähentää pankkien huolenpitoa ja heidän tarjoamiaan palveluja. (Aspara ym. 2012, 10.)

4.2 Nopea ja tehokas palvelu

Toisessa visiossa asiakas on kiireellinen perheenäiti, jolla ei ole ylimääräistä aikaa ja halua siksi pankkipalveluiden osalta tehokasta ja nopeaa palvelua. Hän toivoo, että pankki osaisi huomioida hänen tarpeitaan pienen lapsen äitinä ja osaisi ehdottaa jo valmiiksi hänelle sopivia tuotteita, joista asiakas voisi valita mieleisensä vaihtoehdon. Perheenäiti toivoisi, että pankkineuvoja osaisi ennustaa perheenäidin jokapäiväiset rutiinit ja normit, joiden pohjalta osattaisiin tarjota juuri hänelle sopivimmat tuotteet. (Aspara ym. 2012, 10-11.)

Perheenäidille tehokkuus tarkoittaa pankkipalveluiden osalta sitä, että kun hän tarvitsee jotain pankkipalvelua, ratkaisu olisi valmis melkein saman tien. Pankin puolelta tulevia yhteydenottoja perheenäiti tarvitsee vain, kun pankki varmistaa palveluiden olevan kunnossa. Kun tapahtuu jotain erityistä asiakkaan elämässä, hän toivoo pankin olevan niin sanottu ensiluokkainen ravintola: vaihtoehtoja tulisi olla vähän, vaihtoehdot ovat hyviä ja makuasiat ratkaisevat. (Aspara ym. 2012, 11.)

Pankin tulisi osata lukea perheen toiveita asioiden tullessa virkailijoiden tietoisuuteen. Jos asiakkaat haluavat vaihtaa auton esimerkiksi viiden vuoden välein, tulisi pankin tarjota heille automaattisesti erisuuruisia autolainoja ja niiden maksusuunnitelmia. Toisena esimerkkinä pankin tulisi olla osa asiakkaiden elämää. Hyvänä esimerkkinä perheenäiti pitää sitä, että lapsen syntymän jälkeen pankki tarjoaa hyvin pian heille tapoja säästää vastasyntyneelle vauvalle. Perheenäiti arvostaa myös sitä, että pankkivirkailija olisi tavoitettavissa aina silloin, kun hänellä on aikaa ottaa yhteyttä videoneuvottelun muodossa. (Aspara ym. 2012, 11.)

4.3 Anonyymisti toimiva pankki

Kolmannessa visiossa asiakas uskoo, että pankit ajattelevat vain heidän omaa etuaan jopa asiakkaiden yksityisyyden kustannuksella. Siksi kolmannessa visiossa asiakas haluaa asioida pankissa anonyymisti, jolloin asiakkaiden nimiä eikä henkilötunnuksia ole pankin tietoisuudessa tai saatavilla vaan asiakkaiden henkilötiedot korvataan asiakasnumerolla. Jos asiakas haluaa asioida verkossa, hän voi kirjautua verkkopankkiin anonyymisti.

Jos asiakas tarvitsee esimerkiksi lainaa, jokin kolmas yhdysmies tai välittäjä takaa asiakkaan luotettavuuden ja hänen luottoluokituksen, jolla taataan asiakkaan hyvä lainanmaksukyky. Lainan hinta ja sen ehdot määräytyvät asiakkaan tilien saldojen ja hänen maksukäyttäytymisen mukaan suoraan, jolloin vältetään tuomitsemasta tietyn tyyliä asiakkaita tai heidän elämäntilanteitaan. Jos asiakkaan elämäntilanne muuttuu ja asiakas jää työttömäksi, lainan hinta väliaikaisesti kallistuu, jos asiakas ei hae maksuvapaita kuukausia. (Aspara ym. 2012, 11.)

Anonyymisti toimiva asiakas ei halua kommunikoida pankin kanssa muuten kuin verkkopankin kautta. Jos hänellä on kysymyksiä, hän pystyy laittamaan verkkoviestiä tai olemaan verkkoneuvottelussa pankkivirkailijan kanssa. Anonyymejä asiakkaita palvelevat virkailijat eivät työskentele samoissa konttoreissa kuin kasvokkain palvelevat virkailijat. Anonyymisti toimivien asiakkaiden tulee varmistaa tietokoneidensa tietoturva ja tehdä päivityksiä niin, että heidän serverinsä eivät pysty luovuttamaan mitään tietoa heistä. Anonyymisti toimiva asiakas ei hoida puhelimen kautta pankkipalveluitaan, koska hän uskoo niiden joutuvan helpommin rikollisten käsiin. (Aspara ym. 2012, 11.)

4.4 Koulutus pohjainen toimintamalli osana pankkipalveluita

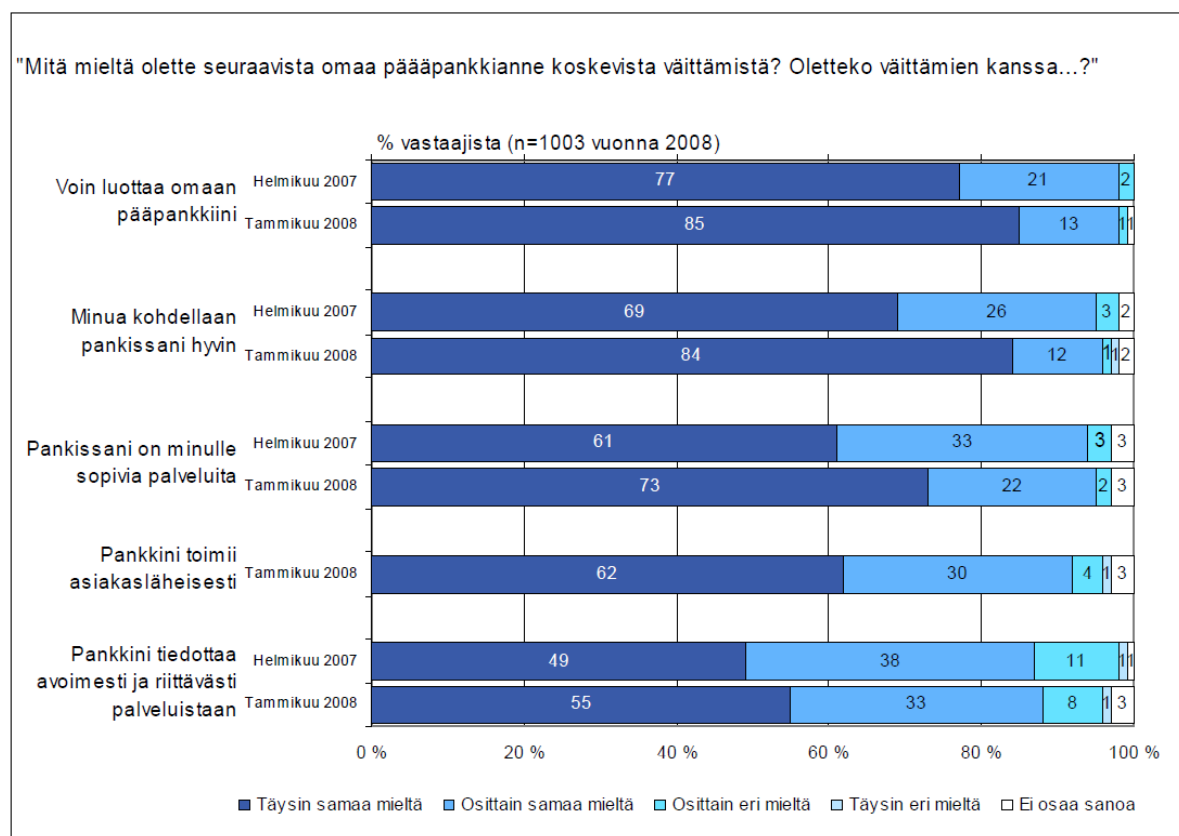
Neljännessä visiossa asiakas toivoo pankilta enemmän koulutuksenomaista informaatiota pankin tuotteista ja sen tarjoamista palveluista sekä vähentämään yksittäisten tuotteiden suoraviivaista markkinointia ja mainontaa. Koulutus pohjainen lähestymistapa eri pankin tarjoamiin palveluihin olisi miellyttävämpää ja käytännöllisempää. Pankit voisivat toimia näin ollen enemmän asiakkaan avustajana eikä niinkään kaukaisena palveluntarjoajana. Pankin tulisi pystyä lähettämään verkon kautta luentomateriaalia eri sijoituskohteista ja kertomaan asiakkaille niistä esimerkiksi verkkoneuvottelujen kautta. Koulutus pohjainen opastus auttaa erityisesti ulkomailla asuvia ihmisiä, jolloin he uskaltavat käyttää verkkopankkia varmemmin, tai he edes tietävät, mistä he löytävät luotettavan ja nopean avun. (Aspara ym. 2012, 12.)

Koulutus pohjaisten toimintamallien ansiosta asiakkaat voisivat aidosti luottaa pankkeihin enemmän, koska he todella yrittävät monipuolisesti auttaa asiakkaita ymmärtämään talousasioiden hoitoa, markkinoita ja neuvomaan heitä sijoitusasioihin liittyvissä kysymyksissä. Usein varsinkin nuoret eivät välttämättä ymmärrä kaikkia pankin tarjoamia

tuotteita täydellisesti, joten näin asiakkaat voisivat tuntea olevansa suunnilleen samalla aaltopituudella pankkineuvojan kanssa. Tämän toimintamallin hyöty on vakaa luottamus omaan pankkiin ja näin nuoret pystyisivät paremmin valmistautumaan oman talouden muutoksiin, kun he tietävät, että pankki tukee ja auttaa heitä siinä. (Aspara ym. 2012, 12.)

4.5 Nuorten suhtautuminen omaan pankkiin

Alla olevan Finanssialan keskusliiton tekemän tutkimuksen mukaan 15-28 -vuotiaiden nuorten luottamus omaan pankkiin on suuri. Tutkimuksen mukaan nuorten luottamus omaan pankkiin on kasvanut ja he kokevat, että heitä kunnioitetaan ja kohdellaan pankeissa hyvin. Nuoret pitävät pankkien tarjoamia tuotteita heille sopivina ja enemmistön mielestä pankki toimii asiakasta varten. Hieman yli puolet vastaajista piti pankkien tiedottamista riittävänä. (Finanssialan keskusliitto 2008, 45.)

Kuvio 5. Mielipide omasta pankista. (Finanssialan keskusliitto 2008, 45.)

Vaikka tutkimus oli tehty vuonna 2008, se osoitti, että nuorilla on vahva usko omaan pankkiinsa ja he pitävät henkilökohtaisesta ja asiakaslähtöisestä palvelusta. Tutkimuksesta voidaan päätellä, että omalla pankilla on vahva rooli nuorten sijoittamisen aloittamisessa. Edellä kuvattujen tulevaisuuden pankkipalveluiden rooli tulee varmasti nuor-

ten kohdalla hyvin esiin räätälöityjen ja koulutus pohjaisen mallin kautta. Koska verkon käyttö yhtenä suosittuna asiointikanavana on tänä päivänä korostunut ja sen merkitys tulevaisuudessa varmasti korostuu entisestään, uskon, että henkilökohtaisen palvelun merkitys ei nuorten osalta poistu vielä vähään aikaan. Pankit voisivat edistää omaa rooliaan sijoittamisen aloittamisessa jokaisen nuoren kohdalla, kun he tulevat asioimaan pankkiin. Vaikka nuori ei sillä hetkellä tee sijoituspäätöstä, ajatus sijoittamisen aloittamisesta vahvistuu.

5 Mitkä tekijät vaikuttavat sijoituspäätökseen?

Sijoituspäätöksen tekeminen on usein vaikeaa ja haastavaa. Noin 72 prosenttia suomalaisista tekee sijoituspäätöksen muuhun kuin markkinatilanteeseen vaikuttavien tekijöiden perusteella. Noin 77 prosentin mielestä itselleen sopivan sijoituskohteen löytäminen on vaikeaa ja noin 68 prosentin mielestä lopullisen sijoituspäätöksen teko on haastavaa. (OP-Pohjola-ryhmä 2011.)

Sinnaliisa Tams käsitteli vuonna 2011 tekemässään opinnäytetyössä yksityishenkilön säästämisen- ja sijoitusvaihtoehtoja sekä niiden verotusta. Tams toteutti tutkimuksen kyselylomakkeen avulla, jossa yhtenä kysymyksenä käsiteltiin sijoituspäätökseen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimustulokset olivat ristiriitaisia. Noin 70 prosenttia tutkimukseen vastanneista odotti korkeaa tuottoa joko paljon tai kohtalaisesti. Kun kysyttiin, kuinka tärkeänä sijoittajat pitivät alhaista riskiä, noin 70 prosenttia piti sitä mielestään tärkeänä tai kohtalaisen tärkeänä. Vähäiset kulut ja sijoituksen helppous olivat myös huomionarvoisia tekijöitä osana sijoituspäätöstä. (Tams 2011, 60.)

Tamsin tekemässä kyselyssä realisoitui monen sijoittajan unelma, saada korkeaa tuottoa pienellä riskillä. Tässä tutkimuksessa toteutui varmasti monen aloittelevan sijoittajan mielikuva sijoittamisesta. Nämä tutkimustulokset kuvastavat varmasti osaksi sijoittajien tiedon puutetta, koska tuskin suurimmalla osalla aloittelevista sijoittajista on korkea riskinsietokyky. Suurin osa suomalaisista arvostaa sijoituksen turvallisuutta, joten siksi alhaista riskiä arvostettiin.

Harvardin yliopiston taloustieteen professori David Laibson teki kokeen yliopiston henkilökunnalle tarkoituksenaan tutkia heidän sijoituskäyttäytymistään. Tutkimuksessa oli mukana kolme indeksirahastoa, jotka kaikki seurasivat täsmälleen samaa indeksiä. Ainoat erot olivat indeksirahastojen aloituspäivämäärässä ja rahastojen kuluissa. Tutkimustulokset olivat yllättäviä. Suurin osa tutkimuksessa mukana olleista valitsi indeksirahaston, jonka historialliset tuotot olivat parhaimpia tai brändi tutuin. Vain muutama valitsi kuluiltaan pienimmän ja samalla parhaimman rahaston, koska tuotto-odotus oli riippuvainen vain rahaston aloituspäivästä. Vaikka kokeen toisessa vaiheessa Laibson muistutti rahastojen kulueroista, silti suurin osa valitsi rahaston, jonka historiallinen

tuotto oli parhain. Tutkimuksen jälkeen Laibson päätteli, että tiedottaminen ja valistus eivät suuresti vaikuta sijoituspäätöksen tekoon vaan valtaosa tekee päätöksen oman intuitionsa mukaan. (Heiskanen 2008.)

6 Sijoitusinformaatio ja sijoittajan suoja

Sijoittajille on tarjolla monenlaista sijoitusinformaatiota, mutta kaikkein eniten sijoitusinformaatiota hankitaan pankkien sijoitusneuvojilta. Vuonna 2009 noin 59 prosenttia suomalaisista kertoi saaneensa sijoitusinformaatiota eri säästämis- ja sijoitusvaihtoehtoista sijoitusneuvojalta. Määrä on hieman noussut vuodesta 2008, jolloin vastaava luku oli 52 prosenttia. Toinen tärkeä informaation lähde oli internet, josta noin 36 prosenttia suomalaisista haki sijoitustietoa. (OP-Pohjola-ryhmä 2009.) Internet tietolähteenä saattaa kuitenkin olla harhaanjohtava, joten on erittäin tärkeää osata valita tietolähteet oikein. Noin 25 prosenttia hyödynsi sanomalehtiä ja noin 21 prosenttia talouslehtiä (OP-Pohjola-ryhmä 2009).

Suomalaisten korkea luottamus pankkien sijoitusneuvojiin näkyy yllä esitetystä Finanssialan keskusliiton julkaisemassa tutkimuksessa. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, kuinka paljon erityisesti nuoret luottavat omaan pankkiinsa. Monet sijoittajat uskovat todennäköisesti saavansa suoranaisia vinkkejä siitä, mihin sijoituskohteeseen kannattaa sijoittaa. Sijoitusneuvojien yksi tärkeimmistä tehtävistä on kuitenkin kertoa asiakkaille pankin näkemyksiä tulevasta korko- tai osakemarkkinoista ja ennen kaikkea saada asiakas miettimään näitä asioita. (Yrjölä 2003.) Jokaisella sijoitusneuvojalla ja pankilla on oma näkemys suosimistaan sijoituskohteista. Koska lopullisen riskin kantaa aina asiakas itse, hänen tulisi olla kriittinen, mitä sijoitusneuvoja yrittää hänelle tarjota (Niemi 2010). Vaikka sijoitusneuvojilla on velvollisuus kertoa asiakkaille kaikki kyseiseen sijoituskohteeseen liittyvä, he ovat myös myyjiä ja yrittävät tehdä tulosta palveluntarjoajalle.

Timo Anttila tutki omassa opinnäytetyössään Satakunnan ammattikorkeakouluopiskelijoiden sijoittajakäyttäytymistä vuonna 2009. Anttilan tekemässä kyselytutkimuksessa yli 70 prosenttia vastanneista kertoi saaneensa sijoitusinformaatiota pankilta ja noin 45 prosenttia kotoa omalta perheeltään. Yli 20 prosenttia kertoi hakevansa tietoa internetistä ja hieman alle 20 prosenttia vastanneista kertoi saaneensa tietoa joko kavereilta, televisiosta, radiosta tai lehdistä. Vastanneista noin reilu 15 prosenttia kertoi saaneensa sijoitustietoa omasta ammattikorkeakoulusta. (Anttila 2009, 35.) Tiina Hyvärinen tutki omassa opinnäytetyössään Siilinjärven Osuuspankin asiakkaiden säästämistä ja sijoittamista. Noin 56 prosenttia vastanneista kertoi, ettei pankki ole tarjonnut heille säästä-

mis- tai sijoittamisvaihtoehtoja viimeisen 12 kuukauden aikana. Vastanneista 44 prosenttia oli aikaisemmin kertonut, että he olisivat kiinnostuneita ja heillä olisi tarve aloittaa säästämisen tai sijoittaminen. (Hyvärinen 2009.) Ainakin näiden tutkimusten perusteella voidaan päätellä, että pankeilla on erittäin vahva rooli sijoitusinformaation jakajana sekä sijoittamisen aloittamisessa. Hyvärisen tekemästä tutkimuksesta voidaan päätellä, että suomalaiset tarvitsevat jonkun joka kertoo heille sijoittamisesta ja tukee heitä päätöksen teossa. Suomalaiset saattavat olla passiivisia tekemään itse aloitetta sijoittamisen aloittamiseksi.

6.1 Eri pankkien tarjoamien sijoitusesitteiden vertailu

Tätä opinnäytetyötä varten vertailin kolmen suurimman suomalaisen pankin, Nordean, Osuuspankin ja Sampo Pankin tarjoamia sijoitusesitteitä. Pankkien tarjoamat esitteet olivat pääpiirteittäin samankaltaisia. Kaikki esitteet olivat melko lyhyitä, jolloin kaikista ei saanut kokonaiskuvaa esiteltävästä asiasta. Oppaita silmäiltäessä kaikista oppaista huokui sijoittamisen vaivattomuus, helppous ja asiakkaan saama hyöty. Negatiivisista asioista kuten kuluista ei kerrottu lyhyimmissä oppaissa lainkaan ja kattavimmissa oppaissa kulut olivat jätetty melko vähäiselle huomiolle. Oppaat on haettu Nordean, Osuuspankin ja Sampo Pankin konttoreista, joten vertailussa ei ole välttämättä käytetty kaikkia pankkien tarjoamia esitteitä. Kerätyt oppaat olivat konttoreiden asiakaspöydillä, jolloin tarjonta voi varmasti vaihdella myös konttoreittain.

Osuuspankin esite ”Asioita voi muuttaa säästämällä” on hyvin lyhyt ja se kuvaa säästämisen monia hyviä puolia. Niissä halutaan painottaa sitä, että pienellä säästösummalla voi aloittaa sijoittamisen. Osuuspankin esitteessä kuvataan erilaisia sijoitusprofieja ja mainostetaan Osuuspankin omia rahastoja vaihtoehtona tietyille sijoitusprofiilille.

Osuuspankin esite enemmänkin motivoi säästämiseen ja sen aloittamiseen painottamalla sitä, että kuka tahansa voi sen aloittaa. Osuuspankilta löytyy myös muita sijoittamisoppaita, jotka käsittelevät eläkevakuutusta, sijoitusvakuutusta sekä osake- ja rahastosijoittamisesta. Näistä eläke- ja sijoitusvakuutusoppaat ovat laajuudeltaan kattavampia.

Nordea tarjoaa muutamista sijoituskohteista A4-sivun kokoisia sijoitusesitteitä. Nordea painottaa esitteissään paljon jatkuvaa rahastosäästämistä ja eläkesäästämistä. Yritys korostaa hyvin vahvasti esitteissään pelkästään Nordean omia tuotteita, mikä piirre näkyy

jokaisen pankin esitteissä. Se on toki ymmärrettävää yrityksen tuotteiden markkinoinnin ja mainonnan kannalta, mutta samalla asiakas voi saada riskiriitaisen käsityksen kyseisen sijoitusinstrumentin eri piirteistä, koska pankkien tuotteet ovat erilaisia.

Sampo Pankilla oli mielestäni saamistani esitteistä mielenkiintoisin. Se kuvaa osakesijoittamisen perusteita, verotusta ja itse käytäntöä. Erona tekemääni produktiin oli se, että opas oli tehty kohderyhmälle Sampo Pankin asiakkaat ja heille potentiaaliset uudet asiakkaat. Oppaassa on pankin esimerkkirahastoja ja kuvakaappauksia siitä, miten Sampo Pankin verkkopankissa voi tehdä osaketoimeksiannon. Kohderyhmän takia opas on käyttökelpoinen vain tietylle segmentille. Pankkien tarjoamista tuotteista ja erityisesti rahastoista käydään keskustelua verkossa. Useat kommentit koskevat pankkien korkeita kuluja ja sitä, että pankki ajattelee pelkästään heidän omaa etuaan. Tämänkin esimerkin kautta puolueettomalle oppaalle saattaa olla mielenkiintoa ja kysyntää.

6.2 Eri pankkien internet sivujen vertailu

Suomessa toimivien kolmen suurimman pankin Nordean, Osuuspankin ja Sampo Pankin internet-sivuilla on saatavana tietoa sijoittamisesta. Jokainen palveluntarjoaja kertoi lyhyesti ja hyvin yleisesti tässä opinnäytetyössä mainitut sijoituskohteet, poikkeuksena Sampo Pankki, jonka internet-sivuilta ei löytynyt tietoa sijoitusvakuutuksesta. Pankkien omat internet-sivut ovat kuitenkin kyseenalaisia, koska he esittelevät ennen kaikkea omia sijoituskohteitaan eikä niin paljon yleisiä näkemyksiä erilaisista sijoitusinstrumenteista tai sijoittamisen perusteista.

Pankkien omilta internet-sivuilta saa käsityksen sijoittamisen helppoudesta ja positiivisesta puolesta, kuten tuotosta, koska missään pankkien omissa säästämisen tai sijoittamisen laskureissa ei ole huomioitu kuluja tai palkkioita. Helppous sijoittajan kannalta syntyy siitä, kun linkit erilaisten säästösopimusten tekoon tai pankin yhteydenottolomakkeet löytyvät sivujen alalaidasta. Toisaalta nämä tekijät varmasti motivoivat ja helpottavat ihmisten kynnystä aloittaa sijoittaminen, mutta sijoittamisen tietoperusta on tällöin puutteellinen. Suurimmista pankeista Nordea tarjoaa mielestäni eniten tietoa sijoittamisen perusteista, kuten sijoitusajasta, tuotosta, riskistä ja hajautuksesta.

6.3 Sijoittajan suoja

Sijoittajan suoja muodostuu monesta eri osa-alueesta. EU sääntelee monien eri tahojen liiketoimintaa erilaisilla vakavaraisuussäädöksillä ja muilla säädellyillä toimintaedellytyksillä. Finanssivalvonta ja erilaiset tilintarkastusjärjestelmät valvovat eri palveluntarjoajia ja heidän toimintaansa. Sijoittajan oikeuksia suojaa yleinen oikeusjärjestelmä ja erityiset turvajärjestelyt. (Finanssivalvonta 2010, 3.)

Palveluntarjoajien tulee noudattaa hyviä tapoja sijoituspalveluiden myynnissä ja kohdella asiakasta asianmukaisesti. Palveluntarjoajilla on velvollisuus kertoa asiakkaille eri sijoituspalveluista ja antaa heille riittävä kuva niistä sijoituspäätöstä varten. Palveluntarjoajilla on asiakkaistaan selonottovelvollisuus. Heidän tulee toteuttaa toimeksiannot huolellisesti ja säilyttää asiakkaiden varat sopimusten mukaan. (Finanssivalvonta 2010, 5.)

Sijoittajan suojalla pyritään takaamaan luotettavat ja vakavaraiset palveluntarjoajat, heidän asianmukaiset ja oikeat menettelytavat, luotettava rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuri, sijoittajille olennaiset ja riittävät tiedot perusteltua sijoituspäätöstä varten ja finanssimarkkinoiden väärinkäyttöksiin puuttuminen. Sijoittajan tulee kuitenkin muistaa, että sijoittamisen lopullinen riski on aina asiakkaan vastuulla. (Finanssivalvonta 2010, 14.)

6.3.1 Finanssivalvonta valvontaviranomaisena

Finanssivalvonta on oikeudellisesti itsenäinen rahamarkkinoita valvova valvontaviranomainen, joka toimii yhteydessä Suomen Pankin kanssa. Finanssivalvonnan tehtävä on valvoa muun muassa pankkien, luottolaitosten, vakuutusyhtiöiden, sijoituspalveluyhtiöiden, rahastoyhtiöiden ja arvopaperipörssin toimintaa. Se kontrolloi pankkien vakuusrahastoja, talletussuojarahastoja ja sijoittajien korvausrahastoja. (Kontkanen 2009, 39.)

Finanssivalvonta tekee säännöllisesti erilaisia tarkastuksia sekä antaa määräyksiä ja ohjeita. Valvontaa suorittavalla viranomaisella on oikeudet saada hyvin yksityiskohtaisia-kin tietoja valvottaviltaan. Se kerää säännönmukaisesti raportointeja yritysten toiminnasta analysoidakseen heidän toimintaa. Valvontaviranomaisten tehtävänä on tarkastella, että yritysten toiminta on lakien ja asetusten mukaista ja yhtiöjärjestys noudattaa yh-

tiösääntöjä. Sääntöjen vastaisesta toiminnasta valvontaviranomainen voi tietyin edellytyksin määrätä yritykselle joko sakkoja, julkisen huomautuksen tai varoituksen. (Kontkanen 2009, 40.) Valvontaa korostetaan erityisesti palveluntarjoajan ja asiakkaan välisissä suhteissa ja sopimuksissa. Valvonta ei kohdistu jokaiselle palveluntarjoajalle samalla intensiteetillä vaan valvonta on yleisesti ottaen riskiperusteista. (Finanssivalvonta 2010, 7-8.)

Finanssivalvonnan tehtäviin kuuluu tarkastella yritysten tiedonantovelvollisuutta. Tiedonantovelvoitteeseen kuuluu tilinpäätösinformaation laatiminen ja muut tiedonantovelvollisuudet, erilaisten sijoitusesitteiden laatiminen, sijoituskohteiden markkinointi ja sijoitusasiakkaaseen kohdistuvat tiedonantovelvoitteet. Tarkastuksia suoritetaan joko etukäteistarkastuksena tai jälkikäteen. (Finanssivalvonta 2010, 8.)

6.3.2 MiFID-direktiivi

MiFID eli rahoitusvälineiden markkinat -direktiivi astui voimaan koko Euroopan Unionissa marraskuussa 2007. Direktiivin tarkoituksena on edistää sijoittajien suojaa ja parantaa entisestään markkinoiden toimivuutta. Direktiivin käyttöönoton jälkeen yksityistä sijoitusneuvontaa ei saa antaa muut kuin toimiluvan saaneet pankit, sijoituspalveluyritykset ja omaisuudenhoitoon erikoistuneet rahastoyhtiöt. MiFID-direktiivin tavoitteena on tehdä euroalueen arvopaperimarkkinat yhtenäisemmiksi, helpottaa sijoituspalveluiden tarjoamista ja vähentää arvopaperikaupankäynnin ongelmakohtia. (Sampo Pankki.)

Sijoittajille direktiivi näkyy siinä, että sijoituspalveluita tarjoavien yritysten ja pankkien tulee tuntea asiakkaidensa sijoituskokemus, sijoitustavoitteet ja heidän taloudellinen asema, jotta he pystyvät suosittelemaan asiakkaalle sopivia sijoituskohteita. Yksityiskoh- taisten tietojen antaminen on asiakkaan edun kannalta tärkeää, jotta yritys kykenee arvioimaan, minkälaiset palvelut tai tuotteet sopivat juuri kyseisen asiakkaan tarpeeseen. Palveluntarjoajat eivät voi suositella tai myydä palveluita, jos asiakas ei kerro edellä mainittuja tietoja. (Sampo Pankki.)

MiFID-direktiivi näkyy asiakkaille silloin, kun he käyttävät jonkun palveluntarjoajan sijoituspalveluita, kuten arvopaperivälitystä, varainhoitoa tai sijoitusneuvontaa. Direk-

tiivin piiriin kuuluvat rahoitusinstrumentit, esimerkiksi osakkeet, sijoitusrahastot ja joukkovelkakirjalainat. MiFID ei puolestaan koske pankkitalletuksia, säästö- tai henkivakuutuksia tai asuntosijoittamista. Sijoittajan suoja parani direktiivin myötä, koska sijoittaja saa enemmän tietoa eri palveluista ja palveluntarjoajista. Asiakkaat saavat informaatiota sijoituskohteisiin liittyvistä riskeistä, kuluista, toteuttamisperiaatteista ja mahdollisista palveluntarjoajan ja asiakkaan välisistä ristiriitatilanteista. (Sampo Pankki.)

Sijoituspalveluita tarjoavat yritykset luokittelevat asiakkaat ei-ammattimaisiin ja ammattimaisiin sijoittajiin. Koska suurin osa asiakkaista on ei-ammattimaisia sijoittajia, MiFID-direktiivi velvoittaa palveluntarjoajia kertomaan yksityiskohtaisesti tarjoamistaan rahoitusvälineistä ja arvioimaan niiden soveltuvuutta asiakkaalle. Direktiivi ei ota kantaa asiakkaan sijoitustaitoihin, sijoituksen lopulliseen riskiin ja mahdollisiin tappioihin. Ei-ammattimaiset asiakkaat lukeutuvat sijoittajien korvausrahastosuojan piiriin ja heillä on kattavin mahdollinen sijoittajansuoja. (Sampo Pankki.)

6.3.3 Säännöllinen ja jatkuva tiedonantovelvollisuus

Säännöllinen tiedonantovelvollisuus velvoittaa liikkeeseenlaskijoita antamaan säännöllisin väliajoin tietoa yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Säännöllisellä tiedonantovelvollisuudella tarkoitetaan oikeaan aikaan julkaistavia osavuosikatsauksia, tilinpäätöstiedotteita, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta. Finanssivalvonta voi antaa yksityiskohtaisempia määräyksiä näiden tarkemmasta sisällöstä ja julkistamisesta arvopaperimarkkinalain ja valtiovarainministeriön määrittelemien asetusten nojalla. (Finanssivalvonta 2011.)

Jatkuvalla tiedonantovelvollisuudella tarkoitetaan liikkeeseenlaskijan jatkuvaa velvollisuutta julkistaa kaikki tärkeät ja tarpeenmukaiset asiat, joilla on olennaista vaikutusta arvopaperin arvoon. Liikkeeseenlaskijan tulee julkistaa tällaiset tiedot välittömästi, kun yhtiön toimitusjohtaja tai joku hallituksen jäsenistä on niistä tietoinen. Tiedon julkaisemisesta on määritelty, että keskeisille tiedotusvälineille ja julkisen kaupankäynnin järjestäjille tulee toimittaa tieto samanaikaisesti. Jatkuvan tiedonantovelvollisuuden taustalla on taata sijoittajien tasapuolinen, yhdenmukainen ja samanaikainen mahdollisuus saada arvopaperin arvoon liittyvää tietoa. (Finanssivalvonta 2012.)

7 Sijoittamisen perusteet

Sijoittamiseen kuuluu monta eri vaihetta, jotka on hyvä ottaa huomioon ennen sijoituspäätöksen tekoa. Sijoittamisen ehkä tärkein huomioonotettava asia on riskinsietokyky, koska se määrittelee vahvasti sijoituksen tuoton, mutta myös tappion mahdollisuuden (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2007, 23). Tämän vuoksi riskinsietokyky määrittelee sijoituskohteiden valinnan. Sijoittamisen perusteiden ymmärtämiseen vaikuttaa sijoituskohteiden hajautus, aika ja allokaatiopäätökset. Koko sijoittamisen perusta ja sen lähtökohta on kuitenkin toimivat rahoitusmarkkinat, joita kuvataan ensin alla olevissa kappaleissa.

7.1 Rahoitusmarkkinat

Rahoitusmarkkinat jaetaan tavallisesti raha- ja pääomamarkkinoihin. Rahamarkkinoilla tarkoitetaan lyhytaikaisia eli alle vuoden pituisia yritysten, valtion tai kuntien liikkeelle laskemia velkainstrumentteja. Pääomamarkkinoiksi kutsutaan pitkänajan eli yli vuoden mittaisia rahoitusmarkkinoita. Yritykset maksavat sijoittajille heidän lainaamastaan rahasta korkoa, joka voi olla ennalta sovittu, tai oman pääoman mukaiselle sijoitukselle osinkotuottoja tai arvonnousua. Vieraan pääoman sijoitukselle tuotto eli korko on ennalta määritelty toisin, kun oman pääoman sijoitukselle, jossa tuottoa ei tiedetä vaan yritys lupaa tehdä parhaansa sijoittajien edun mukaan. (Nasdaq OMX 2010, 7-8.)

Rahoitusmarkkinat jaetaan edelleen ensi- ja jälkimarkkinoihin. Ensimmäisillä yrityksillä voivat hakea joko vieraan pääoman tai oman pääoman rahoitusta. Vieraan pääoman rahoitusta on esimerkiksi joukkovelkakirjalainojen myynti sijoittajille ja oman pääoman rahoitusta on esimerkiksi yrityksen osakeanti. Jälkimarkkinoilla sijoittajat käyvät kauppaa arvopapereilla, jotka on laskettu liikkeelle ensimmäisillä. Jälkimarkkinakauppoja ovat pörssissä tehdyt kaupat, joissa sijoittajat voivat ostaa ja myydä osakkeita ilman, että yritys olisi mukana yhtenä kaupan osapuolena. Jälkimarkkinat toimivat hyvin osakkeiden kohdalla, koska niitä voi helposti myydä ja ostaa pörssissä, mutta kaikki sijoituskohteet eivät ole jälkimarkkinakelpoisia. Pankkitalletukset ovat esimerkki tästä, koska niitä ei voi myydä enää oston jälkeen eteenpäin. (Nasdaq OMX 2010, 8.)

7.1.1 Rahoitusmarkkinoiden tehtävät

Rahoitusteorian mukaan yksi rahoitusmarkkinoiden tärkeimmistä tehtävistä on siirtää mahdollisimman tehokkaasti varoja ylijäämäisiltä rahoitussektoreita alijäämäisille. Kotitaloudet ja yritykset, joiden tulot ovat kuluja suuremmat, ovat esimerkki ylijäämäsektorista, koska heillä on varaa sijoittaa ylimääräistä omaisuuttaan eteenpäin. Puolestaan alijäämäisillä kotitalouksilla ja yrityksillä, joilla tulot ovat pienemmät kuin menot, syntyy rahoitustarve. Rahoitusmarkkinoiden tehtävä on siis kohdentaa varat niitä tarvitseville ja päinvastoin. Rahoitusmarkkinat pystyvät tyydyttämään suuretkin rahoitustarpeet säästöjä yhdistämällä. Esimerkiksi yritys saa huomattavasti halvemmalla ison lainan pankista, kuin lainaamalla saman raha yksittäisiltä kuluttajilta. (Nasdaq OMX 2010, 8.)

Rahoitusmarkkinoiden toinen tärkeä rooli on välittää informaatiota sijoittajille. Ilman jatkuvaa ja samanaikaista informaatiota sijoittajien olisi vaikeampaa vertailla eri sijoituskohteiden historiallista riskiä ja tuottoa. Rahoitusmarkkinoiden kolmas rooli on hajauttaa sijoittamisesta aiheutuvaa riskiä. Osakemarkkinoilla hajautus on tehokasta myös yksityissijoittajille, koska osakkeet on jaettu pieneen yksikkökokoon, joten sijoitettava summa voi olla pieni, vaikka yritys tarvitseekin suurta rahoitusta. Rahoitusmarkkinat mahdollistavat yksityissijoittajan pääoman hajauttamisen usean eri yrityksen osakkeisiin. (Nasdaq OMX 2010, 9.)

Neljäs rahoitusmarkkinoiden tärkeä rooli on sijoitusten likviditeetin eli rahaksi muutettavuuden parantaminen. Mitä likvidimpi tietty sijoituskohte on, sitä helpompi sijoittajan on muuttaa sijoituskohte takaisin rahaksi. Yritykset saattavat tarvita rahoitusta pidemmäksi aikaa kuin sijoittajat haluavat lainata. Jälkimarkkinat mahdollistavat rahaksi muutettavuuden ilman, että yrityksen täytyy luopua saadusta pääomastaan. Toimivien jälkimarkkinoiden ansiosta osakesijoittajan ei tarvitse sitoa rahojaan yrityksen rahoitustarpeen mukaan, mikä on hyvän likviditeetin lähtökohta. (Nasdaq OMX 2010, 9.)

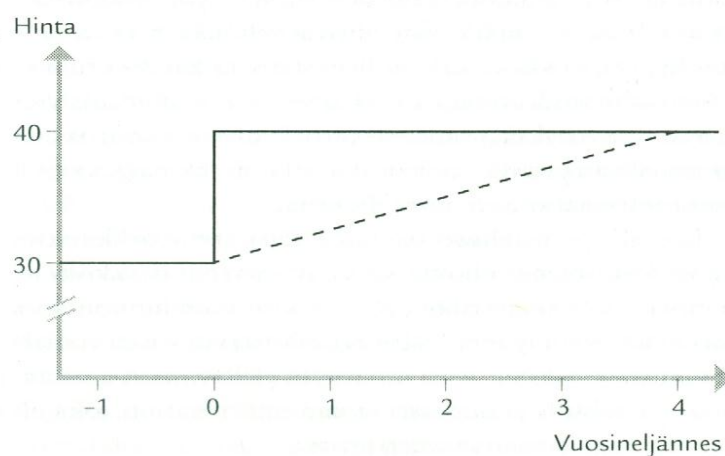
7.1.2 Markkinoiden tehokkuus

Arvopaperimarkkinoiden tehokkuudella tarkoitetaan sitä, että osakekurssien kehitykset ovat täysin sattumanvaraisia. Todennäköisyys kurssien nousuille ja laskuille ovat yhtä suuria ja kehityksen suunnat ovat täysin riippumattomia kurssien aikaisemmasta kehi-

tyksestä. Osakekurssien muutoksia on tutkittu runsaasti ja niiden tutkiminen jatkuu edelleen. Suurin osa tutkijoista on kuitenkin sitä mieltä, että markkinat toimivat hyvin ja tehokkaasti, mitä pidetään tehokkaiden markkinoiden hypoteesina. (Nikkinen, Rothovius & Sahlström 2005, 80.)

Kansantalouden näkökulmasta pääomien tulisi ohjautua sinne, missä niistä saadaan suurin hyöty. Tämän tavoitteen toteutumiseksi rahoitusmarkkinoiden pitää olla allokaatiivisesti tehokkaat eli sisäisesti ja ulkoisesti tehokkaat. Sisäisellä tehokkuudella viitataan markkinoiden operatiiviseen eli päivittäiseen toimintaan. Arvopaperivälittäjien välillä pitäisi olla riittävä kilpailutilanne, jonka seurauksena kaupankäyntikustannukset pysyvät matalina ja arvopaperikaupat realisoituvat lyhyen ajan sisällä. Ulkoinen tehokkuus liittyy nopeaan ja laajaan informaatioon, jolloin se on samanaikaisesti markkinaosapuolten tiedossa ja kurssit seuraavat niiden todellista arvoa. (Nikkinen ym. 2005, 80.)

Alle oleva kuvio kuvaa markkinoiden tehokkuutta. Oletetaan, että yritys julkaisee tänään tiedon vuoden päästä toteutuvasta suuresta investoinnista. Yrityksen osakkeen arvo tällä hetkellä on 30 euroa. Tiedon pohjalta sijoittajat tietävät, että yrityksen osakekurssi nousee noin 10 eurolla. Tiedon ansiosta kukaan ei halua myydä nykyisiä yrityksen osakkeita vaan kaikki haluavat ostaa niitä lisää. Koska hinta muodostuu markkinoilla kysynnän ja tarjonnan mukaan, hinta nousee niin kauan, kun kurssin arvo on 40 euroa ja uusi tasapaino markkinoilla saavutettu. (Nikkinen ym. 2005, 81.)

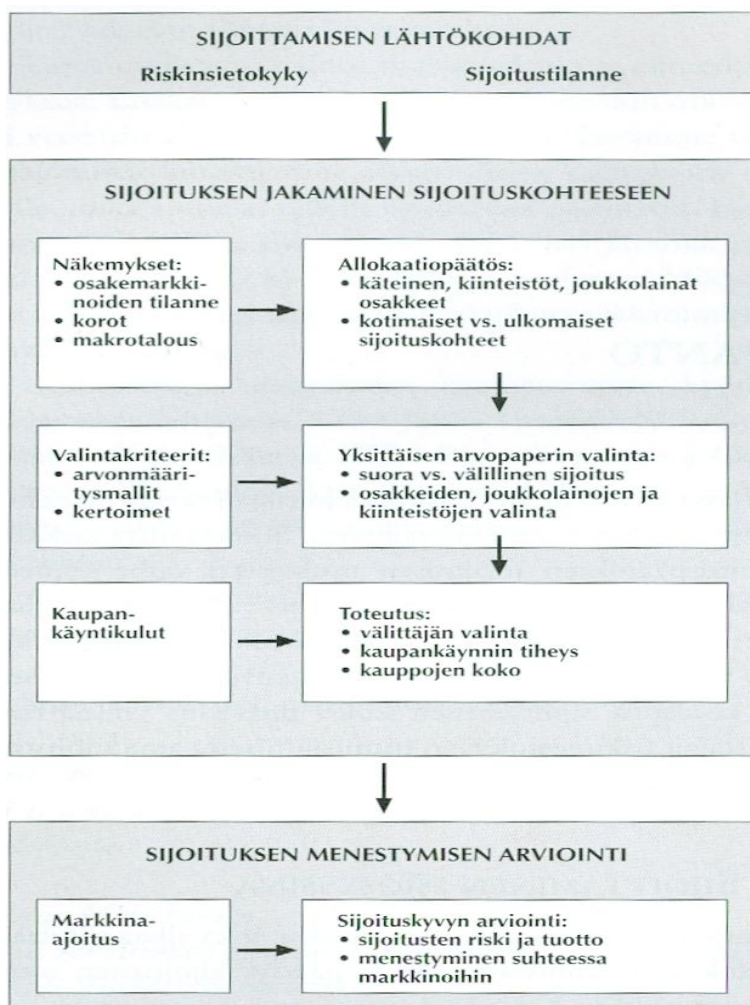

Kuvio 6. Markkinoiden tehokkuus. (Nikkinen ym. 2005, 81.)

Tehokkaiden markkinoiden tärkein tehtävä on taata sijoittajille yhtäläinen asema arvopaperimarkkinoilla, jolloin kenelläkään ei ole muita parempia tietoja ansaitakseen niiden pohjalta huomattavan suuria tuottoja. Markkinoiden nähdään tehostuneen useiden viime vuosien aikana entisestään, koska nykyään piensijoittajakin voi saada halpaa informaatiota, joka oli ennen suurimmalta osalta vain suursijoittajien saatavilla. (Nikkinen ym. 2005, 82.)

7.2 Sijoitusprosessi

Alla olevassa kuviossa kuvataan sijoittamisen prosessia ja sitä mitä sijoittajan täytyy ottaa huomioon sijoituspäätöstä tehdessään. Onnistuneen sijoituspäätöksen tekeminen edellyttää, että sijoittaja tunnistaa ja osaa kriittisesti analysoida kaikkia eri tekijöitä, jotka vaikuttavat sijoituspäätökseen. Erityisesti sijoitusneuvojilla on tärkeä rooli tunnistaa asiakkaan riskinsietokyky, miettiä sen pohjalta allokaatiopäätökset ja lopuksi arvioida sijoituksen onnistumista. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2007, 13.)

Kuvio 7. Sijoitusprosessi. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2007, 14.)

Sijoitusprosessi alkaa sijoittamisen lähtökohdista, joita ovat riskinsietokyvyn ja sijoitus-tilanteen määrittäminen. Riskinsietokyvyn tunnistaminen on erityisen tärkeää, jotta sijoittaja osaa valita tilanteeseensa sopivia sijoitusinstrumentteja. Liian riskipitoiset sijoitusinstrumentit maltilliselle sijoittajalle voivat aiheuttaa sijoituksista luopumisen kesken sijoitusajan, jos kurssit vaihtelevat suuresti. Sijoitustilanteeseen vaikuttaa muun muassa sijoitusaika, joka pitää ottaa huomioon sijoituskohteiden valinnassa. (Kallunki ym. 2007, 14.)

Allokaatiopäätökseen eli sijoituskohteen valintaan vaikuttaa monta eri tekijää. Asiakkaan sijoitusprofiili ja aika ovat keskeisiä tekijöitä sijoituskohteiden valinnassa. Sijoittajan kannattaa tarkastella makrotaloutta ja osake- ja korkomarkkinoiden tilannetta. Tärkeää on valita, sijoitetaanko varat kotimaisiin tai ulkomaisiin sijoituskohteisiin. Jos sijoittaja valitsee ulkomaiset sijoituskohteet, hänen tulisi perehtyä kyseisen maan markkinoihin ja talouteen. Ulkomaalaisiin sijoituskohteisiin liittyy valuuttariski, joka täytyy ottaa huomioon ennen sijoituspäätöksen tekoa. Sijoituskohteen valinnan jälkeen on kaupan toteutuksen aika. Sijoittajan täytyy valita kaupan välittäjä, kauppohen koko, kaupankäynnin tiheys ja huomioida kaupankäynnin kulut, koska ne pienentävät aina sijoituksen lopullista tuottoa. (Kallunki ym. 2007, 14.)

Viimeisenä sijoitusprosessin vaiheena on arvioida sijoituksen lopullista menestystä. Sijoituksen arviointiin vaikuttaa sijoituksen lopullinen tuotto, riski ja menestyminen suhteessa vertailuindeksiin tai markkinoihin. Yksi sijoituksen tuottoon merkittävästi vaikuttava tekijä on markkina-ajoitus. On tärkeä arvioida, kuinka hyvin markkina-ajoitus onnistui, mitkä tekijät siihen vaikuttivat ja voiko ensi kerralla markkinoille menoa kohdistaa paremmin. (Kallunki ym. 2007, 14.)

7.3 Tuotto

Sijoituksen tuotto-odotus ja riski kulkevat käsi kädessä kaikessa sijoitustoiminnassa. Mitä enemmän sijoittaja on valmis ottamaan riskiä, sitä suurempi on sijoituksen tuotto-odotus. Vastaavasti vähäriskiset sijoitukset tuottavat vähemmän. (Säästöpankki.) Sijoituksesta saatu tuotto kuvaa sitä, miten hyvin sijoitus on pärjännyt muihin sijoituksiin verrattuna. Prosentuaalisten tuottojen avulla voidaan helposti verrata sijoitusten tuotto-

ja toisiinsa. Tuotto voidaan nähdä myös palkintona sijoittajan ottamasta riskistä. (Nikkinen, Rothovius & Sahlström 2005, 22.)

Arvopaperin tuottoon vaikuttaa hinnan muutoksen lisäksi korot ja osingot. Esimerkiksi pörssiosakkeen lopullinen tuotto muodostuu osingosta ja hinnan muutoksesta. Vaikka alla oleva kaavio kuvaa osakkeen tuoton laskemista, muidenkin arvopapereiden tuotot lasketaan samalla periaatteella. (Nikkinen ym. 2005, 22.)

$$\text{Tuotto} = \frac{\text{myyntihinta} - \text{ostohinta} + \text{osinko}}{\text{ostohinta}}$$

Geometrinen keskiarvo mittaa sijoituksen tuottoa ottaen huomioon korkoa korolle periaatteen, jonka vuoksi geometristä keskiarvoa kutsutaan myös oikaistuksi tai aikapainotetuksi tuotoksi. Se saadaan kertomalla sijoituksen vuosituotot esimerkiksi 10 % ja 15 % keskenään ja etsimällä sitä vastaava yhden vuoden tuotto. Kaavassa oikaistua tuottoa kuvataan kirjaimella r_g . (Nikkinen ym. 2005, 24.)

$$(1 + 0,15) * (1 + 0,10) = (1 + r_g)^2$$

Osakkeet sisältävät keskimäärin suuremman riskin, mutta niiden tuotto-odotus on tällöin suurempi. Osakkeet ovat tämän takia ennen kaikkia pitkäaikainen sijoituskohte, koska pitkällä aikavälillä on todennäköistä, että osakkeiden tuotot ovat positiivisia. Tämä perustuu historiallisiin tuottoihin, koska osakekurssien kehityksessä on ollut pitkällä aikavälillä positiivinen noususuuntaus. Osakekurssien nousujohteinen kehittyminen perustuu talouden kasvuun pitkällä aikavälillä, mitä voidaan osaksi selittää esimerkiksi teknologian kehittymisellä. Kehityksen aikana voi olla väliaikaisia taantumia, joiden kestoa ei voida ennalta tietää, mutta yleensä jossain vaiheessa nousee kuitenkin aina taantumaa ennen olevan tason yli. (Nasdaq OMX 2010, 37.)

Sijoituksen lopullista tuottoa laskettaessa on hyvä ottaa huomioon inflaatio eli rahan arvon heikkeneminen. Sijoittajan tulisi aina muistaa, että sijoituskohteiden tuotot ilmoitetaan yleensä nimellistuotona eli tuottona, josta ei ole vähennetty inflaatiota. Vastavasti reaaliarvolla tarkoitetaan tuottoa inflaation vähentämisen jälkeen. Kannattavan sijoituksen tulisi tuottaa aina enemmän kuin inflaatio, jotta rahan reaaliarvo säilyy. (Puttonen ja Repo 2007, 83.)

7.4 Riski

Riski liittyy aina epävarmuuteen, tuottaako sijoitus vai ei. Epävarmuuden luo se, että kukaan ei kykene ennustamaan tulevaisuuden osakekurssien ja talouden kehitystä. Toisaalta riski on myös tuoton lähde, koska ilman riskiä ei voi tulla tuottoja. Riski on osa sijoittamista eikä ilman riskiä voida edes puhua sijoittamisesta. Mitä enemmän sijoitus sisältää riskiä, sitä enemmän sen on mahdollista tuottaa. Vastaavasti vähäriskisten sijoitusten osalta ei voi odottaa suuria tuottoja. (Erola 2009, 138.)

Riski määritellään yleensä todennäköisyytenä sille, että sijoituksen todellinen tuotto eroaa sen tuotto-odotuksesta. Mitä suurempia vaihtelut ovat, sitä enemmän sijoitus sisältää riskiä ja sitä suurempi sen keskihajonta on. Keskihajonnasta eli tuottojen arvon vaihteluista käytetään nimitystä volatilitteetti. On perusteltua ja kannattavaa sijoittaa silloin, kun sijoituksen odotettu tuotto kompensoi riittävästi sen riskiä ja on hyvä muistaa, että tällöinkin tuotto-odotus ei välttämättä realisoidu. (Nikkinen ym. 2005, 28-29.) Alla tutustutaan yleisimpiin sijoittamiseen liittyviin riskeihin.

7.4.1 Korkoriski

Korkoriskillä kuvataan korkojen vaihteluista johtuvaa arvopapereiden hintojen muutosta. Kun yleinen korkotaso laskee, arvopapereiden hinnat nousevat. Vastaavasti korkojen nousu johtaa arvopapereiden hintojen alenemiseen. Tämä perustuu sille, miten eri arvopapereiden hintoja lasketaan. Korkojen nousu tai lasku vaikuttaa sekä osakkeiden, että joukkovelkakirjalainojen hintoihin, mutta suuremmin muutos näkyy velkakirjalainojen osalta. (Nikkinen ym. 2005, 29.) Korkoriski realisoituu sijoittajalle, jos sijoittaja myy joukkovelkakirjalainan ennen eräpäivää ja yleinen korkotaso on korkeampi kuin lainan hankintahetkellä. Korkoriski on erittäin pientä vaihtuvakorkoisten joukkolainojen osalta, koska kuponkikorko muuttuu korkotason muuttuessa. (Nordea 2012a.)

7.4.2 Yritysriski

Yritysriski on yksittäiseen yritykseen kohdistuva riski. Yritysriski realisoituu silloin, kun tietyn yrityksen arvo vaihtelee tietyn ajanjakson aikana enemmän tai vähemmän kuin osakemarkkinat yleisesti. Yritysrisktiin liittyy monta eri tekijää, kuten yrityksen kannatta-

vuoden kehittyminen tai sen saavuttaminen. Yritysriskiä kutsutaan myös epäsymmetriseksi riskiksi, koska riskin realisoituminen ei välttämättä liity muihin kuin yrityskohtaisiin tekijöihin. (Nasdaq OMX 2010, 129.)

7.4.3 Markkinariski

Markkinariski liittyy yleiseen talouden kehitykseen. Pelkästään markkinariski voi aiheuttaa osakekurssien laskua kaikilla eri toimialoilla, minkä vuoksi jokaisen yrityksen osakkeisiin voi kohdistua markkinariskiä. Taloudellisen kehityksen muutokset kuten inflaatio, korkotason muutos, verolainsäädäntö, suhdannenäkymät tai poliittiset tekijät muodostavat yritysten markkinariskin, koska nämä tekijät vaikuttavat jokaiseen yritykseen sen toimialasta riippumatta. Markkinariski on systemaattista riskiä, koska yleinen kurssikehitys vaikuttaa kaikkiin yksittäisiin osakkeisiin. Sen vaikutuksen voimakkuus eri yrityksen osakkeisiin on kuitenkin erilainen. (Nasdaq OMX 2010, 129.)

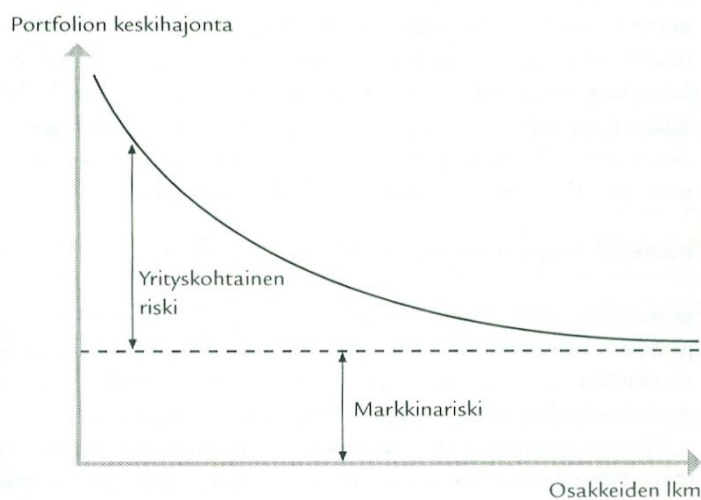
7.5 Riskinsietokyky

Riskinsietokyky mittaa sitä, kuinka hyvin sijoittaja kestää mahdollisia tappioita (Taloussanomat 2002). Sijoituskohteiden riski ja tuotto eroavat hyvin paljon toisistaan, joten sijoittajan on tärkeä selvittää, kuinka suuria arvon vaihteluita hän kestää. Tähän päätökseen vaikuttaa olennaisesti sijoittajan varallisuus ja elämäntilanne. (Kallunki ym. 2007, 32.) Sijoittajan tulisi etsiä tasapaino odotetun tuoton ja sijoituksen riskin väliltä. Sijoittajan ei tulisi tavoitella vain parasta mahdollista tuottoa tai mahdollisimman pientä tappiota vaan näiden yhdistelmää, joka tuottaisi sijoittajalle maksimaalisen hyödyn. (Kallunki ym. 2007, 33-34.) Jokaiseen sijoitukseen liittyy aina riski, joka sijoittajien pitää hyväksyä. Tätä riskiä pystytään pienentämään hajauttamalla, mutta se samalla vähentää pikavoittojen mahdollisuutta. Vaikka ammattilaiset voivat auttaa asiakastaan tunnistamaan oman riskinsietokyvyn, jokaisen sijoittajan on kuitenkin päätettävä se aina itse. (Taloussanomat 2002.)

7.6 Hajautuksen merkitys sijoittamisessa

Hajautuksen tarkoituksena on vähentää sijoituksen riskiä niin, että sijoitusten tuotto-odotus pysyisi ennallaan. Sen tarkoituksena on myös vähentää yhden yksittäisen osakkeen riskiä pienentämällä yrityskohtaista riskiä. Kaikkea riskiä ei kuitenkaan voi kos-

kaan hajauttaa kokonaan pois, koska markkinariski on aina olemassa. Hajauttamiseen on useita eri tapoja. Alla oleva kuvio kuvaa osakkeiden riskiä suhteessa niiden lukumäärään. Kuviosta nähdään, että sijoituksen riski on aina suurin, kun sijoittaja omistaa vain yhden yrityksen osakkeita. (Nikkinen ym. 2005, 45.) Kun sijoittaja ostaa eri yhtiöiden osakkeita riski kokoajan pienenee, mutta aina vain vähemmän ja vähemmän. Kun sijoitussalkku sisältää noin 20 eri yhtiöiden osakkeita, salkun keskihajonnassa ei havaita enää olennaista pientymistä. (Nikkinen ym. 2005, 42.)

Kuvio 8. Sijoitussalkun keskihajonta. (Nikkinen ym. 2005, 45.)

Toinen tapa on hajauttaa sijoitukset eri sijoituslajeihin eli joko osake- tai korkopuolelle. Osakesijoittamisessa tuotto muodostuu osakkeen arvon noususta ja osingoista, jotka ovat riippuvaisia yrityksen tekemästä tuloksesta. Osakesijoituksilla on mahdollisuus saada keskimääräistä parempaa tuottoa, kun uskaltaa ottaa suurempaa riskiä. Vastaavasti korkopuolella varat sijoitetaan instrumentteihin, joista maksetaan korkoa sijoittajan sijoitetulle pääomalle. Tällöin pääoma on kohtuullisen turvassa suurilta arvovaihteluilta ja tuotto on maltillista. (Salkku.info 2008.)

Sijoittaja voi hajauttaa osakesijoituksiaan myös eri markkina-alueille. Tässä hajautustavassa on tärkeä hajauttaa sijoituksia muihinkin kuin kotimaan markkinoille, jotta Suomen ja edes Pohjoismaisten osakkeiden osuus sijoitussalkusta ei nouse liian runsaaksi. Pelkästään suomalaisista osakkeista koostuva sijoitussalkku sisältää hyvin paljon kotimaan markkinoihin liittyvää riskiä. Sijoittajan on kuitenkin hyvä muistaa, että esimerkiksi Wärtsilä ja Nokia rajaavat kotimaan markkinoihin liittyvää riskiä, koska yritykset toimivat kansainvälisesti. (Salkku.info 2008.)

Yksi hyvä hajautuskeino varsinkin piensijoittajille on ostaa sijoitusrahasto-osuuksia. Sijoitusrahastoissa on valmiiksi hyvä hajautus jo yhdessä rahasto-osuudessa. Rahaston säännöissä kerrotaan mihin rahasto sijoittaa, joten sille alueelle on tehty valmiiksi kattava hajautus. Yksittäinenkin rahasto voi sijoittaa hyvin eri alueisiin joko maantieteellisesti tai toimialoittain. (Salkku.info 2008.)

Aikahajautus on yksi tärkeimmistä hajautusmuodoista. Koska kaikkien yritysten ja markkina-alueiden kehitys on samankaltaista, talouden mennessä hyvin, monella muullakin menee hyvin. Vastaavasti jos taloudessa on ongelmia, se yleensä heijastuu moniin yrityksiin ja markkina-alueisiin. Osakekurssissa positiivinen talouden kehitys näkyy osakekurssien nousuna ja negatiivinen kehitys kurssien laskuna. Sijoittamalla hyvänä taloudellisena aikana kaikki varat samanaikaisesti, vaikkakin eri yritysten osakkeisiin, talouden laskusuhdanteen tultua sijoittajalla voi mennä hyvin pitkään ennen kuin kurssit kääntyvät jälleen positiiviseen suuntaan. (Salkku.info 2008.)

7.7 Sijoituksen allokaatiopäätökset

Allokaatiopäätökseen eli sijoituskohteen valintaan vaikuttaa sijoittajan riskinsietokyky ja hajauttamisesta saatava hyöty, jonka tarkoituksena on pienentää sijoituksen riskiä. Tämän vuoksi riskinsietokyky ohjaa sijoittajaa huomattavasti allokaatiopäätöksen tekemisessä. Jos sijoittajan riskinsietokyky on pieni, hän hajauttaa sijoituksensa melkein kokonaan riskittömiin sijoituskohteisiin kuten korkorahastoihin ja riskipitoisten sijoitustuotteiden kuten osakkeiden määrä sijoitussalkussa on tällöin pieni. Sijoittajan tulee muistaa allokaatiopäätöstä tehdessään, että sijoitusten tuleva tuotto määräytyy hyvin pitkälti allokaatiopäätöksen mukaan. Pienen riskinsietokyvyn omaavan sijoittajan tulee huomioida, että tulevat tuotot ovat tällöin pienempiä. (Kallunki ym. 2007, 56.)

Sijoituksen tulevaan tuottoon vaikuttaa monta eri tekijää, jotka ovat allokaatiopäätökset, kustannukset, yksittäisten sijoitusinstrumenttien valinta ja sijoituksen ajoittaminen. Edellä mainituista tärkeimmät ovat sijoituskohteiden allokaatio ja niiden kustannukset, koska sijoittajan on hyvin vaikea valita yksittäistä muita parempaa sijoituskohdetta sekä sijoituksen ajoitusta. (Seligson & Co.) Roger G. Ibbotsonin ja Paul D. Kaplanin tekemän tutkimuksen mukaan allokaatiopäätös eli sijoitetun varallisuuden jako eri instru-

mentteihin selittää jopa noin 90 prosenttia sijoitusrahastojen tuottojen vaihteluista, noin 40 prosenttia lopullisten tuottojen eroista ja melkein 100 prosenttia todellisesta tuottotasosta. Tutkimuksen mukaan sijoittajan päätös, sijoitetaanko varat korko- tai osakepuolelle, vaikuttaa suuresti sijoituksen lopputulokseen. (Ibbotson & Kaplan 2000, 1.)

Taulukko 2. Esimerkkejä erilaisten sijoitusprofiilien salkkujen allokoinnista. (Kallunki ym. 2007, 59.)

	Talletusten osuus (%)	Joukkolainojen osuus (%)	Osakkeiden osuus (%)
Varovainen	60	40	0
Maltillinen	50	30	20
Tuottohakuinen	20	20	60
Rohkea	10	10	80

8 Tulokset

Produktin ”Sijoitustuotteiden opas aloittavalle sijoittajalle” käytännöllisyyttä ja toimivuutta testattiin muutamilla ammattikorkeakouluopiskelijoilla. Sijoitustuotteiden opas ja siihen liittyvät arvioivat kysymykset annettiin kahdeksalle ammattikorkeakouluopiskelijalle luettavaksi. Opiskelijat opiskelivat muussa kuin liiketalouden koulutusohjelmassa, koska kyseisessä koulutusohjelmassa on mahdollisuus suunnata opinnot rahoitusalaan. Rahoitusalaa opiskelevat tietävät koulutuksensa perusteella enemmän sijoittamisesta ja eri sijoitustuotteista, minkä vuoksi heidät jätettiin testausryhmästä pois. Kahdeksasta kyselylomakkeesta neljä palautettiin määräaikaan mennessä. Vaikka tuloksen ei tarvinnut olla luotettava, vaan pikemminkin suuntaa antava, uskon, että se antaa viitteitä oppaan käytettävyydestä.

8.1 Ammattikorkeakouluopiskelijoiden arvio oppaasta

Kyselylomakkeessa kysyttiin seuraavaa: 1) vastaako opas mielestäsi tavoitettaan, 2) heräsikö sinulla sisältöön liittyviä kysymyksiä, 3) saitko riittävästi tietoa sijoittamisesta, jäikö jotain puuttumaan, 4) onko opas hyvä aloittelevalle sijoittajalle 5) jos arvioit aikaisempaa tietotaitoasi sijoittamisesta, kuinka hyvin mielestäsi opas antoi lisätietoa aiheesta, 6) suosittelisitko opasta muille ammattikorkeakouluopiskelijoille ja 7) onko sinulla muita kommentteja oppaasta?

Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että oppaan tavoite saavutettiin. Vastaajat perustelivat vastausta sillä, ettei heillä ollut aikaisemmin kovinkaan suurta tietopohjaa sijoittamisesta. Monet eivät olleet tietoisia, mitä kaikkea sijoittamisessa tulee ottaa huomioon. Vastauksista voidaan päätellä, että vastaajilla oli melko heikko tietopohja sijoittamisesta, joten uskon, että tämä opas auttaa aloittelevia sijoittajia tunnistamaan sijoittamisen tärkeimmät lähtökohdat ja tuntemaan eri sijoituskohteet paremmin. Jos opas olisi suunnattu esimerkiksi nimenomaan rahoitusalaa opiskeleville ammattikorkeakouluopiskelijoille, en usko, että opas olisi yhtä hyvin onnistunut tavoittamaan kohderyhmäänsä.

Kun opiskelijoilta kysyttiin, heräsikö heillä erityisiä kysymyksiä sisältöön liittyen, yleisin vastaus oli kielteinen. Yksi vastaajista oli ihmetellyt sisällysluettelo, jossa sekä sijoitusvakuutuksen että eläkevakuutuksen alla oli mainittu samannimisiä alaotsikoita. Kuiten-

kin tekstin luettuaan vastaaja huomasi käsitteiden sisällössä olevan eroja. Kaikki vastanneet kokivat saaneensa riittävästi tietoa sijoittamisesta. Monen vastaajan mielestä opas ei herättänyt erityisiä kysymyksiä, eivätkä he kokeneet, että jotain oleellista olisi jäänyt oppaasta puuttumaan. Nämä vastaukset johtuivat osaksi varmasti siitä, että vastaajilla ei ole välttämättä riittävästi tietoa huomata mahdollisia puutteita, eivätkä he osanneet sanoa, käsiteltiinkö sijoitusinstrumentteja tarpeeksi kattavasti. Kolmen vastanneen mielestä opas on monipuolinen. Muutama vastanneista kertoi, etteivät he ole lukeneet paljoakaan sijoittamisesta aikaisemmin, minkä vuoksi heiltä puuttui vertailukohtia.

Vastaajat olivat melko yhtä mieltä siitä, että opas oli hyvä erityisesti aloittavalle sijoittajalle. Positiivista palautetta tuli oppaan kattavuudesta, jolloin siitä pystyy helposti löytämään erityisesti itselleen kiinnostavat kohdat. Osa miellytti se, että sijoittamisen käsitteet oli esitelty selkeästi ja monipuolisesti. Yhden mielestä tietoa oli jopa niin paljon, että sitä ei pysty sisäistämään kertalukemisella. Tuli myös kritiikkiä, että osa tekstistä saattoi olla vaikeasti ymmärrettävää henkilöille, jotka eivät tiedä yhtään mitään sijoittamisesta. Näitä vaikeasti ymmärrettäviä kohtia oli vastaajien mielestä kuitenkin vähän. Yksi vastanneista kertoi, että tietty pelko sijoittamiseen lisääntyi, koska hän näki miten paljon asioita sijoittamisessa tulisi ottaa huomioon.

Kyselylomakkeessa pyydettiin vertailemaan vastaajien aikaisempaa tietotaitoa sijoittamisesta nyt saatuun tietoon. Tällä kysymyksellä pyrittiin kartoittamaan vastaajien aikaisempi tietoperusta sijoittamisesta, ja jos aikaisempaa tietoperustaa ennestään oli, saivatko vastaajat lisätietoa. Vastaajista osa kertoi saaneensa täydentävää tietoa tietyistä sijoituskohteista ja osa kertoi, että melkein kaikki tieto oli joiltakin osin uutta. Monet kertoivat saaneensa paremman kokonaiskuvan sijoitusprosessista, joten opas auttoi monia kokonaiskuvan hahmottamisessa. Muutamien mielestä oppaan aihe on tärkeä, joten sen takia opasta oli heidän mielestään mielenkiintoista lukea.

Yksi tärkeimmistä kysymyksistä oppaan osalta oli mielestäni se, suosittelisivatko ammattikorkeakouluopiskelijat opasta muillekin korkeakouluopiskelijoille? Kaikki vastaajat kertoivat voivansa suositella opasta muille. Muita kommentteja oli, että opasta voisi tarjota suuremmallekin kohdeyleisölle, ja että kuviot, taulukot ja esimerkit olivat havainnollisia. Osa vastanneista kaipasi niitä jopa enemmän. Kehitysehdotuksena oli, että

oppaan loppuun voisi kuvata esimerkkiopiskelijan, joka omistaa tietyn määrän osakkeita ja rahastoja, jonka jälkeen voisi kuvata niiden verotusta, mahdollista tuotto-odotusta ja tappioiden näkökulmaa sekä verotuksessa, että suhteessa muihin sijoituksiin.

8.2 Oma arvio ja kommentit tuloksista

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden palautteen perusteella olen mielestäni onnistunut työssäni. Vastausten perusteella opas saavutti tavoitteensa ja pidin tärkeänä sitä, että kyselyyn vastanneet opiskelijat voisivat suositella opasta muille ammattikorkeakouluopiskelijoille. Vaikka vastausten määrä oli vähäinen, voin yhteenvedona todeta, että lukijat pitivät opasta hyödyllisenä ja informatiivisena ja sen perusteella uskon, että sille on myös tarvetta.

Oma tavoitteeni oli tehdä oppaasta hyvin neutraali. Neutraalin oppaan tavoitteena on antaa puolueetonta tietoa sijoittamisen perusteista, eri sijoituskohteista ja verotuksesta. Tämä mahdollistaa oppaan käytön tulevaisuudessa muillekin kohderyhmille kuin opiskelijoille. Verrattuna pankkien sijoitus-esitteisiin, joissa pankit painottavat sijoittamisen helppoutta, oma esitteeni kuvasi melkein kaikki sijoittamisessa huomioon otettavat asiat. Yhtä vastaajaa tämä pelotti, koska hän huomasi, mitä kaikkea sijoittamiseen liittyy. Itse näen vastauksen positiivisena sen vuoksi, että opas sisältää hänen mielestään runsaasti tietoa. Lisäksi opas saa aloittajat ymmärtämään, että perustiedot sijoittamisesta pitää olla ennen sijoituspäätöksen tekoa.

Oppaan aihe oli sekä kahden vastanneen että myös omasta mielestäni hyödyllinen, koska uskon, että ihmisiä kiinnostavat omat raha-asiat ja niiden kohdistaminen muihin kuin tilisäästämisen vaihtoehtoihin. Asian tekee kiinnostavaksi mahdollisen lisätuoton saaminen, joka on merkityksellistä varmasti jokaiselle ihmiselle. Tutkimusten perusteella suurin osa sijoittajista saa sijoitustietoa pankeilta. Mielestäni on hyvä, että aloittavilla sijoittajilla on jo ennestään perustietoa sijoittamisesta ennen pankkiin menoaan.

9 Pohdinta

Tämän produktityyppisen opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä opiskelijoiden tietämystä sijoittamisen perusteista, eri sijoituskohteista ja niiden verotuksesta. Oppaan tarkoituksena oli helpottaa opiskelijoiden kynnystä aloittaa sijoittaminen ja laajentaa heidän tietämystään muista kuin tilisäästämisen vaihtoehdoista. Produkti on pyritty toteuttamaan niin, että siitä löytyy kattavasti tietoa sijoittamisen perusteista ilman, että opiskelijoiden tarvitsee lukea pitkiä ja vaikeaselkoisia sijoitusoppaita. Verrattuna pankkien tarjoamiin säästämis- ja sijoitusesitteisiin, opas on pyritty tekemään puolueettomaksi ja neutraaliksi.

Opinnäytetyön teoriaosa koostui pääosin erilaisista tutkimuksista ja artikkeleista. Finanssialan keskusliiton tekemän tutkimuksen mukaan suomalaisten sijoitusvarallisuus on lisääntynyt huomattavasti usean vuoden aikana ja suomalaisilla on keskimäärin enemmän varallisuutta kuin velkaa. Huomattavaa osaa varallisuudesta pidetään pankkitileillä ja edelleen esimerkiksi rahastosijoittaminen on suomalaisille vierasta verrattuna muihin Pohjoismaihin.

Produktin eli sijoitustuotteiden oppaan käytännöllisyyttä testattiin muutamilla ammattikorkeakouluopiskelijoilla. Tuloksia ei voida esittää luotettavina vastausmäärän jäädessä suppeaksi, mutta tuloksia voidaan tarkastella viitteellisinä. Kun tietty opas on tehty tietylle kohderyhmälle, joka ei tiedä oppaassa kuvattua asiasta paljoa, on hyvin todennäköistä, että oppaan tavoite lisätä kohderyhmän tietämystä toteutuu. Positiivisena tuloksena koin sen, että kaksi neljästä piti oppaan lukemista hyvin innostavana ja mielenkiintoisena ja kaikki oppaan lukeneet suosittelisivat opasta muillekin ammattikorkeakouluopiskelijoille. Innostavuuden ja mielenkiinnon loi varmasti osaksi se, että sijoittamisen on tarkoitus tuoda rahallista lisäarvoa. Moni varmasti jossain elämänsä vaiheessa kokeilee sijoittamista ja ennen sijoittamisen aloittamista on hyvä olla tietoinen sijoittamisen perusteista. Kaikilla opiskelijoilla ja vastavalmistuneilla ei välttämättä ole heti ylimääräistä rahaa sijoittaa. Jos opiskelijat lukisivat enemmän tämänkaltaisia sijoitusoppaita, heidän kiinnostuksensa sijoittamiseen voisi jäädä alitajuntaisesti mieleen, jolloin uskon, että sijoittamisen kynnys pieneneisi tulevaisuudessa.

Sijoitustuotteiden oppaita ja yleisesti sijoittamista on tutkittu monissa opinnäytetyöissä. Tämänkaltaisia produktityyppisiä sijoitustuotteiden oppaita on tehty kuitenkin vähän. Osa sijoitustuotteiden oppaista on rajattu pelkästään käsittelemään esimerkiksi osakesijoittamista ja toisissa on tutkittu nuorten yleisimpiä säästö- tai sijoituskohteita. Riikka Nikkilän tekemä opinnäytetyö, ”Monta tapaa säästää, opas Tampereen Seudun Osuuspankin asiakkaille”, vastaa mielestäni toteutuksen kannalta parhaiten omaa työtäni. Nikkilä on tehnyt säästämis- ja sijoitusoppaan, joka on omaan työhöni verrattuna sisältönsä huomattavasti suppeampi ja siinä kerrotaan vain sijoituskohteiden tärkeimmät pääpiirteet. Koska oppaan toimeksiantaja on Osuuspankki, Nikkilä käyttää esimerkkeinä vain Osuuspankin omia sijoitusinstrumentteja. En löytänyt toista täysin samanlaista opinnäytetyötä, jonka takia tekemäni sijoitusopas tuo lisäarvoa lukijoille.

9.1 Luotettavuuden arviointi

Produkti on toteutettu hakemalla tietoa sijoittamisesta eri internet- ja kirjallisuuslähteistä. Oppaan sisältöä on havainnollistettu erilaisten esimerkkien ja kuvioiden avulla, joiden tarkoituksena on parantaa oppaan ymmärrettävyyttä konkreettisilla esimerkeillä. Tekstisisältöön on käytetty lähteinä tutkimuksia, tietokirjallisuutta ja rahoitusalan professorien julkaisuja.

Oppaan teoriaosassa on käytetty enimmäkseen Finanssialan keskusliiton julkaisemia tutkimuksia, joita pidetään arvostettuina ja luotettavina. Niissäkin tutkimuksissa vastausprosentti vaihtelee, mutta niitä voidaan pitää vastausmäärältään luotettavina. Mielestäni hyvin vaikea asia oli päättää ikähaarukka ammattikorkeakouluopiskelijoiden välillä, koska ammattikorkeakouluissa opiskelee kaikenikäisiä ihmisiä. Uskon, että yleisin ikähaarukka on välillä 20-30 -vuotta. Toki osa opiskelijoista on paljon vanhempikin. Tämän takia olen ottanut Finanssialan keskusliitolta sekä nuorisotutkimuksia että yleisiä tutkimuksia suomalaisista. Nuorisotutkimusten ikähaarukka on välillä 15-28 -vuotta. Tosin tulokset vääristyvät hieman siitä, että osa vastanneista on alle 20-vuotiaita. Tulosten luotettavuuden kannalta olen valinnut näistä tutkimuksista vain ne, joissa tulokset eritellään ikäryhmittäin. Näin pystyin paremmin tarkastelemaan tuloksia kohderyhmä huomioon ottaen.

Muina tutkimuksina olen hyödyntänyt Aalto-yliopiston julkaisemaa tutkimusraporttia, jossa tutkimuksen toimeksiantaja Nordea oli mukana yliopisto-opiskelijoiden kanssa tutkimuksen toteutuksessa. Teoriaosa sisältää myös paljon internet-artikkeleita ja kirjallisuuslähteitä. Koska tämän opinnäytetyön kohderyhmänä ovat ammattikorkeakouluopiskelijat, olen ottanut teoriaosaan muiden ammattikorkeakouluopiskelijoiden tekemiä opinnäytetöiden tutkimustuloksia lähteiksi omaan työhöni. Heidänkin tutkimuksensa on ollut rajallinen määrä vastanneita, mutta ne antavat yleiskuvaa juuri tätä kohderyhmää tarkastellessa. Erityisesti ammattikorkeakouluopiskelijoista on vaikea löytää tutkimuksia muista lähteistä.

Teoriaosassa olevassa Sijoittamisen perusteet -kappaleessa on käytetty enimmäkseen kirjallisuuslähteitä tunnetuilta sijoituskirjallisuuden tekijöiltä. Niistä osaa on käytetty lähdekirjallisuutena myös HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun rahoituksen kursseilla. Teoriaosa sisältää internet-artikkeleita, jotka olen pyrkinyt ottamaan lähdeaineistoksi valikoidusti huomioiden julkaisijan ja artikkelin kirjoittajan.

Opasosiossa on käytetty näiden edellä kuvattujen lähteiden lisäksi pankkien omia internet-sivuja. Olen valinnut kohdat, joissa käytän pankkien omia sivuja huolellisesti, koska tiedostan, että osan niistä on saattanut kirjoittaa pankin oma sijoitusneuvoja. Kaikki pankin omat sijoitusneuvojat eivät ole yhtä päteviä ja jokaisella sijoitusneuvojalla on mielipide markkinoista ja niiden tulevaisuuden kehityksestä. Tämän vuoksi olen ottanut pankkien sivuilta vain teorian tietoa enkä pankin tai yksittäisen sijoitusneuvojien näkemyksiä.

Oppaan käytännöllisyyden arvioimiseksi tehdyn kyselylomakkeen tuloksia ei voida pitää luotettavina, koska vastausprosentti oli niin pieni. Tulosta voidaan pitää ainoastaan suuntaa antavana. Luotettavan tuloksen saaminen on tämän kaltaisissa oppaissa haastavaa, koska vastausprosentin pitäisi tällöin olla huomattavasti suurempi.

9.2 Kehitysehdotukset ja oman oppimisen kehittyminen

Kehitysehdotuksena voisi toimia yhden kyselylomakkeeseen vastanneen mielipide esimerkkiopiskelijasta, hänen esimerkkisijoitussalkustaan ja siitä, kuinka tappioita ja tuottoja verotetaan. Tämä esimerkki olisi omasta mielestäni hyvä, koska näin oppaasta tulisi

yhä enemmän käytännönläheisempi. Verotus on yksi monimutkaisemmista asioista koko oppaasta ja sen ymmärtäminen voisi helpottaa huomattavasti kyseisen esimerkin ansiosta.

Oma kehitysehdotukseni oppaaseen on, että siihen voisi lisätä hieman vaativampia sijoituskohteita, kun ETF eli indeksiosuusrahastot, ja siinä voisi paneutua vielä enemmän kansainväliseen sijoittamiseen osakkeiden ja rahastojen avulla. Kansainvälinen vertailu toisi oppaaseen lisäarvoa, koska pelkästään Suomen markkinoille sijoittaminen ei ole suositeltavaa. Näin opas sopisi sekä aloittavalle sijoittajalle että sijoitusmarkkinoita enemmän tuntevalle.

Toinen kehitysehdotus on lisätä oppaaseen enemmän vertailua rahastojen historiallisesta tuotosta vähennettynä sijoituksen kulut. Aktiivisia osakerahastojen tuottoja vähennettynä kulut olisi mielenkiintoista verrata suhteessa indeksisijoittamiseen. Vaikka historialliset kulut eivät ole tae tulevasta, monen vuoden aikajakso antaa viitteitä todellisten tuottojen kehityksestä. Passiivisen ja aktiivisen sijoittamisen hyviä ja huonoja puolia on vertailtu useissa eri kirjallisuusteoksissa. Jokaisella kirjoittajalla on oma mielipide aiheesta, joten omaa tutkimusta aiheesta olisi mielenkiintoista tehdä. Useiden opinnäytetyössä viitattujen tutkimusta perusteella pankeilla on suuri rooli ihmisten sijoittamisen aloittamisessa, joten tämänkaltainen opas voisi toimia yhtenä pankkien sijoituskeskittimenä. Toki silloin pankit varmasti haluavat rajata esimerkiksi kuluista kertovan kappaleen heille positiivisempaan suuntaan. On myös pankille hyödyllistä, jos asiakas tuntee sijoitustuotteet.

Opinnäytetyön tekeminen lisäsi entisestään omaa kiinnostustani rahoitusalaan kohtaan. Itselläni oli jo aikaisempi tietoperusta sijoittamisesta ja eri sijoituskohteista, mutta tekemäni opinnäytetyö täydensi ja lisäsi teoreettista tietoa ja mielenkiintoa. Oman työni kautta olen joutunut kehittämään omaa sijoitustuntemustani ja tämä opinnäytetyö on helpottanut itseäni siinä prosessissa. Mielenkiintoisinta sijoittamisessa on se, että kukaan ei ole siinä ikinä valmis ja aina on mahdollista oppia uutta.

Lähteet

Aakula, E. 2010. Nuorten sijoittaminen. Amk-opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu. Espoo. Luettavissa: <https://publications.theseus.fi/handle/10024/16478>. Luettu: 5.9.2012.

Anttila T. 2009. Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden sijoittajakäyttäytyminen. Amk-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Luettavissa: <http://publications.theseus.fi/handle/10024/3223>. Luettu: 7.9.2012.

Aspara, J., Rajala, R. & Tuunainen, V. 2012. The Future of Banking Services. Luettavissa: http://hsepubl.lib.hse.fi/pdf/hseother/Aalto_Report_BE_2012_001.pdf. Luettu: 14.6.2012.

Erola, M. 2009. Paras sijoitus. 3. tarkistettu painos. Talentum. Helsinki.

Finanssialan keskusliitto 2012. Kotitalouksien rahoitusvarat ja –velat – Elokuu 2012. Luettavissa: <http://www.fkl.fi/hakukeskus/Sivut/results.aspx?sq=1&k=kotitalouksien%20rahoitusvarat>. Luettu: 6.9.2012.

Finanssialan keskusliitto 2011a. Säästäminen, luotonkäyttö ja maksaminen. Tutkimusraportti kevät 2011. Luettavissa: http://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Saastaminen_luotonkaytto_ja_maksutavat_2011.pdf. Luettu: 2.4.2012.

Finanssialan keskusliitto 2011b. Finanssialan vuositilasto 2010. Luettavissa: http://www.fkl.fi/tilastot/Tilastot/Finanssialan_vuositilasto_2010.pdf. Luettu: 2.4.2012.

Finanssialan keskusliitto 2009. Nuorten rahankäyttötutkimus. Luettavissa: http://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Nuorten_rahankayttotutkimus_2009.pdf. Luettu: 29.8.2012.

Finanssivalvonta 2012. Jatkuva tiedonantovelvollisuus. Luettavissa:
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/Tiedonantovelvollisuus/Jatkuva/Pages/Default.aspx>. Luettu: 7.5.2012.

Finanssivalvonta 2011. Säännöllinen tiedonantovelvollisuus. Luettavissa:
<http://www.finanssivalvonta.fi/FI/LISTAYHTIOLLE/TIEDONANTOVELVOLLISUUS/SAANNOLLINEN/Pages/Default.aspx>. Luettu: 7.5.2012.

Finanssivalvonta 2010. Millaista suojaa sijoittaja tarvitsee? Luettavissa:
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Esitelmat/Documents/Parkkonen_Studia_monetaria_270410.pdf. Luettu: 30.4.2012.

Heiskanen, M. 2008. Päivitetty 2012. Fiilis johtaa sijoittajan harhaan. Talouselämä. Luettavissa:
<http://www.talouselama.fi/sijoittaminen/fiilis+johtaa+sijoittajan+harhaan/a2052463>. Luettu: 7.9.2012.

Hyvärinen, T. 2009. Säästäminen ja sijoittaminen Siilinjärven Osuuspankissa. Amk-opinnäytetyö. Savonia-ammattikorkeakoulu. Luettavissa:
<https://publications.theseus.fi/handle/10024/6621>. Luettu: 12.9.2012.

Ibbotson, R. & Kaplan, P. 2000. Does Asset Allocation Policy Explain 40, 90, or 100 Percent of Performance? Luettavissa:
<http://corporate.morningstar.com/ib/documents/MethodologyDocuments/IBBAssociates/AssetAllocationExplain.pdf>. Luettu: 5.7.2012.

Kallunki, J., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2007. Ammattimainen sijoittaminen. 5. uudistettu painos. Talentum.

Kontkanen, E. 2009. Pankkitoiminnan käsikirja. 2. uudistettu painos. Finanssi- ja vakuuskustannus Oy. Vammala.

Nasdaq OMX 2010. Opi osakkeet. 5. painos. Helsinki.

Niemi, M. 2010. Älä aina usko sijoitusneuvojaa. Taloussanomat. Luettavissa:

<http://www.taloussanomat.fi/ps-saastot/2010/07/13/ala-aina-usko-sijoitusneuvojaa/20109704/262>. Luettu: 4.9.2012.

Nikkinen, J., Rothovius, T. & Sahlström P. 2005. Arvopaperisijoittaminen. 1.-2. painos. WSOY. Helsinki.

Nordea 2012a. Joukkolainojen ABC. Luettavissa:

<http://www.nordea.fi/Yritykset+ja+yhteis%C3%B6t/Sijoittaminen/Joukkolainat+ja+sijoitusobligaatiot/Joukkolainojen+ABC/1429842.html>. Luettu: 4.10.2012.

Nordea 2012b. Millaisia ovat pankkipalvelut tulevaisuudessa. Luettavissa:

<http://newsroom.nordea.com/fi/2012/05/22/millaisia-ovat-pankkipalvelut-tulevaisuudessa-2/>. Luettu: 28.5.2012.

Nyman, D. 2012. Sijoittaminen vaatii kärsivällisyyttä. Saimaalehti. Luettavissa:

http://www.aluelehtisaimaa.fi/news/show/sijoittaminen_vaatii_karsivallisyutta/. Luettu: 6.9.2012.

OP-Pohjola-ryhmä 2011. OP-Pohjolan sijoittajabarometri 18.10.2011: Suomalaiset ovat varautuneet heikosti talouden epävarmuuteen. Luettavissa:

<https://www.op.fi/op?cid=-3659>. Luettu: 7.9.2012.

OP-Pohjola-ryhmä 2009. OP-Pohjola-ryhmän sijoittajabarometri: Sijoittaja arvostaa nyt luotettavuutta. Luettavissa: <https://www.op.fi/op?cid=151125822&srcpl=4>. Luettu: 4.9.2012.

Paananen, M & Salonen, H. 2009. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tradenomitutkinnon kva­lifi­kaatio­vaatimukset. Yamk-opinnäytetyö. HAAGA-HELIA ammatti­korkeakoulu. Helsinki. Luettavissa:

<https://publications.theseus.fi/handle/10024/4732>. Luettu: 12.9.2012.

Salkku.info 2008. Hajauttaminen. Luettavissa: <http://salkku.info/hajauttaminen>. Luettu: 25.5.2012.

Sampo Pankki 2011. Finanssikriisi ei ole syönyt suomalaisten sijoitusvaroja. Luettavissa: <http://www.sampopankki.fi/fi-fi/TietoaSampoPankista/media/Tiedotteet/Tiedotearkisto/Pages/Finanssikriisieiolesyonytsuomalaistensijoitushaluja.aspx>. Luettu 10.4.2012.

Sampo Pankki. MiFID – Rahoitusvälineiden markkinat – direktiivi. Luettavissa: <http://www.sampopankki.fi/fi-fi/Sivut/Mifid/MiFID/Pages/MiFID.aspx>. Luettu: 7.5.2012.

Seligson & Co. Allokation merkitys. Luettavissa: <http://www.seligson.fi/suomi/sijoitustieto/tiedostot/allokaatio.htm>. Luettu: 24.5.2012.

Säästöpankki. Säästämisen tuotto-odotus ja riski kulkevat yhdessä. Luettavissa: <https://www.saastopankki.fi/tuotto-ja-riski>. Luettu: 24.5.2012.

Taloussanomat 2002. Riskinsietokyky vaikuttaa sijoituspäätökseen. Luettavissa: <http://www.taloussanomat.fi/arkisto/2002/02/19/riskinsietokyky-vaikuttaa-sijoituspaatokseen/200228447/12>. Luettu: 18.5.2012.

Tams, S. 2011. Yksityishenkilön säästämis- ja sijoitus-vaihtoehdot sekä niiden verotus case: handelsbanken. Amk-opinnäytetyö. Saimaan ammattikorkeakoulu. Luettavissa: <https://publications.theseus.fi/handle/10024/27293>. Luettu: 7.9.2012.

Yrjölä, E. 2003. Päivitetty 2008. Ota neuvot, päätä itse. Talouselämä. Luettavissa: <http://www.talouselama.fi/sijoittaminen/ota+neuvot+paata+itse/a2045202>. Luettu: 4.9.2012.

Liitteet

Liite 1. Sijoitustuotteiden opas aloittavalle sijoittajalle

Sijoitustuotteiden opas aloittavalle sijoittajalle

Jaana Reinikainen

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Mitä säästäminen ja sijoittaminen on?	2
3	Sijoitusprofiilin määrittely	3
4	Sijoittamisen lähtökohdat	4
4.1	Sijoitussuunnitelma	4
4.2	Allokaatiopäätökset	5
4.3	Tuotto ja riski	5
4.4	Hajautus	7
4.5	Sijoitusaika	7
4.6	Kustannukset	8
4.7	Arvo-osuustili	9
5	Sijoituskohteet	11
5.1	Joukkovelkakirjalainat	11
5.2	Osakkeet	12
5.2.1	Kasvu- tai arvo-osakkeet	13
5.2.2	Mahdollisuus sijoittaa kansainvälisiin kohteisiin	14
5.3	Rahastot	15
5.3.1	Korkorahasto	16
5.3.2	Osakerahasto	16
5.3.3	Yhdistelmärahasto	17
5.3.4	Erikoissijoitusrahastot	17
5.4	Indeksilaina	18
5.5	Eläkevakuutus	20
5.5.1	Kuolemanvaraturva	21
5.5.2	Edunsaajamääräys	22
5.6	Sijoitusvakuutus	22
5.6.1	Kuolemanvaraturva	23
5.6.2	Edunsaajamääräys	24
5.6.3	Veroetu	24
6	Verotuksen näkökulma sijoittamiseen	26

6.1	Osinkotuottojen verotus	26
6.2	Luovutusvoiton verotus	27
6.3	Rahasto-osuuksien verotus	28
6.4	Verovähennykset	29
7	Kuvitteelliset sijoitussalkut.....	30
7.1	Varovainen sijoittaja.....	31
7.2	Maltillinen sijoittaja	32
7.3	Tuottohakuinen	33
7.4	Rohkea	33
8	Yhteenveto	35
	Lähteet.....	36

1 Johdanto

Tämä sijoitustuotteiden opas on suunnattu aloittaville sijoittajille, jonka kohderyhmänä ovat ammattikorkeakouluopiskelijat. Useissa tutkimuksissa ja eri opinnäytetöissä on tutkittu nuorten noin 18–30 -vuotiaiden aikuisten säästämisen ja sijoittamisen tietämystä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että monia nuoria kiinnostaa säästäminen ja sijoittaminen, mutta nuoret eivät koe tietävänsä riittävästi eri sijoitusmuodoista. Ehdottomasti yleisin säästämisen muoto erityisesti opiskelijoilla on pankki- tai säästötili. Tässä sijoitustuotteiden oppaassa rajaan tilisäästämisen kokonaan pois ja keskityn sijoittamisen perusteisiin, yleisimpiin sijoitustuotteisiin ja niiden verotukselliseen näkökulmaan tarkoituksena syventää opiskelijoiden tietämystä säästämisen ja sijoittamisen lähtökohdista. Tämä opas on pyritty tekemään mahdollisimman kattavaksi, mutta kuitenkin helpolukuiseksi.

Sijoittaminen mielletään usein hyvin vaikeaksi ja monimutkaiseksi prosessiksi. Tämä varmasti johtuu osaksi siitä, että sijoituskohteita on lukuisia, jolloin niiden kaikkien perusteellinen ymmärtäminen on melkein mahdotonta. Aloittavalle sijoittajalle riittää, että ymmärtää ja tiedostaa oman riskinsietokyvyn ja sijoitushorisontin ja sitä kautta osaa miettiä itselleen sopivia vaihtoehtoja. Erityisesti opiskelijoiden on hyvä huomata, että sijoittamisen pystyy aloittamaan jo pienellä säästösummalla. Tämän oppaan tavoitteena on helpottaa kynnystä aloittaa sijoittaminen ja laajentaa kohderyhmän tietämystä muista kuin tilisäästämisen vaihtoehdoista.

2 Mitä säästäminen ja sijoittaminen on?

Käsitteenä säästäminen ja sijoittaminen voidaan määritellä useilla eri tavoilla. Säästämisellä voidaan tarkoittaa esimerkiksi menoista tinkimistä, halvemman ostokohteen etsimistä tai jättää niiden hankinta kokonaan pois. Toinen vaihtoehto säästämiseksi on laittaa osa ylimääräisistä varoista sivuun ilman erityistä tuottotavoitetta. Suomalaisten yksi yleisimmistä tavoista säästää on pankkitili. Säästäjä ei kuluta kaikki saamiaan varoja, vaan siirtää osan rahoista esimerkiksi erityiselle säästötilille. Se, miten säästäminen eroaa sijoittamisesta, on useita eri käsityksiä, mutta yhden määritelmän mukaan suunnitelmallinen ja tavoitteellinen varojen säästäminen on sijoittamista. Sijoittamisella yleensä tarkoitetaan erilaisten sijoituskohteiden ostoa, niiden omistusta ja lunastusta tarkoituksena tuottaa sijoitetuille varoille voittoa. Tavallisimpia suomalaisten sijoituskohteita ovat pörssiosakkeet ja joukkovelkakirjalainat. (Pesonen 2011, 11.)

OP-Pohjola-ryhmän tekemässä sijoittajabarometrissä 2/2010 kysyttiin suomalaisilta kotitalouksilta sitä, miten ihmiset ajattelevat itsensä sijoittuvan säästäjä-sijoittajakselilla. Tutkimukseen vastanneista noin 89 prosenttia tunsi olevansa säästäjiä ja vain yksitoista prosenttia mielsi itsensä sijoittajaksi. Yli puolet säästäjistä kertoi olevansa varovaisia ja noin kuusi prosenttia kuvasi itseään tuottoa tavoitteleviksi. Sijoittajista noin kolmasosa oli rohkeita tai hyvin rohkeita sijoitusprofiililtaan. Sijoittajabarometri osoitti, että riskinotto kyky erotti parhaiten säästäjät ja sijoittajat toisistaan. Sijoittajat kestävät enemmän sijoitusten epävarmuutta eli niiden arvojen vaihtelua. (Pesonen 2011, 11.)

3 Sijoitusprofiilin määrittely

Taulukko 1. Erilaiset sijoitusprofiilit ja niiden tyypillinen riskinsietokyky. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2007, 33.)

Henkilö	Riskinsietokyky
<i>Ville Varovainen</i>	Hyvin matala riskinsietokyky. Ei halua sijoituksissaan ottaa riskiä. Hankittu pääoma ei saa pienentyä sijoitusten arvonlaskennan vuoksi. Tyytyy pieneen tuottoon.
<i>Maija Maltillinen</i>	Matala riskinsietokyky. Valmis tavoittelemaan parempaa tuottoa pienellä riskillä. Riski alkuperäisen pääoman pienentymisestä parempaa tuottoa tavoiteltaessa ei ole mahdoton ajatus.
<i>Timo Tuotto</i>	Kohtuullinen riskinsietokyky. Valmis ottamaan riskin alkuperäisen pääoman osittaisesta pienentymisestä parempaa tuottoa tavoiteltaessa.
<i>Raija Rohkea</i>	Korkea riskinsietokyky. Tavoittelee hyvää tuottoa suurella riskillä. Alkuperäisen pääoman merkittävä pienentyminen ei ole ongelma.

Yllä olevassa esimerkkitaulukossa nähdään neljän eri kuvitteellisen henkilön riskinsietokyky, jonka avulla määritellään asiakkaan sijoitusprofiili. Varovainen sijoittaja sietää vain hyvin pientä riskiä. Varovainen henkilö tyytyy pieneen arvonnousuun eikä halua ottaa riskiä sijoitusten pääoman menettämistä. Maltillinen sijoittaja puolestaan sietää jo hieman enemmän riskiä, jotta sijoituksen tuotto-odotus kasvaisi. Pieni pääoman menettämisen riski ei ole mahdoton ajatus, kun tuotto-odotus on korkeampi. Tuottoa tavoitteleva sijoittaja sietää riskiä kohtuullisesti ja ymmärtää, että sen mukana tuleva riski saattaa pienentää sijoitettua alkuperäistä pääomaa. Rohkea sijoittaja puolestaan kestää hyvin korkeaa riskiä, koska hänen tavoitteenaan on saada parasta mahdollista tuottoa. Tällöin sijoittaja hyväksyy, että hänen sijoittama pääoma voi pienentyä merkittävästi etenkin lyhyellä aikavälillä. (Kallunki ym. 2007, 33.)

4 Sijoittamisen lähtökohdat

Sijoittamiseen kuuluu monta eri vaihetta, jotka on hyvä ottaa huomioon ennen sijoituspäätöksen tekoa. Sijoitusprosessi alkaa oman riskinsietokyvyn tunnistamisella ja jatkuu sijoituskohteiden valintaan. Sijoituskohteiden valintaan liittyy monta eri huomionarvoista tekijää, kuten sijoitusaika, riskinsietokyky, tuoton ja riskin suhde ja sijoitussalkun allokaatiotarkaisut. On tärkeää, että sijoittaja ymmärtää näiden tekijöiden vaikutukset, jotta hän pystyy valitsemaan oikeat sijoituskohteet juuri hänen omien tarpeidensa mukaan.

4.1 Sijoitussuunnitelma

Ennen sijoittamisen aloittamista on hyvä tunnistaa oma sijoitusprofiili, koska sen avulla pystyy paremmin ymmärtämään sijoituksiin liittyvät riskit ja hahmottamaan paremmin oman riskinsietokyvyn. Sijoittajan olisi hyvä tehdä sijoitussuunnitelma, joka vastaa neljään hyvin oleelliseen kysymykseen. Ensimmäinen on päättää sijoittamisen tavoite. Toisena miettiä miten pitkään sijoitetut varat saavat olla kiinni eri sijoituskohteissa. Kolmantena on hyvä ajatella, miten paljon kestää ja pystyy ottamaan riskiä, sekä viimeisenä, kuinka paljon itsellä on aikaa käyttää sijoitusten seuraamiseen. Edellä mainittujen kysymysten pohjalta sijoittaja saa kuvan siitä, minkä verran sijoituksia pitäisi jakaa osake- ja korkoinstrumentteihin. (eQ Varainhoito 2012.)

Sijoitussuunnitelmaa tehdessä on hyvä erottaa riskinottohalu ja -kyky. Varmasti jokainen sijoittaja haluaisi saada parasta mahdollista tuottoa, mutta tuotto-odotuksen asettaminen liian korkeaksi lisää merkittävästi sijoitusten riskiä. Aloittelevan sijoittajan olisi ensin hyvä tunnistaa oma riskinsietokyky ja vasta sen jälkeen päättää itselleen sopivat sijoitusvaihtoehdot. Näin sijoittaja voi välttyä pettymykseltä, jos tuotto-odotus ei myöhemmin vastaakaan hänen odotuksiaan. Vuosien mittaan sijoittaja voi muuttaa omaisuusluokkien painotusta sijoitussalkussaan kokemuksen ja riskinsietokyvyn mukaan. (eQ Varainhoito 2012.)

4.2 Allokaatiopäätökset

Allokaatiopäätös on osa sijoitusten hajauttamista ja sijoittajan riskinsietokyvyn tunnistamista. Sillä tarkoitetaan sijoittajan koko sijoitusvarallisuuden jakoa erityyppisiin sijoituskohteisiin, kuten rahastoihin, joukkovelkakirjalainoihin, osakkeisiin ja käteiseen. Hajauttamisen avulla sijoittaja suojautuu erilaisia markkinatilanteita vastaan, mikä toteutetaan niin, että koko sijoitusvarallisuus jaetaan useisiin eri sijoituskohteisiin. Historiallisten tilastojen mukaan laaja omaisuuden hajautus käteisen, osakkeiden ja korkoinstrumenttien välillä on suojannut sijoittajaa markkinatilanteiden muutoksissa. (Nordnetblogi 2011.)

Sijoitusten allokaatiopäätös vaikuttaa olennaisesti sijoitussalkun riskiin ja tuotto-odotukseen. Hyvin tuottohakuinen sijoittaja allokoii omaan sijoitussalkkuunsa hyvin suuren osakepainon. Vaikka riski on tässä allokaatiopäätöksessä suuri, sijoittajan on mahdollista odottaa myös suurempia tuottoja. Vastaavasti varovainen sijoittaja haluaa kaihtaa riskiä, jolloin hänen kannattaa allokoida salkun osakepaino pieneksi ja ylipainottaa vähäriskisiä vaihtoehtoja. (Nordnetblogi 2011.) Kahden amerikkalaisen tutkijan tekemän arvostetun tutkimuksen mukaan allokaatiopäätös selittää noin 90 prosenttia erilaisten sijoitusrahastojen arvojenvaihteluista, 40 prosenttia rahastojen tuottoeroista ja melkein 100 prosenttia todellisesta sijoitusten tuottotasosta. (Ibbotson & Kaplan 2000, 1.) Tutkimuksen perusteella allokaatiopäätös on yksi sijoittajan ratkaisevimmista päätöksistä sijoitusten tuotto-odotuksen kannalta.

4.3 Tuotto ja riski

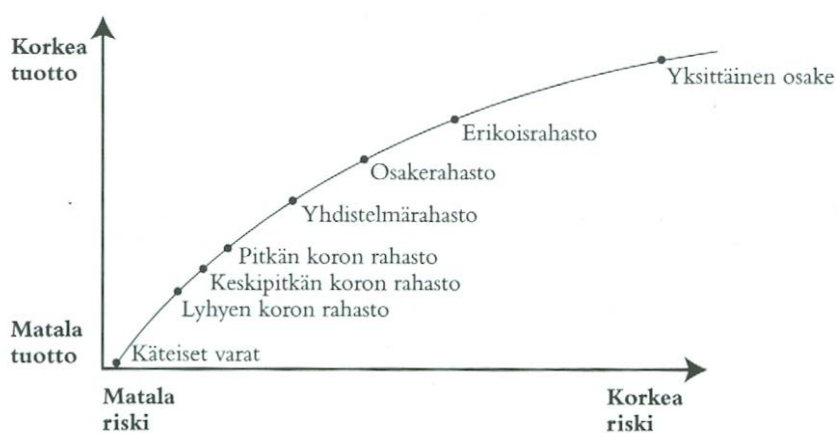
Tuoton ja riskin suhde kulkevat käsi kädessä eli ilman riskiä sijoittaja ei voi saada tuottoa. Riski on tulevaan tuottoon liittyvää epävarmuutta sekä mahdollisuus menettää osa sijoitetusta pääomasta. Vaikka riski mielletään usein käsitteenä negatiiviseksi, se on sijoittajalle myös mahdollisuus ansaita parempaa tuottoa. Sijoittajille tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet, että sijoittaja kokee enemmän mielihyvää, jos sijoituksen arvo on laskenut, kuin mielihyvää, jos sijoituksen arvo olisi yhtä paljon noussut. Tämän vuoksi on hyvin tärkeää, että sijoittaja oppii tunnistamaan oman riskinsietokykynsä sekä analysoimaan ja arvioimaan sitä. (Pesonen 2011, 27.)

Arvopapereiden tuottoon vaikuttavat arvopaperin hinnan muutokset, korot tai osingot, jotka tulee ottaa huomioon lopullista sijoituksen tuottoa laskettaessa. Esimerkiksi osakkeen tuotto muodostuu sijoitusperiodilla hintamuutoksen ja maksettujen osinkojen mukaan. Vaikka alla oleva kaava on esimerkki osakkeen tuoton laskemisesta, muidenkin sijoituskohteiden tuotot lasketaan samalla periaatteella. (Nikkinen ym. 2005, 22.)

$$\text{Tuotto} = \frac{\text{myyntihinta} - \text{ostohinta} + \text{osinko}}{\text{ostohinta}}$$

Riskiä ei pidä pyrkiä poistamaan kokonaan, koska silloin sijoittaja poistaa myös tuoton mahdollisuuden. Sijoittamisessa on tärkeää varautua riskeihin ja hajauttaa osa riskistä pois. Sijoituksen riskiä kuvataan termillä volatilitteetti. Se kuvaa sijoituksen kurssin vaihteluita joko ylös tai alas. Volatilitteetilla voidaan arvioida esimerkiksi sitä, kuinka paljon osakerahaston kurssin oletetaan liikkuvan tulevaisuudessa. Osakkeiden keskimääräinen tuotto-odotus pitkällä aikavälillä on noin 8-10 prosenttia vuosittain ja sen volatilitteetti esimerkiksi 20. Osakerahaston voidaan siis olettaa tuottavan noin 66 prosentin todennäköisyydellä 20 prosenttia tuotto-odotuksen ympärillä eli noin -10 ja +30 prosentin välillä. (Pesonen 2011, 28.)

Täydellisen luotettavaa riskiä ja tuottoa kuvaavaa mittaria ei ole, koska riskimittarien luotettavuus perustuu oletuksiin ja historiallisiin tuottoihin. Alla oleva kuvio havainnollistaa korkoinstrumenttien ja osakkeiden yleisen tuotto-odotuksen ja riskitason. Kuviosta voi päätellä, että korkosijoitukset sisältävät selvästi pienemmän riskin kuin suorat osakkeet. (Pesonen 2011, 28.)

Kuvio 1. Erilaisten sijoitusmuotojen tuotto-odotukset suhteessa niiden riskiin. (Puttonen & Repo 2007, 33.)

4.4 Hajautus

Hajauttamisella pyritään pienentämään sijoittajan ottamaa riskiä jakamalla sijoitusvarallisuus eri kohteisiin. Hajautusta voidaan toteuttaa maantieteellisesti, ajallisesti ja toimialoittain. Salkun kokonaisriskiä hajautetaan sijoittamalla osa sijoitusvarallisuudesta korko- ja osakesijoituksiin, koska niiden riskitaso poikkeaa huomattavasti toisistaan. (Pesonen 2011, 29.) Aikahajauttamisella pyritään jakamaan suurempi sijoitussumma pikkuhiljaa eri sijoituskohteisiin, jolloin sijoittaja välttää yllättävät markkinatilanteiden muutokset (Pesonen 2011, 31). Sijoitussalkun hajauttaminen on yksi sijoittamisen tärkeimmistä lähtökohdista, koska yksittäiselle sijoituskohteelle ja etenkin osakesijoitukselle voi käydä melkein miten vain pitkälläkin aikavälillä (Pesonen 2011, 29).

Sijoituskohteiden hajautusta kuvataan korrelaation avulla. Korrelaatio kuvaa kahden eri sijoituskohteen keskinäistä liikettä. Kun korrelaatio kahden eri sijoituskohteen välillä on yksi, niiden riski ja tuotto kulkevat käsi kädessä, jolloin hajautusta ei synny ollenkaan. Vastaavasti korrelaation ollessa pieni tai negatiivinen, toisen sijoituskohteen arvo nousee ja toisen vastaavasti samalla laskee. Sijoittajan on hyvä olla tietoinen, mitä mahdollisuuksia hajauttaminen tuo, ja valita sen mukaan sijoitussalkkuunsa erilaisia sijoituskohteita. (Pesonen 2011, 30.)

4.5 Sijoitusaika

Sijoitusaika vaihtelee päivästä useisiin kymmeneen vuosiin riippuen sijoittajasta itsestään. Tärkeintä on ensin miettiä, mikä on sijoittamisen tavoite, koska se määrittelee sopivan sijoitusajan. Jos sijoittamisen tavoite on pitkä, sijoittaja voi valita erityyppisiä sijoituskohteita toisin kuin sijoittaja, jonka tavoite on käyttää sijoitetut varat vuoden tai kahden päästä. (Nordea 2012a.)

Lyhyelle sijoitusajalle kannattaa suosia sijoitusvaihtoehtoja, joissa sijoituksen riski on pieni eli arvonvaihteluita on vähän. Tällöin sijoituksen tuotto on tasaista ja pääoman menettämisen mahdollisuus on pieni. Suositeltavia sijoitustuotteita lyhyen tähtäimen sijoituksille ovat erilaiset säästötilit, lyhyet korkorahastot ja indeksilainat, koska yleisesti

korkotuotteiden arvonvaihtelut ovat pienempiä kuin osakeriskiä sisältävät sijoituskohteet. (Nordea 2012a.)

Pitkä sijoitusaika mahdollistaa monipuolisemman sijoituskohteiden tarjonnan. Pitkällä aikavälillä tarkoitetaan yleensä yli viiden vuoden pituisia sijoituksia. Mitä pidempi sijoitusaika on, sitä enemmän sijoittaja voi ottaa riskiä. Pitkällä aikavälillä kannattaa suosia osakesijoituksia, vaikka niiden arvot voivat heilahdella paljon, sillä pitkällä aikavälillä osakkeiden tuotto-odotus on kuitenkin suurin. (Nordea 2012a.)

4.6 Kustannukset

Sijoittamisessa yksi tärkeimmistä huomioon otettavista asioista on kustannukset, koska ne aina vähennetään sijoittajan ansaitsemasta lopullisesta tuotosta. Rahastojen hallinnointipalkkiot voivat prosentuaalisesti kuulostaa pieniltä, koska kulut ovat aina x prosenttia sijoitetusta pääomasta, mutta esimerkiksi 1,5 prosentin vuotuinen hallinnointipalkkio on jopa neljännes 6 prosentin tuotosta. Sijoittajat huomioivat yleensä vahvasti kertaluonteisen merkintä- ja lunastuspalkkion, vaikka juoksevien kulujen osuus pitkäjänteisessä sijoittamisessa on usein merkittävämpi. (Seligson & CO/a.)

Rahastosalkun aktiivinen hallinnointi nostaa rahastojen hallinnointipalkkioita. Indeksirahastojen kulut ovat yleisesti pienempiä, koska indeksirahastot seuraavat tietyn kohdeindeksin kehitystä, eivätkä näin ollen tarvitse aktiivista salkunhoitoa. Sen sijaan tiettyjen osakerahastojen hallinnointipalkkio voi olla hyvinkin suuri, koska salkunhoitaja pyrkii saamaan markkinatuottoa parempaa tuottoa aktiivisella salkunhoidolla. Sijoittajan on kuitenkin melkein mahdotonta tietää, kenen salkunhoitajan markkinanäkemykset osuu tulevaisuudessa oikeaan. Korkean hallinnointipalkkion sisältävien rahastojen tulee ansaita ensin kulujen verran ja vasta sen jälkeen sijoittajalle syntyy konkreettista tuottoa. Käytännössä kenen tahansa on vaikea ennustaa yritysten tulevaisuuden taloudellista kehitystä, joten rahastonhoitajille tulee väistämättä välillä vääriä ennustuksia, jotka lisäävät sijoittajan riskinottoa ja tappioita. (Seligson & Co/b.)

Rahastojen hallinnointipalkkioiden lisäksi on muita kuluja, joista ei usein raportoida sijoittajille. Näitä kustannuksia ovat esimerkiksi osakerahaston arvopaperikaupankäyn-

tikulut, jotka maksetaan sijoittajien rahastoon maksamilla varoilla. On tutkittu, että rahastosijoittamisen kulut voivat korkeimmillaan olla jopa 3 prosenttia. Näin esimerkiksi 6000 euron rahastosijoitus tuottaisi 30 vuodessa yhdeksän prosentin korolla 79 000 euroa. Todellisuudessa kulut vähennettynä rahastopääoma kasvaisi kuuden prosentin tuotolla samassa ajassa vain noin 34 000 euroon. (Seligson & Co/b.)

Osakekaupan palkkiot muodostuvat välittäjien, arvo-osuusrekisterin pitäjän ja pörssin ottamista korvauksista. Välittäjät perivät kaupankäyntipalkkion sijoittajan tekemistä kaupoista, joka on usein tietty prosenttiosuus osakekaupan euromäärästä. Välittäjät perivät yleensä tietyn minimihinnan, jolloin pienien osakekauppojen palkkiot ovat suhteessa suurempia kuin euromäärältään isompien. (Nasdaq OMX 2010, 65-66.) Verkkopankissa tehdystä osakekaupasta Suomessa toimivat pankit perivät noin 0,20 - 0,25 prosentin palkkion kaupan suuruudesta. Minimihinta on usein noin 8 €. Välittäjät määräävät itse omista palkkioistaan, jolloin ne ovat täysin välittäjäkohtaisia ja niistä saa parhaiten tietoa vain välittäjiltä itseltään. Pörssi perii oman palkkionsa suoraan välittäjiltä, mutta välittäjät sisällyttävät pörssille kuuluvan palkkion osaksi sijoittajan maksamia kaupankäyntikustannuksia. Osa arvo-osuusrekisterin pitäjistä, kuten pankit ja pankkiiriliikkeet, veloittavat asiakkailta maksuja myös arvo-osuuksien säilyttämisestä. (Nasdaq OMX 2010, 65-66.)

4.7 Arvo-osuustili

Osakekaupan edellytyksenä on, että sijoittajalla on oma arvo-osuustili. Arvo-osuustilille kirjautuvat kaikki sijoittajan omistukset, joilla korvataan aikaisemmin käytössä olleet osakekirjat. (Nasdaq OMX 2011, 44.) Arvo-osuusjärjestelmää ylläpitää Euroclear. Järjestelmään kirjautuvat kaikki tiedot suomalaisten pörssiyritysten osakkeiden määrästä ja osakkeenomistajista. Euroclearin tehtäviin kuuluu selvittää ja tarkastaa sekä osakkeiden, että muiden arvo-osuusjärjestelmään kirjattavien arvopapereiden toimeksiannot. Selvitys alkaa, kun arvopaperivälittäjä saa asiakkaalta toimeksiannon. Toimeksiannon tiedot siirtyvät automaattisesti arvopaperikeskuksen järjestelmään, jonka kautta Euroclear tarkastaa maksujen ja arvopapereiden samanaikaisen siirtymisen myyjältä ostajalle ja toisin päin. Koska osakekauppojen selvitysaika on kolme arkipäivää, osakkeet kirjataan ostajan arvo-osuustilille kolmen pankkipäivän kuluttua. (Pörssisäätiö 2006.)

Sijoittaja voi avata arvo-osuustilin omassa pankissaan, Euroclear Finland Oy:ssä tai muussa Suomessa toimivassa tilinhoitajayhteisössä. Arvo-osuustili pitää olla avattuna ennen osakekaupan tekoa. On tärkeää, että osakkeen ja arvo-osuustilin omistaja on sama henkilö. Yhteisesti ostettu ja omistettu arvopaperi voidaan kirjata vain täysin samojen henkilöiden yhteiselle arvo-osuustilille. Esimerkkinä puoliset, jotka haluavat ostaa yhteisesti osakkeita, arvo-osuustilin täytyy olla heidän yhdessä omistama. (Anvia.)

5 Sijoituskohteet

Sijoitusmarkkinoilla on lukuisia erilaisia sijoituskohteita, jolloin niiden kaikkien osaaminen ja yksityiskohtainen ymmärtäminen on melkein mahdotonta. Kokonaisuuden hahmottamiseksi on hyvä jakaa sijoitukset eri arvopaperiluokkiin, joita ovat lyhyt korko, pitkä korko ja osakkeet. (Investori 2012.) Rahastot voivat puolestaan edustaa joko yhtä edellä kuvattua arvopaperiluokkaa tai näiden yhdistelmää (Salkku.info 2008). Koska tämä opas on suunnattu aloitteleville sijoittajille, oppaassa on kuvattu yleisimpiä sijoitusinstrumentteja ja niiden ominaispiirteitä.

5.1 Joukkovelkakirjalainat

Joukkovelkakirjalainaksi kutsutaan lainaa, jonka yhteenlaskettu määrä on eroteltu moneen pienempään osiin velkakirjoiksi. Joukkovelkakirjat ryhmitellään obligaatioihin, debentureihin, yritys- ja pääomalainoihin. Debentuurilaina eroaa obligaatiosta niin, että esimerkiksi konkurssitilanteessa etuoikeus lainasaataviin on huonompi kuin obligaation omistavalla sijoittajalla. Tämä tekee debentuurilainasta riskisemmän sijoituskohteen obligaatioon verrattuna. Lainojen liikkeellelaskija on useimmiten valtio, mutta myös rahoituslaitokset ja yritykset laskevat liikkeelle joukkovelkakirjalainoja. (Nikkinen, Rothovius, Sahlström 2005, 106-107.) Joukkovelkakirjalainat voivat olla juoksuajaltaan joko lyhyt- tai pitkäaikaisia. Lyhytaikaisia lainoja ovat vuodenpituiset joukkolainat ja pitkäaikaisia ovat yli vuodenpituiset, esimerkkinä valtion joukkovelkakirjalainat. (Finanssivalvonta 2012.) Joukkovelkakirjalainojen liikkeellelaskijat pyrkivät saamaan hyvin pitkäaikaista rahoituspääomaa markkinoilta, jolloin joukkovelkakirjojen maturiteetti eli juoksu-aika on usein yli kolme vuotta. Laina-ajat ovat usein kuitenkin korkeintaan kymmenen vuotta. (Tuhkanen 2006, 115.)

Liikkeellelaskija myy velkakirjan eteenpäin ostajalle, joka maksaa lainasta myyntihinnan verran. Lainan liikkeellelaskija lupautuu maksamaan sijoittajalle korkoa ja pääoman palautuksia noudattaen lainan sopimusehtoja. Lainan pääomaa kutsutaan velkakirjan nimellisarvoksi, joka voidaan maksaa joko yhdessä tai useammassa erässä lainan omistajalle. Jos lainan pääoma palautetaan yhdessä erässä, on kysymys bullet-lainasta, joka on

yleinen lainan takaisinmaksutapa. Tasalyhenteinen laina puolestaan maksetaan yhtä suurissa erissä tietyin väliajoin laina-ajan aikana. (Nikkinen ym. 2005, 107.)

Velkakirjan omistajalle maksettavaa korkoa kutsutaan kuponkikoroksi. Kuponkikorko lasketaan vuosittain lainan nimellisarvosta. Korko on usein kiinteäkorkoinen, jolloin velkakirjalainan korko on koko laina-ajan sama. Vastaavasti vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen korko muuttuu sopimusehtojen mukaan vuosittain. (Nikkinen ym. 2005, 107-108.) Joukkovelkakirjalainojen tuotto ja hinta muuttuvat aina eri suuntiin. Kun joukkovelkakirjalainan hinta nousee, sen tuotto-odotus laskee. Vastaavasti hinnan lasku tarkoittaa tuotto-odotuksen nousua. (Tuhkanen 2006, 131.)

5.2 Osakkeet

Osakeyhtiöiden oma pääoma koostuu sijoittajien varoista, jotka muodostavat yhdessä yrityksen osakepääoman. Tämä pääoma jakaantuu yhtä suuriin osuuksiin eli osakkeisiin. Jokainen osakkeenomistaja omistaa yhtiöstä osuuden, joka vastaa hänen omistamiensa osakkeiden määrää suhteessa osakkeiden kokonaismäärään. Jos yritys tarvitsee lisää osakepääomaa, se voi laskea liikkeelle osakeannin. Sijoittaja pystyy ostamaan osakkeita joko arvopaperivälittäjän kautta tai suoraan arvopaperipörssistä. Oston jälkeen osuudet kirjataan sijoittajan arvo-osuustilille. (Nasdaq OMX 2010, 23.)

Osakeyhtiöitä on paljon, mutta vain harva niistä on julkisen kaupankäynnin kohteena, joten vain harvojen yritysten osakkeilla voi käydä kauppaa arvopaperipörssissä. Sijoittajan on hyvä muistaa, että julkinen osakeyhtiö on eri asia kuin julkisen kaupankäynnin kohteena oleva yritys, koska julkisen osakeyhtiön osakkeilla ei voi käydä kauppaa julkisesti pörssissä. Pörssiin listautuminen on usein ajankohtaista yritykselle silloin, kun se on kasvanut niin paljon, ettei sen toimintaa voi harjoittaa enää vain perustajaosakkeiden antamalla pääomalla. Muita syitä pörssiin listautumiselle ovat yleensä imagon kasvattaminen ja tunnettavuuden lisääminen. Arvopaperipörssiin listattuja yrityksiä kutsutaan myös pörssiyhtiöiksi. (Nasdaq OMX 2010, 23.)

Pörssiin listautuminen nähdään yleensä sijoittajien kannalta positiivisena asiana. Julkisen kaupankäynnin kohteena oleva osake hinnoitellaan paremmin tehokkaiden markki-

noiden ansiosta, osakkeen tuottoa ja riskiä on helpompi vertailla sekä osakkeen likviditeetti paranee huomattavasti. Pörssiyhtiön velvoitteisiin kuuluvat jatkuva tiedonantovelvollisuus ja raportointi yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Avoimuus on yksi tärkeimmistä luotettavuuden tekijöistä sekä sijoittajille, yrityksen henkilöstölle, asiakkaille ja sidosryhmille. Julkista osakekaupankäyntiä valvotaan ja rajoitetaan huomattavasti enemmän, minkä vuoksi arvopaperipörssissä tehdyt kaupat suojaavat sijoittajan asemaa. (Nasdaq OMX 2010, 24.)

Yhtiön osakkeenomistajilla on sekä päätösvaltaa että taloudellisia oikeuksia yhtiön omistajina. Taloudellisilla oikeuksilla tarkoitetaan oikeutta saada vuosittain yhtiön maksamia osinkoja, ja osakkeenomistajilla on etuoikeus merkitä osakkeita yhtiön osakeannissa, jos kyseessä ei ole suunnattu osakeanti. Osakkeenomistajan päätösvaltaoikeus rajoittuu yhtiökokoukseen, jossa he voivat käyttää äänivaltaansa suhteessa siihen, kuinka paljon he omistavat yhtiön osakkeita. Usein tämä määrä ei ole yksityissijoittajilla kovin suuri, mutta kaikkien yksityissijoittajien äänimäärä suhteessa suursijoittajien äänimäärään voi olla merkittävä. (Nasdaq OMX 2010, 24.)

5.2.1 Kasvu- tai arvo-osakkeet

Kasvuyhtiöksi kutsutaan yritystä, jonka liiketoiminnan uskotaan kasvavan keskimäärin nopeammin muihin pörssiyhtiöihin verrattuna. Tällöin uskotaan, että näiden yhtiöiden tulokset kasvavat muita keskimäärin nopeammin, jos tämä ennakoitu nopea kasvuvauhti toteutuu. Nopea kasvuvauhti näkyy kasvuyhtiön pörssikurssin nousuna. Kasvuyhtiöiden markkina-arvot nousevat usein korkealle, koska niiltä odotetaan tulevaisuudessa kasvua. Ne ovat siksi riskialttiimpia kuin arvo-osakkeet, sillä jos tulosenusteet tulevaisuudessa eivät toteudukaan, saattaa kasvuyhtiön pörssikurssi laskea huomattavasti. Kasvuyhtiöt eivät tyypillisesti jaa kasvuvaiheessa osinkoa ollenkaan tai osinko on silloin hyvin pieni, koska yhtiö suuntaa kaiken liiketoiminnastaan syntyvän tulorahoituksen yrityksen kasvun turvaamiseen. (Saario 2005, 47.)

Arvo-osakkeiden kasvuvauhti on yleensä tasaista ja maltillista ja näin ollen niiden riski on keskimääräistä pienempi kasvuyhtiöihin verrattuna. Arvoyhtiöiden liiketoiminta ei ole altis suurille markkinatilanteiden muutoksille. Arvoyhtiöt ovat tyypillisesti hyviä

osingonmaksajia, koska niiden investointitarpeet ovat pienempiä kuin kasvuyhtiöiden. (Lindström 2007, 15.) Lyhyellä aikavälillä kasvuyhtiöillä voi tehdä pikavoittoja, mutta historiallisten tilastojen mukaan yritysten suuri pitkäaikainen liikevaihdon kasvu ja hyvä tuloksenteko on lähes mahdotonta (Lindström 2005, 117). Tämän takia pitkäaikaiselle sijoitushorisontille suositaan usein varojen sijoittamista pääosin arvo-yhtiöihin (Saario 2005, 51). Esimerkkinä Morningstarin luokittelemia vuoden 2011 arvoyhtiöitä Helsingin Pörssissä ovat Fortum, Nokia, Nordea ja TeliaSonera, koska nämä yhtiöt muodostavat melkein puolet Helsingin Pörssin koko markkina-arvosta (Morningstar 2011).

Ibbotson Associates on tutkinut 76 vuoden ajan vuosina 1927–2003, kuinka paljon kasvu- ja arvoyhtiöt ovat tuottaneet pitkällä aikavälillä. Tutkimuksessa mukana olleet kasvu- ja arvoyhtiöt on jaettu pieniin ja suuriin pörssiyhtiöihin. Tutkimuksen oletuksena oli, että osinkotuotot sijoitetaan takaisin samaan yhtiöön. Veroja tai kuluja ei tutkimuksessa huomioitu. Tutkimus osoitti, että kasvuosakkeiden keskimääräinen vuosituotto oli 9,2 prosenttia, jolloin yksi dollari kasvoi 76 vuodessa 807 dollariin. Vastaava tuotto prosentti arvo-osakkeilla oli 11,8, jolloin yksi dollari kasvoi säästöajan loppuun mennessä 4 745 dollariin. Tutkimus osoitti, että pitkällä aikavälillä ero kasvu- ja arvoyhtiöiden tuotto-odotuksessa on merkittävä. (Saario 2005, 51.)

5.2.2 Mahdollisuus sijoittaa kansainvälisiin kohteisiin

Suomalaiset sijoittavat hyvin paljon varallisuuttaan pelkästään kotimaisten yhtiöiden osakkeisiin, mikä on toki helppo ymmärtää, koska suomalaiset tuntevat suomalaiset yhtiöt. Voidaan myös ajatella, että piensijoittajien on perusteltua sijoittaa ainakin aluksi kotimaisten yhtiöiden osakkeisiin. Helsingin pörssi on kuitenkin erittäin pieni osa koko maailman osakemarkkinoita, jolloin osakekurssit altistuvat suuremmille arvovaihteluille kuin keskeisimmillä markkina-alueilla olevien yritysten osakkeiden kurssit. Sijainninkin puolesta Suomi on yksi Euroopan reunavaltioista ja kansainväliset suursijoittajat luopuvat mieluummin reunavaltioiden osakkeista kuin Euroopan merkittävien pörssien osakkeista. Helsingin pörssin osakkeiden toimialajakaumat ovat rajalliset, ja suurin osa pörssiyhtiöiden yritystoiminnasta sijoittuu suhdannevaihteluille altuille aloille. Jo Tukholman pörssistä löytyy vaihtoehtoja laajentaa osakesalkun toimialajahajautusta sijoittamalla esimerkiksi kulutustavara- ja palvelusteollisuuden alaan yrityksiin. (Pesonen 2011, 100.)

5.3 Rahastot

Rahastolla tarkoitetaan salkkua, joka koostuu erilaisista osakkeista, korkoinstrumenteista, näiden yhdistelmästä tai muista arvopapereista (Puttonen & Repo 2007, 30). Rahasto ei siis ole itsenäinen sijoituskohde vaan tapa sijoittaa yllä mainittuihin sijoituskohteisiin. Rahastosalkun omistaa salkkuun sijoittavat yksityishenkilöt, yritykset ja yhteisöt. Rahastoon sijoitetut varat yhdistetään, jonka jälkeen ne sijoitetaan moniin erilaisiin arvopapereihin, joista yhdessä muodostuu rahasto. Rahaston varat jakautuvat rahasto-osuuksiin, jotka antavat sijoittajalle samat oikeudet rahaston sisällä olevaan omaisuuteen. Rahastoyhtiö hallitsee ja tekee rahastossa olevia arvopapereita koskevat sijoituspäätökset, mutta eivät omista rahastossa olevia varoja, koska ne kuuluvat aina sijoittajille. (Puttonen & Repo 2007, 30.)

Jokaisella rahastolla on erilainen sijoituspolitiikka. Sijoituspolitiikalla tarkoitetaan rahaston strategista linjaa, joka antaa sijoittajalle vastauksen muun muassa siihen, onko rahasto tuotto- vai kasvurahasto, mille alueelle rahasto sijoittaa maantieteellisesti, onko rahastolla vertailuindeksiä ja hyödynnetäänkö rahastossa johdannaisia. Nämä säännöt ovat Rahoitustarkastuksen tai Valtioneuvoston vahvistamia. Tämän lisäksi sijoittaja saa rahastoesitteen, jossa esitellään rahaston sijoituspolitiikka, historiallinen kehitys, salkunhoitaja ja palkkiot. (Puttonen & Repo 2007, 31.)

Rahastot jaetaan yleensä kahteen osaan; tuottorahastoihin ja kasvurahastoihin. Tuottorahastot maksavat rahasto-osuuksien omistajille vuosittain niin kutsutun tuotto-osuuden, joka muodostuu korkorahastojen korkotuotoista tai osakerahastojen osingoista. Kasvurahastot eivät vastaavasti maksa tuotto-osuutta sijoittajalle, vaan ne sijoittavat tuotto-osuuden takaisin rahaston sisään kasvattamalla rahaston arvoa. Näin ollen sijoittajan lopullinen tuotto muodostuu myyntihinnan ja hankintahinnan erotuksesta. (Puttonen & Repo 2007, 32.) Rahastoja voidaan luokitella monin eri tavoin. Yksi yleisimmistä tavoista on luokitella ne rahaston sijoitustyylin mukaan joko korko-, osake- ja yhdistelmärahastoihin. (Puttonen & Repo 2007, 65.)

5.3.1 Korkorahasto

Korkorahastot jaetaan lyhyen-, keskipitkän- tai pitkän koron rahastoihin. Lyhyen koron rahastoa kutsutaan myös rahamarkkinarahastoksi, koska rahasto sijoittaa rahastopääomansa alle vuoden pituisiin rahamarkkinainstrumentteihin, joita voivat olla esimerkiksi pankkien, valtion tai yritysten liikkeelle laskemat korkoinstrumentit. Lyhyen koron rahasto pyrkii saavuttamaan pitkällä aikavälillä ainakin kolmen kuukauden euribor-koron tuoton. (Puttonen & Repo 2007, 65-66.)

Pitkän koron rahastot sijoittavat pääomansa pitkäaikaisiin eli laina-ajaltaan yli vuoden pituisiin korkoinstrumentteihin, kuten valtion, yritysten ja julkisyhteisöjen joukkovelkakirjalainoihin. Keskipitkän koron rahastot sijoittavat varojaan sekä lyhyt-, että pitkäaikaisiin korkotuotteisiin riippuen korkomarkkinoiden tulevaisuuden näkymistä ja tuotto-odotuksista. Vaikka keskipitkän koron rahastot ovat niin sanottuja yhdistelmärahastoja, koska yhden rahaston sisällä tehdään sekä lyhyen, että pitkän koron sijoituksia, luokitellaan keskipitkän koron rahastot rahastoraporteissa samaan luokkaan pitkän koron rahastojen kanssa. (Puttonen & Repo 2007, 66.)

5.3.2 Osakerahasto

Osakerahastot sijoittavat pääomansa ensisijaisesti osakkeisiin. Osakerahastot jaetaan niiden sijoituspolitiikan mukaan monin eri tavoin, kuten sijoituskohteen maantieteellisen sijainnin perusteella tai yrityksen toimialan tai koon mukaan. Tietyille maantieteelliselle alueelle sijoittavat osakerahastot jaotellaan sijoituspolitiikkansa mukaan esimerkiksi kotimaahan, Eurooppaan tai euroalueelle, Baltiaan, maailmanlaajuisesti sijoitaviin, kehittyville markkinoille jne. (Puttonen & Repo 2007, 67.)

Sijoitusrahastot sijoittavat varojaan myös tietyn kokoisiin ja ominaisuuksiltaan tietyn tyyppisiin kohteisiin, kuten ns. blue chip -yhtiöihin tai small cap -yhtiöihin. Blue chip -yhtiöt ovat suuria ja vakavaraisia maailmanlaajuisia yhtiöitä ja vastaavasti small cap -yhtiöt pieniä tai keskisuuria yrityksiä. Tietyn tyyppisiin toimialoihin erikoistuva sijoitusrahasto voi sijoittaa esimerkiksi lääketeollisuuteen, metsäteollisuuteen, biotekniikkaan ja telekommunikaatioon. Sijoitusrahastoja jaotellaan sijoitustyyhinsä perusteella kasvu- ja arvoryhtiöihin sen perusteella, miten markkinat ennustavat yrityksen arvon kehittyvän.

Usein käytetty tunnusluku tähän jaotteluun on yrityksen markkina-arvon ja substanssiarvon suhde. Kasvuyhtiöillä markkina-arvo on korkea suhteessa sen substanssiarvoon ja vastaavasti arvoyhtiöillä markkina-arvo on alhaisempi. (Puttonen & Repo 2007, 68.)

Osalla rahastoista on vertailuindeksi tai tietty toimialaindeksi, joiden arvoja osakerahasto pyrkii tavoittelemaan tai ylittämään. OMX Helsinki Cap -indeksi seuraa kaikkien Helsingin Pörssin osakkeiden kehitystä niin, että kukin osake saa 10 % painoarvon indeksissä. Euro STOXX 50 -indeksi seuraa viidenkymmenen euroalueen suurimpien osakkeiden arvojen kehitystä. Kaikilla rahastoilla ei kuitenkaan ole vertailuindeksiä. (Puttonen & Repo 2007, 69.)

5.3.3 Yhdistelmärahasto

Yhdistelmärahastot ovat sijoituspolitiikaltaan monipuolisempia, koska ne pystyvät sijoittamaan varojaan sekä korkoinstrumentteihin että osakkeisiin sen hetkisen markkina-tilanteen mukaan. Yhdistelmärahaston korko- ja osakepaino sekä niiden väliset vaihtelurajat esitetään rahaston säännöissä. (Puttonen & Repo 2007, 70.) Salkunhoitaja tarkkailee markkinoiden kehittymistä ja lisää korkopainoa, kun osakekurssien uskotaan laskevan ja vastaavasti lisäävät osakepainoa, kun osakkeiden kurssit ennakoitaan lähtevän jälleen nousuun. Rahaston tuottotason ja riskisyyden ratkaisevat korko- ja osakepainon suhde. (Nordea 2012b.) Yhdistelmärahaston tuottotavoite riippuu sopivien vertailuindeksien tuotto-odotuksesta. (Puttonen & Repo 2007, 70).

5.3.4 Erikoissijoitusrahastot

Erikoissijoitusrahastot eroavat muista rahastoista erityisesti niiden löysempien sääntöjen takia. Sijoitusrahastolain 12. luku sääntelee erikoissijoitusrahastojen toimintaa ja sijoituspolitiikkaa. Tällöin rahastonhoitaja voi sijoittaa erikoissijoitusrahaston sisällä yhteen yritykseen ilman mitään prosenttirajoja, jolloin yksittäiset sijoitukset voivat olla osuudeltaan hyvinkin suuria rahaston sisällä, toisin kuin normaaleissa sijoitusrahastoissa. Rahaston hajautusta koskevat tiedot esitellään rahaston säännöissä. (Puttonen & Repo 2007, 71-72.)

Erikoissijoitusrahastoja ovat esimerkiksi tietynlaiset korkorahastot, rahasto-osuusrahastot ja vipurahastot. Korkorahasto voi olla erikoissijoitusrahasto, jos se sijoittaa varat vapaammin kuin sijoitusrahastolain mukaiset perinteiset korkorahastot. Esimerkkinä tällaisista rahastoista ovat high yield -rahastot, jotka voivat sijoittaa varojaan hyvin alhaisten luottokelpoisuusluokituksien alaisiin korkoinstrumentteihin. (Puttonen & Repo 2007, 72.)

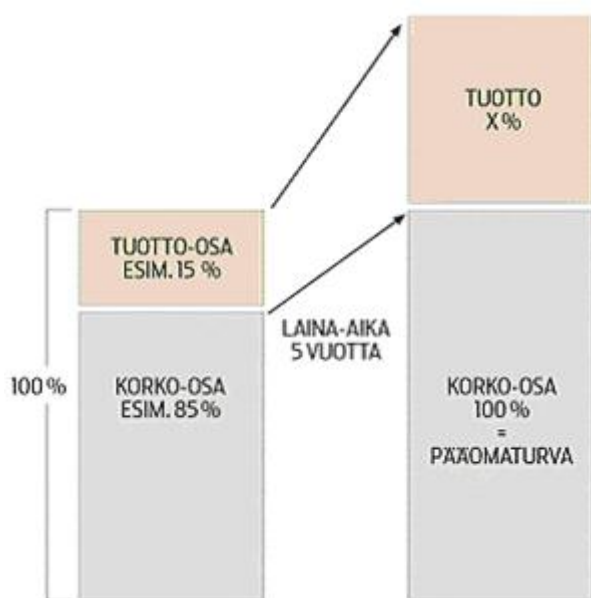
Rahasto-osuusrahasto voi sijoittaa varoja toisiin sijoitusrahastoihin, jolloin niiden riski on käytännössä pienempi, koska rahasto saa laajemman hajautuksen. Vipurahastot käyvät rahaston varoilla aktiivisesti kauppaa johdannaisilla, joiden tarkoituksena on saada lisätuottoja ennustamalla osakkeiden tulevaa kurssikehitystä. Vipuvaikutuksen takia rahaston arvo voi vaihdella huomattavasti, mutta pitkällä aikavälillä se pyrkii saamaan keskimääräistä parempaa tuottoa kuin normaalit osakerahastot ottamalla samalla huomattavasti korkeampaa riskiä. (Puttonen & Repo 2007, 72.) Hedge-rahastot sijoittavat sekä listattuihin, että listaamattomiin yhtiöihin, korkokohteisiin ja johdannaisinstrumentteihin. Vaikka Hedge-rahastot ovat riskialttiimpia kuin tavalliset sijoitusrahastot, ne tavoittelevat silti tasaisempaa tuottoa kuin vipurahastot. (Puttonen & Repo 2007, 196.)

5.4 Indeksilaina

Indeksilaina on yksi pankkien tarjoama strukturoitu sijoitustuote. Strukturoidulla tuotteella tarkoitetaan tuotetta, jossa sijoituksen pääoma on turvattu ja sijoittaja saa tuottoa sijoitetulle pääomalleen, jos markkinat kehittyvät myönteiseen suuntaan. Strukturoidulla tuotteella tarkoitetaan myös sitä, että lainan liikkeellelaskija on itse päättänyt sijoituskohteet, johon indeksilainan kohde-etuus on sidottu (Finanssivalvonta 2010). Indeksilainaa yleensä mainostetaan turvallisena sijoitustuotteena varovaiselle sijoittajalle, koska niiden kautta on mahdollisuus saada tuottoja ilman pääoman menettämisen riskiä. (Myllyoja & Kullas 2010, 162.)

Indeksilainan laskee liikkeelle yleensä pankki. Laina jaetaan 1000 euron litteroihin, joita sijoittajat pystyvät merkitsemään. Indeksilainan tuotto on sidottu tiettyyn indeksiin, joita voivat olla esimerkiksi erilaiset vertailuindeksit tai muut pankin muodostamat osa-

kekorit. Lainan liikkeellelaskija sijoittaa indeksilainan varoista esimerkiksi noin 85 prosenttia korkotuotteisiin, jolla taataan sijoittajille heidän nimellispääoma kokonaisuudessaan takaisin laina-ajan lopussa. Lopulla noin 15 prosentilla liikkeellelaskija käy kauppaa johdannaisilla, joilla pyritään muodostamaan mahdollinen lisätuotto. Osa indeksilainan liikkeellelaskijoista lupaa asiakkaille pienen ennalta määritellyn varman korkotuoton ja siihen päälle mahdollisen lisätuoton. (Myllyoja & Kullas 2010, 162.)

Kuvio 2. Indeksilainan tuoton muodostuminen. (Kohti taloudellista riippumattomuutta 2009.)

Indeksilainan pääoma sidotaan tietyksi määräajaksi, joka tyypillisesti voi olla esimerkiksi viisi vuotta. Laina-ajan jälkeen sijoittaja saa sataprosenttisesti koko sijoitetun pääoman takaisin ja mahdollisen lisätuoton, jos markkinat kehittyvät laina-ehtojen mukaisesti. Jos laina-ehdot eivät täyty lisätuoton osalta, sijoittajan riski realisoituu menetettynä tuottona, jos hän olisi sijoittanut saman rahamäärän samana ajankohtana esimerkiksi määräaikaiseen tuottotiliin. (Myllyoja & Kullas 2010, 163.)

Indeksilainan hyvänä puolelta voidaan kuitenkin pitää sitä, että jos tuotto-odotus putoaa jyrkästi, sijoittajan pääoma säilyy eräpäivänä. Jos lainan myy kesken juoksuajan, pääomaturvaa ei ole, ja sijoitus voi realisoitua pääomaa pienempänä. Pankit käyttävät usein erilaisia leikkureita, joilla ne leikkaavat osan suurista tuotoista pois eräpäivänä, jolloin sijoittaja voi saada vain osan indeksin tuottamasta voitosta. Tappiot puolestaan realisoi-

tuvat yleensä täysimääräisinä. Jos indeksilainan tuotto nousee lainan juoksuajalla yli pankkien maksaman maksimituoton, sijoittajan voi olla kannattavampaa myydä indeksilaina kesken laina-ajan, jolloin leikkureita ei yleensä ole. (Myllyoja & Kullas 2010, 163.)

Indeksilainan riskeinä voidaan pitää pääoman menettämisen riskiä, jos lainan realisoituu kesken laina-ajan. Toisena riskinä on mahdollisen lisätuoton menettäminen, jos indeksi, johon tuotto-osuus on sidottu, ei kehity laina-ehtojen mukaisesti. Tällöin sijoittajan tappiot ovat vuosittaisen inflaation verran. Yksi varteenotettava riski on myös lainan liikkeellelaskijan riski. Sijoittajan täytyy miettiä, kuinka luotettava lainan takaisinmaksaja on. Lainan liikkeellelaskija ei ole välttämättä aina sama pankki tai yksikkö kuin lainan myyjä. Koska indeksilainoille ei ole vakuuksia, ei välttämättä riitä, että lainan liikkeellelaskija on joku yksittäinen pankki. Jos pankki tuomitaan maksukyvyttömäksi, sijoittaja menettää sijoittamansa rahat. (Myllyoja & Kullas 2010, 163.)

5.5 Eläkevakuutus

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen tarkoituksena on säästää työssäoloaikana eläkeajan parempaa toimeentuloa varten. Eläkesäästäminen on usein hyvin pitkäaikaista ja sidottua säästämistä. Vapaaehtoinen eläkevakuutus antaa verovähennysoikeuden säästöaikana, mutta se samalla rajaa hyvin tarkasti varojen noston mahdollisuuden kesken säästöajan. Eläkesäästäminen on joustavaa, koska maksuja voi maksaa erisuuruisina suorituksina tai pitää kokonaan taukoa säästämisestä. Eläkesäästämisen tuotteita ovat vapaaehtoiset tai yksilöidyt eläkevakuutukset sekä erilaisten rahastoyhtiöiden, talletuspankkien ja rahastoyhtiöiden tarjoamat PS eli pitkäaikaissäästämisen sopimukset. Tässä opinnäytetyössä esittelen vapaaehtoisen eläkevakuutuksen yhtenä vaihtona eläkesäästämislle. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2011, 3.)

Lopullista eläkesäästön määrää voidaan ennakoita laskemalla arvioidulla tuotto-odotuksella tarvittava säästösuoritus tai vastaavasti, kuinka paljon tietyllä säästösuorituksella kertyy säästöön tietyllä tuotto-odotuksella. Säästöjä nostettaessa on hyvä muistaa, että säästetty määrä voi olla hyvin erisuuruinen kuin sopimuksen tekovaiheessa suunniteltiin. Lopulliseen eläkesäästön määrään vaikuttavat maksetut suoritukset, ni-

den ajankohdat, todellinen tuotto ja vakuutusyhtiön veloittamat kulut. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2011, 3).

Eläkevakuutuksen sisältämät sijoituskohteet tulee valita huolella ja sijoittajan oma risksietokyky huomioon ottaen, koska sijoitussidonnaisessa eläkevakuutuksessa säästöjen arvon kehitys seuraa valittujen rahastojen tai muiden sijoituskohteiden arvon kehitystä. Sijoittaja on aina yksin vastuussa valitsemistaan sijoituskohteista, jolloin hän kantaa sijoituskohteisiin ja niiden vaihtamiseen liittyvät riskit. Rahastojen vaihdot eläkevakuutuksen sisällä ovat usein ilmaisia tiettyyn määrään saakka vuosittain. Rahastoyhtiö perii kuitenkin kustannuksia rahastojen merkitsemisestä ja niiden hallinnoimisesta. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2011, 13.)

On mahdollista, että sijoittaja voi menettää eläkesäästöön sijoittaman säästön määrän joko osittain tai kokonaan. Myös eläkevakuutuksen osalta on hyvä muistaa, ettei tietyn sijoituskohteen positiivinen kehitys ei ole tae sen hyvästä menestymisestä tulevaisuudessa. Sijoittajan kannattaa huomioida, ettei palveluntarjoaja oma-aloitteisesti vaihda eläkesäästöissä olevia sijoituskohteita, jos sijoituskohteiden arvon kehitys on ollut negatiivista. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2011, 3).

5.5.1 Kuolemanvaraturva

Eläkevakuutus on vakuutus, joka otetaan elämistä varten turvaamaan vakuutusnottajan eläkeikää. Jos eläkevakuutusnottaja kuolee ennen eläkkeen maksamista, eläkevakuutus toimii niin sanottuna henkivakuutuksena vakuutetun kuoleman varalta. Vakuutettu voi liittää joko osan säästöistään tai koko säästöosuuden henkivakuutusturvaan eläkevakuutusta otettaessa tai sen jälkeen. Jos henkivakuutus tai sen määrää lisätään kesken sopimusta, henkivakuutuksen saaminen on riippuvainen vakuutusnottajan terveydentilasta, jolloin huono terveydentila voi estää henkivakuutuksen saamisen kokonaan tai niiden maksut voivat olla monille liian suuria. Vakuutusnottajan ikä, sukupuoli, vakuutusturvan kattavuus ja voimassaolo vaikuttavat henkivakuutuksen hinnan suuruuteen. Henkivakuutusmaksut ovat verovähennyskelpoisia niin kauan, kun niiden suuruus ei ylitä eläkevakuutuksessa olevia säästöjä. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2011, 13.)

5.5.2 Edunsaajamääräys

Vakuutetun on mahdollista valita haluamansa joko yksi tai useampi edunsaaja, jolle maksetaan henkivakuutuskorvaus. Edunsaaja voi olla tarkasti nimetty joku tietty henkilö tai se voi olla esimerkiksi vakuutetun lapset, omaiset tai puoliso. Edunsaajamääräystä on mahdollista muuttaa ennen vakuutetun kuolemaa eli ennen vakuutustapahtumaa. Edunsaajamääräys on niin sanottu vahva määräys, jolloin edunsaajaa ei voida ohittaa edes vakuutuksenottajan tekemällä testamentilla. Tämän takia vakuutuksenottajan tulisi huolehtia, että edunsaajamääräys on ajan tasalla. Vakuutetun on myös mahdollista tehdä peruuttamaton edunsaajamääräys, jota hän ei voi jälkikäteen muuttaa muuten, kuin edunsaajan omalla suostumuksella.

5.6 Sijoitusvakuutus

Sijoitusvakuutuksessa sijoittajan maksamat säästöt sidotaan hänen valitsemiensa sijoitusrahastojen arvon kehitykseen. Vakuutusyhtiö toimii rahasto-osuuksien hankkijana ja omistajana sekä se maksaa vakuutuksenottajalle tuottoja, jos rahasto-osuudet kehittyvät myönteisesti. Tietyt vakuutusyhtiöt saattavat rajata rahastojen lukumäärän sijoitusvakuutuksen sisällä enintään kymmeneen eri rahastoon, joiden kehitykseen asiakas voi kerralla hajauttaa säästönsä. Sijoitusvakuutukseen on mahdollista tehdä pelkästään yksittäisiä talletuksia tai laittaa säästöjä toistuvaissuorituksina. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2008, 5.)

Sijoitusvakuutuksen haltija voi vapaasti muuttaa sijoitusvakuutuksen sisällä olevia rahastoja. Sijoittajan on hyvä muistaa, että sijoitusvakuutussopimus ei ole omaisuudenhoitosopimus, jolloin vakuutusyhtiö ei huolehdi varojen arvojen kehityksestä eikä rahastojen vaihdosta markkinatilanteen muuttuessa. Tämä voi jäädä huomioimatta, koska esimerkiksi eläkevakuutuksen osalta jotkut vakuutusyhtiöt hoitavat sijoittajien varojen puolestaan. Sijoittajan on hyvä tuntea arvopaperimarkkinoita ja seurata markkinoiden kehitystä, koska hänen on itse valittava sijoitusvakuutussopimusta tehdessään ne rahastot, joiden kehitykseen sijoitusvakuutuksen kehitys sidotaan ja tehdä myöhemmin tarvittavat muutokset. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2008, 5-6.)

Koska sijoitusvakuutuksen kehitys on riippuvainen sen sisällä olevien rahastojen kehityksestä, vakuutuksenottaja voi menettää sijoitusvakuutukseen säästämäänsä varoja, jos rahastojen arvot laskevat alle niiden ostohetken. Tätä riskiä saadaan pienennettyä, jos rahastoihin sidotut varat ovat sijoitettuna tarpeeksi pitkän ajan, jolloin kurssiheilahtelut tasoittuvat. Lyhyen tähtäimen sijoitus saattaa osua juuri yleiseen markkinoiden laskusuhdanteeseen, jolloin tappiollinen sijoitus ei välttämättä ehdi tasoittua toisin kuin pitkän aikavälin sijoitus. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2008, 6.)

5.6.1 Kuolemanvaraturva

Sijoitusvakuutus sisältää niin sanotun henkivakuutuksen. Toisin kuin pelkät henkivakuutukset, sijoitusvakuutusta ei oteta kuoleman varalta vaan elämistä varten. Sijoitusvakuutus voidaan ajatella niin, että se maksaa vakuutuskorvauksen, jos vakuutuksenottaja tarvitsee varallisuutta omia hankintoja varten elämisen aikana. Jos vakuutuksenottaja ei elä vakuutuksen erääntyessä, sijoitusvakuutus sopimus ei toteudu ja ilman kuolemanvaraturvaa säästöt menisivät suoraan vakuutusyhtiöön. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2008, 7.)

Tältä riskiltä suojautumista varten sijoitusvakuutukseen sisältyy kuolemanvaraturva. Jos vakuutuskorvaus vakuutetulle ei toteudu, säästetty pääoma jää teknisesti vakuutusyhtiöön, mutta henkivakuutus maksaa vakuutetun lähiomaiselle henkivakuutuskorvauksen. Henkivakuutuskorvauksen määrä on yleensä sidoksissa säästettyyn pääomaan. Eri vakuutusyhtiöt määrittelevät korvauksen eri tavoin, mutta se voi olla esimerkiksi 95 tai 105 prosenttia koko säästösummasta tai pelkästään nettovakuutusmaksuista. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2008, 7.) Vakuutettu maksaa vakuutusyhtiölle henkivakuutuskorvauksesta, ja mitä isompi korvausprosentti on, sitä suurempaa summaa vakuutettu joutuu maksamaan. Jos kuolemanvaraturva on 105 prosenttia vakuutussäästöistä, henkivakuutus korvaa koko sijoitusvakuutuksessa olevan pääoman ja viisi prosentti lisäturvaa. Vastaavasti korvausprosentin ollessa 95, sijoittaja kantaa riskiä osasta menetettyä pääomaa. (OP-Henkivakuutus, 8.)

5.6.2 Edunsaajamääräys

Sijoitusvakuutuksenottaja määrää henkilön, joka on oikeutettu saamaan vakuutuskorvauksen. Tämä henkilö voi olla itse vakuutuksenottaja tai joku hänen lähiomaisistaan. Jos vakuutuksenottajan tarkoituksena on avata sijoitusvakuutus lahjoitustarkoituksena, lähiomaiset ovat usein vakuutuksen edunsaajia. Jos puolestaan jäämistösuunnitteluna, perilliset ovat yleisimpiä edunsaajia. Edunsaajaksi voi nimetä tietyn henkilön, joka voi olla esimerkiksi vakuutuksenottajan aviopuoliso tai lapsenlapsi tai yleisesti hänen omaiset tai lapset. Tällöin kukin omainen tai lapsi saa yhdenvertaisen osuuden sijoitusvakuutuksen varoista. Vakuutuksenottaja voi koska tahansa ennen vakuutuksen erääntymistä muuttaa vakuutuksen edunsaajaa. Edunsaajamääräyksen muuttaminen on ilmaista ja se pitää tehdä kirjallisesti vakuutusyhtiöön. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2008, 7-8.)

5.6.3 Veroetu

Sijoitusvakuutuksen yksi parhaimpia etuja on veroetu. Koska vakuutusyhtiö omistaa rahasto-osuudet, sijoittajan tekemät rahastovaihdot eivät vaihda omistajaansa, joten niiden mahdollisia tuottoja ei näin ollen veroteta. Rahastojen vaihdostakaan ei tämän vuoksi peritä merkintä- eikä lunastuspalkkioita. Tuottoja verotetaan vasta silloin, kun sijoitusvakuutus erääntyy ja säästetylle pääomalle on kertynyt tuottoja. Sijoitusvakuutuksen tuoton on mahdollista kasvaa korko korolle, koska rahastovaihtojen yhteydessä tuotosta ei peritä veroa. (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2008, 6.)

Sijoittaja voi halutessaan nostaa osan vakuutussäästöistään kesken vakuutuksen voimassaoloajan. Vakuutuksenottaja voi laittaa vakuutuksen erääntymään esimerkiksi 100 vuoden päästä, jolloin hän voi itse nostaa sijoitusvakuutuksessa olevia rahoja elinaikanaan ja vasta kuolintapauksessa edunsaaja saa sijoitusvakuutuksessa olevat varat. Nostot tehdään aina ensisijaisesti vakuutukseen säästetystä pääomasta, jolloin säästettyä pääomaa ei veroteta. Pääomatuloveron alainen osuus kohdistuu vain mahdolliseen tuottoosaan. (OP-Henkivakuutus, 8.)

Sijoitusvakuutuksen kautta on mahdollista lahjoittaa suurempi lahjaveroton osuus lähiomaiselle, jonka vuoksi sitä on käytetty lahjoitus- ja perintösuunnittelussa. Sijoitusvakuutukseen sijoitettu pääoma on verotonta vain vakuutuksenottajalle itselleen. Jos sääs-

tösumma eräännytetään vakuutuksenottajan lähiomaiselle, säästösumma on hänelle lahjaveron alaista omaisuutta. Sijoitusvakuutuksen kautta syntyvästä lahjoituksesta voi lahjoittaa 8 500 € verovapaasti kolmen vuoden välein, jonka ylimenevästä osasta peritään lahjavero. Jos lahjoittaja ei ole antanut muita lahjoja lahjansaajalle, hän voi antaa sekä tavallisen 3 999 € lahjaverovapaan osuuden ja sijoitusvakuutuksen kautta 8 500 € eli yhteensä 12 499 € verovapaasti kolmen vuoden välein. Lahjoittajan on kuitenkin muistettava, että kaikki lahjansaajalle kohdistetut vakuutuslahjat kolmen vuoden ajalta lasketaan 8 500 € verovapaaseen osuuteen. (OP-Henkivakuutus, 8.)

6 Verotuksen näkökulma sijoittamiseen

Sijoituksen lopulliseen tuottoon vaikuttaa vahvasti verotus. Vasta kaikkien laissa määriteltyjen verojen jälkeen sijoittaja voi laskea sijoituksen toteutuneen tuoton, joten verotus on hyvä ottaa huomioon jo sijoituksen suunnittelussa. Sijoituksen tuotto koostuu korkotuotoista ja osingoista, jotka ovat niin sanottuja juoksevia tuottoja. Juoksevia tuottoja ja sijoituksen realisoinnista saatuja tuottoja verotetaan eri tavalla, mistä johtuen joidenkin sijoitusmuotojen kohdalla verotettavan tulon laskeminen voi erota todellisen tuoton muodostumisesta. Sijoittajan verotus tapahtuu kalenterivuositain eli sijoituksesta saatu tulo on verotuksessa saman vuoden tuloa. (Korpela 2012, 11.)

Sijoitusten tuottoja verotetaan sen hetkisen pääomaverokannan mukaan, joka on vuonna 2012 30 prosenttia. Pääomatulonalaisia tuottoja ovat osingot, korkotuotot, myyntivoitot ja sijoitusrahastojen tuotot, joiden verotusta kuvataan alla olevissa kappaleissa. (Nasdaq 2010, 145.)

6.1 Osinkotuottojen verotus

Osinkojen verotus eroaa listaamattoman yhtiön ja listatun yhtiön välillä. Pörssissä noteeratun julkisen kaupankäynnin kohteena olevan listatun yhtiön osakkeiden osingoista 70 % on sijoittajalle verotettavaa tuloa. Osinkoja verotetaan yleisen pääomatuloveroprosentin mukaan, joka on tällä hetkellä 30 %. Näin ollen todellinen vero listatun yhtiön maksamista osingoista on $0,7 * 30 = 21$ %. Pörssilistattujen yhtiöiden osingoista peritään 19 % ennakonpidätystä osinkojen maksun yhteydessä ja loppu osa lopullisessa verotuksessa. Pörssiyhtiöt voivat halutessaan maksaa osinkoja muunakin kuin rahana, esimerkiksi yhtiön omistamina muiden yritysten osakkeina. (Korpela 2012, 154.)

Esimerkkinä yhtiö A Oyj jakaa 5 € osinkoa per osake. 500 osaketta omistava sijoittaja saa osinkoina 2 500 €. Osingoista peritään saman tien ennakonpidätystä $2\,500 * 0,19 = 475$ €. Lopullisessa verotuksessa $2\,500 * 0,3 = 750$ € on verotettavaa pääomatuloa. Koska veroja on pidätetty jo osingon maksun yhteydessä 475 €, sijoittajalle jää lopullisessa verotuksessa maksettavaksi $750 - 475 = 275$ €. (Korpela 2012, 154.)

Listaamattomat yhtiöt voivat jakamistaan osingoista maksaa sijoittajille verovapaasti 9 % osakkeen matemaattisesta arvosta. Osakkeen matemaattinen arvo saadaan laskettua jakamalla yhtiön osake sen nettovaroilla eli varojen ja velkojen erotuksella. Yksi osakas saa enimmäisrajana 60 000 € verovapaita osinkoja ja loppu osa verotetaan pääomaveron mukaisesti. Listaamattomien yhtiöiden kohdalla veronalainen osa on 70 % verovapaan osan jälkeen. (Korpela 2012, 155.)

Esimerkkinä asiakas B omistaa kahden eri listaamattoman yhtiön osakkeita. Yhtiö C:n osakkeiden matemaattinen arvo on 300 000 € ja yhtiön D 400 000 €. Oletetaan, että molemmat yhtiöt jakavat osinkoina verovapaat osat eli 9 % yhtiöiden nettovarallisuudesta. Asiakas B saisi osinkoja $300\,000 * 0,09 = 27\,000$ € yhtiöstä C ja $400\,000 * 0,09 = 36\,000$ € yhtiöstä D. Koska 60 000 € on asiakas B:lle verovapaata, ylimenevästä osasta 70 % on asiakas B:lle verotettavaa pääomatuloa eli $3\,000 * 0,7 = 2100$ €. Tämän hetki- sen pääomatuloveroprosentin mukaan Asiakas B maksaisi veroa $2100 * 0,3 = 630$ €. (Korpela 2012, 155.)

6.2 Luovutusvoiton verotus

Luovutus- eli myyntivoitto on tuottoa, joka syntyy, kun osake myydään korkeammalla hinnalla kuin se on aikaisemmin ostettu. Myyntivoitto on pääomaveron alaista tuloa, jota verotetaan 30 % pääomaverokannan mukaan. Lopullinen myyntivoitto lasketaan käyttämällä osakkeen todellista hankintahintaa tai todellisen hankintahinnan puuttuessa hankintameno-olettamaa. (Nasdaq 2010, 146.)

Hankintameno-olettamaa käytetään yleensä silloin, jos verovelvollinen ei pysty selvittämään sijoituksen todellista hankintamenoa, esimerkiksi kuolinpesän verotettavat luovutusvoitot tai luonnollisen henkilön pankkiasioinnin siirtyminen toiseen pankki-ryhmään. Hankintameno-olettamaa pidetään myös karkeana keinona selvittää rahan arvon muutos. (Korpela 2012, 52.)

Hankintameno-olettamalla on kaksi arvoa. 40 % luovutushinnasta on hankintameno-olettamaa, jos sijoittaja myy omaisuuden 10 vuoden omistuksen jälkeen. Vastaavasti alle 10 omistusvuoden jälkeen, hankintameno-olettama on 20 % luovutushinnasta. (Korpe-

la 2012, 53.) Alla olevassa esimerkissä sijoittaja on ostanut osakkeita 1 500 € hankintahinnalla. Myöhemmin hän myi osakkeet hinnalla 5 000 €. Taulukosta nähdään kuinka vero ja verojen jälkeinen osuus on muuttunut, jos omistus on kestänyt yli 10 vuotta tai alle 10 vuotta hankintameno-olettamaa käyttäen. (Nasdaq 2010, 147.)

Taulukko 2. Hankintameno-olettaman ja todellisen hankintahinnan käytön vertailu. (Nasdaq 2010, 147.)

	Hankintameno- olettama (omistus yli 10v.)	Hankintameno- olettama (omistus alle 10v.)	Todellinen hankintahinta
Myyntihinta	5 000 €	5 000 €	5 000 €
Hankintahinta	2 000 €	1 000 €	1 500 €
Myyntivoitto	3 000 €	4 000 €	3 500 €
30 % vero	900 €	1 200 €	1 050 €
Tuotto verojen jälkeen	4 100 €	3 800 €	3 950 €

Sijoittajan etujen mukaisesti hankintahintana voidaan käyttää todellista hankintahintaa, jos se on hankintameno-olettamaa suurempi. Perinnöksi tai lahjaksi saatujen osakkeiden verotuksessa käytetään hankintamenona perintö- tai lahjaveroa, jos se on hankintameno-olettamaa edullisempi vaihtoehto. Luonnollisen henkilön tai kuolinpesän saatujen pienten luovutusvoittojen verotus muuttui vuonna 2006. Kun luovutushinnat ovat enintään 1 000 € yhden verovuoden aikana, luovutusvoitot eivät ole veronalaista tuloa. (Nasdaq 2010, 146.)

6.3 Rahasto-osuuksien verotus

Rahastonhoitajan tekemät rahastomuutokset rahaston sisällä ovat verovapaita, mutta sijoittajien täytyy maksaa rahaston tuotosta veroa. Rahasto-osuuksia on kahdenlaisia; tuotto-osuuksia ja kasvuosuuksia. Tuottorahastot jakavat vuosittain korko- ja osinkotuotot suoraan sijoittajille. Kasvurahastot puolestaan eivät jaa vuosittaisia voitto-osuuksia vaan tuotot sijoitetaan takaisin rahaston pääomaan. (Nasdaq 2010, 148.)

Tuottorahaston jakamia voitto-osuuksia verotetaan samankaltaisesti kuin luovutusvoittoa. Tuotto-osuudesta maksetaan vuosittain pääomatulovero, jota on vuonna 2012 30 prosenttia. Pääomavero vähennetään automaattisesti tuotto-osuuden maksun yhteydessä, jota kutsutaan näin ollen ennakkoveroksi. Sijoittajan ei tarvitse ilmoittaa maksettuja tuotto-osuuksia veroilmoituksessaan. Kasvurahastojen verotus muodostuu rahaston mahdollisesta myyntivoitosta, joka on pääomatuloveronalaista tuloa. Rahastosuuksien verotuksessa voidaan käyttää hankintamenona todellista hankintamenoa tai osakkeidenkin kohdalla käytettyä hankintameno-olettamaa. (Nasdaq 2010, 148.)

6.4 Verovähennykset

Sijoittajan yksi hyödyllisimmistä pääomatuloihin liittyvistä vero-oikaisuista on myyntitappioiden vähentäminen verotuksessa. Myyntitappiot vähennetään aina verovuonna syntyneistä myyntivoitoista. (Nasdaq 2010, 148.) Tappiot on mahdollista vähentää joko samana verovuonna tai viiden seuraavan vuoden kuluessa (Korpela 2012, 92). Sijoittajan tulee kuitenkin huomioida, että myyntitappioita ei voi vähentää muista pääomatu-loista kuin myyntivoitoista (Nasdaq 2010, 148).

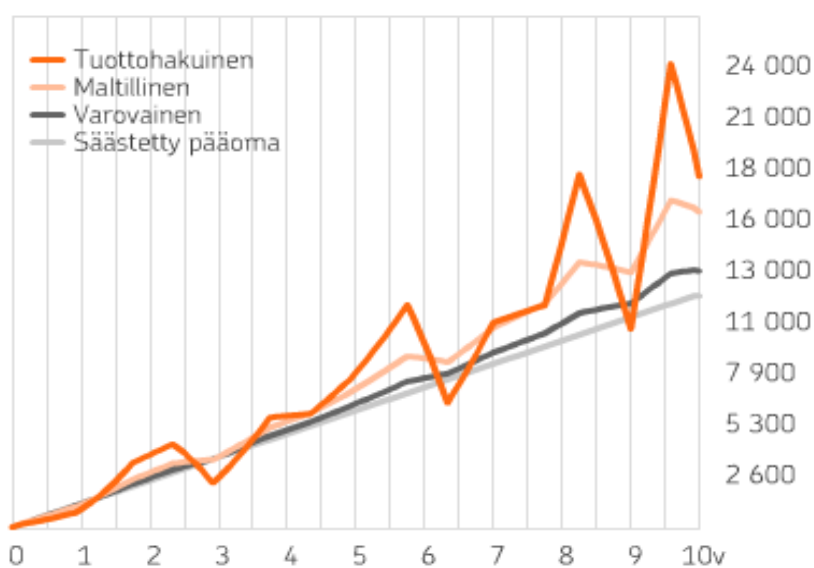
Toinen merkittävä vähennysoikeus on tulonhankkimis- ja säilyttämismenoista aiheutuneet kulut. Sijoittaja saa näin ollen vähentää verotuksessaan omaisuuden säilyttämisestä ja hoidosta aiheutuneet kulut 50 euron omavastuuosuuden ylittävältä osalta. Esimerkkeinä vähennettävistä kuluista ovat arvo-osuustili, erilaiset omaisuuden hoitopalkkiot ja tallelokeronvuokra. Myös kaupankäyntikulut ovat verovähennyskelpoisia, jos sijoittaja ei käytä hankintameno-olettamaa. (Nasdaq 2010, 149.)

Tietyt vähennyskelpoiset korkomenot voi vähentää verotuksessa. Esimerkkinä lainat, jotka on otettu pääoman, kuten osakkeiden hankkimista varten, ovat verovähennyskelpoisia. Näiden lainojen osalta myös muut kulut kuin korkokulut ovat vähennyskelpoisia myyntivoittojen osalta. Kuitenkaan lähdeveron alaiset lainat eivät ole vähennyskelpoisia, vaikka ne onkin otettu korkotulon hankkimista varten. (Nasdaq 2010, 149.)

7 Kuvitteelliset sijoitussalkut

Alla olevissa kappaleissa on esitelty neljä kuvitteellista sijoitussalkkua erityyppisille sijoitusprofiileille. Sijoitussalkun rakenteeseen oleellisesti vaikuttavia tekijöitä ovat sijoittajan riskinsietokyky ja elämäntilanne (Kallunki ym. 2007, 42). Perustellusti vähän riskiä sietävä henkilö painottaa salkussaan vähäriskisiä korkotuotteita ja vastaavasti riskinottaja kestää osakesijoitusten suuretkin arvonvaihtelut. Sijoitussalkun sisältöä tulisi miettiä myös sijoitushorisontin eli sijoittajan elämäntilanteen mukaan. Jos sijoittaja tarvitsee sijoittamansa varat käyttöön muutaman vuoden kuluttua, hänen ei kannata sijoittaa suurta osaa varoistaan osakkeisiin. Sen sijaan, jos sijoittajan sijoitushorisontti on kymmenen vuotta tai yli, osakkeisiin sijoittaminen on erittäin perusteltua. (Kallunki ym. 2007, 44.)

Alla oleva kuvio näyttää eri sijoitusprofiilien tuotto-odotuksen ja riskin pitkällä aikavälillä. Tässä Osuuspankin säästämisen laskurissa esimerkksisijoittaja sijoittaa joka kuukausi 100 euroa eri riskitason mukaan erilaisiin yhdistelmärahastoihin 10 vuoden ajan. Oletuksena on, että tuottohakuisen sijoittajan tuotto-odotus on 8 prosenttia, maltillisen 6 prosenttia ja varovaisen kaksi prosenttia vuodessa. Mitään kuluja tai veroja ei tässä esimerkissä ole otettu huomioon. Tuotto-odotus ei myöskään ole tae tulevasta tuotosta. (OP-Pohjola-ryhmä/b)

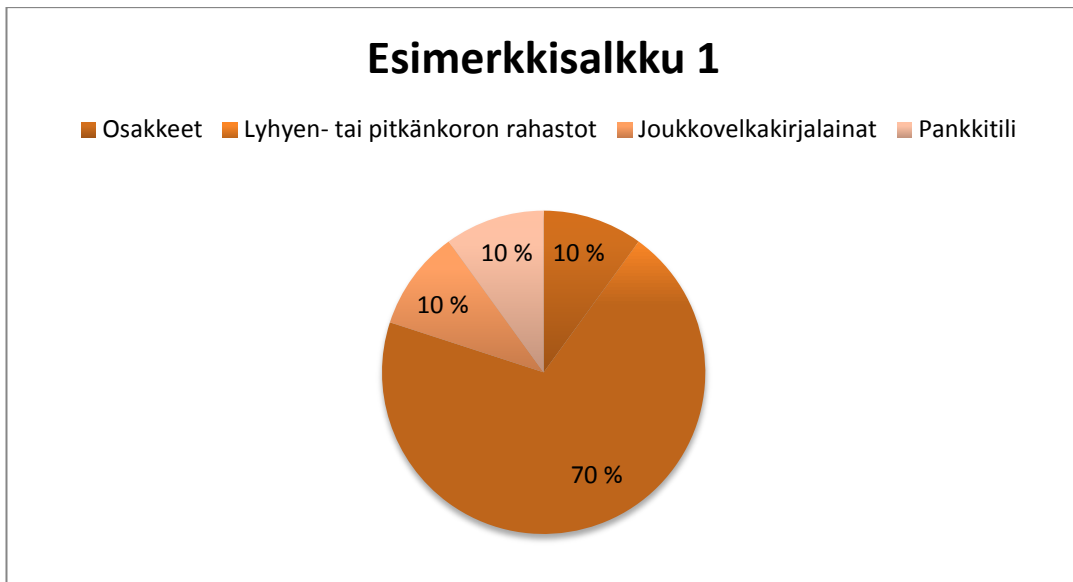

Kuvio 3. Eri sijoitusprofiilien tuoton ja riskin suhde. (OP-Pohjola-ryhmä/b)

Kuvio havainnollistaa sijoittajan omaa riskinsietokykyä. Varovaisen sijoittajan säästöt kasvavat hyvin vähän vuosittain, mutta myös arvonvaihtelut ovat pieniä. Maltillinen sijoittaja joutuu kestämaan hieman suurempia arvonvaihteluita, mutta tuottohakuinen sijoittaja huomaa arvonvaihtelut jo lyhyelläkin aikavälillä. Esimerkiksi jo kolme vuoden jälkeen tuottohakuisen sijoittajan yhdistelmärahasto on laskenut runsaasti alle säästetyn pääoman, mutta pitkällä aikavälillä arvonvaihtelut tasaantuvat ja lopullinen tuotto on lopulta suurin. Vaikka tämä laskuri on suuntaa antava, eikä se ota huomioon sijoituksesta aiheutuvia kuluja, sijoittaja pystyy tämän kuvion avulla miettimään omaa sijoitusprofiiliaan ja riskinsietokykyään.

7.1 Varovainen sijoittaja

Varovaisen sijoittajan tyypillisin piirre on pelko sijoituksen suurista arvon vaihteluista. Varovainen säästäjä tyytyy pieneen tuottoon välttääkseen suuremman riskin. (OP-Pohjola-ryhmä/a.) Varovainen sijoittaja painottaa noin 90 prosenttisesti omassa sijoitussalkussaan korkotuotteita, joiden riski on vähäistä ja tuotto-odotus hyvin tasaista. Osakepainoa on vain noin 10 prosenttia, jonka vuoksi säästöt eivät laske osakemarkkinoilla epävarmoina markkina-aikoina. (OP-Pohjola-ryhmä 2012.) Pieni osa osakepainossa on perusteltua myös sen takia, jotta sijoittajan on mahdollista saada korkeampi tuotto-odotus pidemmällä aikavälillä salkun reaaliarvon turvaamiseksi inflaation vaikutusta vastaan (Elina pankkiiriliike Oy, 4). Varovainen sijoittaja suosii yleensä vähäriskiä joukkovelkakirjalainoja ja korkorahastoja, jotka eivät myöskään vaadi aktiivista markkinoiden seuraamista (OP-Pohjola-ryhmä 2012).

Kuvio 4. Esimerkkisalkku varovaiselle sijoittajalle.

7.2 Maltillinen sijoittaja

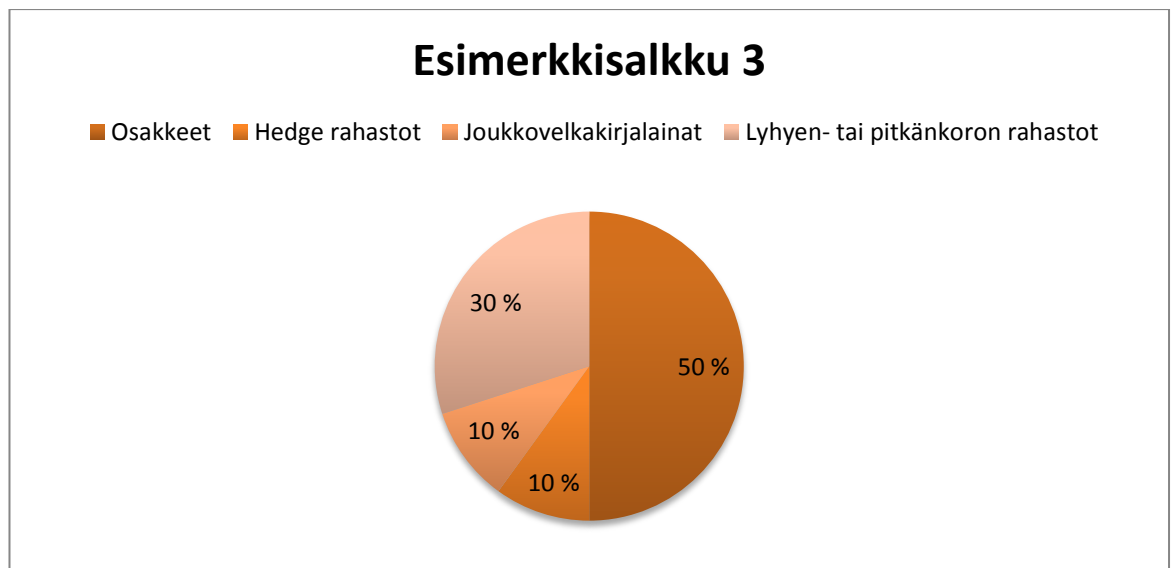
Maltillinen sijoittaja tavoittelee pitkällä aikavälillä maltillista ja tasaista sijoitusten arvonnousua ja on valmis ottamaan jonkin verran riskiä. Maltillinen sijoittaja painottaa noin 30 prosentilla sijoituksistaan osakesijoituksia ja lopulla 70 prosentilla korkotuotteita. Maltillisen sijoittajan tulee kestää osakkeiden väliaikaista arvon laskua, mutta vastaavasti heikon korkotilanteen sattuessa sijoitussalkun sisältämät osakkeet tasapainottavat korkojen laskua. Maltillinen sijoittaja on tavoitteellinen sijoittaja, jonka keskimääräinen sijoitusaika on noin neljä vuotta tai enemmän. (OP-Pohjola-ryhmä 2012.)

Kuvio 5. Maltillisen sijoittajan esimerkkisalkku.

7.3 Tuottohakuinen

Tuottohakuinen sijoittaja tavoittelee sijoitusten arvonnousua pitkällä aikavälillä hyväksyen tavallista suuremman riskin (eQ 2012). Tuottohakuinen sijoittaja suosii sijoitussalkussaan noin 50 - 60 prosenttia osakesijoituksia, joilla pyritään saamaan hyvää arvonnousua osakemarkkinoilta ja vastaavasti 40 - 50 prosenttinen korkopaino suojaa sijoitettua pääomaa. (OP-Pohjola-ryhmä 2012.) Myös Hedge-rahastot ovat hyvä lisä tuottohakuisen sijoittajan sijoitussalkkuun, koska ne lisäävät salkun hajautusta ja ovat riskialttiimpia kuin tavalliset sijoitusrahastot. Vaikka laaja hajauttaminen ei poista sijoituksesta aiheutuvaa riskiä kokonaan, koko sijoitussalkun riski pienenee olennaisesti (Kallunki ym. 2007, 68).

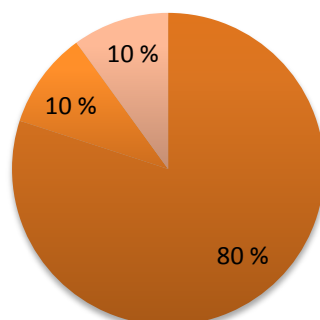
Kuvio 6. Tuottohakuisen sijoittajan esimerkkisalkku.

7.4 Rohkea

Hyvin tuottohakuisen sijoittajan sijoitussalkku koostuu noin 80 – 90 prosenttisesti osakelainasta ja vain noin 10 - 20 prosenttisesti korkosijoituksista. Näin ollen yleisellä osakemarkkinoiden kehityksellä on suora yhteys sijoitussalkun arvoon. (OP-Pohjola-ryhmä 2012.)

Esimerkkisalkku 4

■ Osakkeet ■ Hedge rahastot ■ Lyhyen- tai pitkänkoron rahastot

Kuvio 7. Rohkean sijoittajan esimerkkisalkku.

Rohkean sijoittajan on hyvä muistaa, että 80 % osakepaino tulee hajauttaa huolellisesti, ettei sijoitussalkun riski kasva liian suureksi (OP-Pohjola-ryhmä 2012). Rohkealla sijoittajalla tulee olla korkea riskinsietokyky ja pitkä sijoitushorisontti, koska osakkeiden korkea tuotto-odotus muihin sijoituskohteisiin verrattuna on todettu vain pitkällä aikavälillä (Kallunki ym. 2007, 42).

8 Yhteenveto

Tämän sijoitustuotteiden oppaan tavoitteena oli tutustuttaa kohderyhmään kuuluvat opiskelijat eri sijoituskohteisiin ja laajentaa heidän tietämystään muista kuin tilisäästämissä vaihtoehtoista. Erilaisten tutkimuksien mukaan opiskelijoilla on halu tietää ja oppia erilaisista sijoituskohteista enemmän, minkä vuoksi tämä opas on tehty. Tässä oppaassa käsiteltiin sijoittamisen perusteita, pankkien yleisimmin tarjoamia sijoitusvaihtoehtoja ja niiden verotusta.

Sijoittaminen käsitteenä määritellään eri tavoin, mutta sillä tarkoitetaan ennen kaikkea sijoituskohteen ostoa, sen omistusta ja lopuksi myymistä tarkoituksenaan saada tuottoa sijoitetulle pääomalle (Pesonen 2011,11). Sijoittaminen on monivaiheinen prosessi, jonka kaikki eri vaiheet on hyvä tunnistaa ennen sijoituspäätöksen tekoa. Sijoitusprofiilin tunnistaminen on niistä yksi tärkeimmistä huomioon otettavista asioista, koska se määrittelee hyvin vahvasti sijoitusten tuotto-odotuksen, mutta myös riskin. Muita tärkeitä asioita ovat sijoitusaika, allokaatiopäätös, hajautus ja sijoittamisen kustannukset.

Osakkeita pidetään kaikista riskipitoisimpina sijoituskohteina, koska hajautus on yhden yrityksen osakkeen kohdalla melkein olematon. Rahasto ei ole itsenäinen sijoituskohde vaan sen kautta on mahdollista sijoittaa joko osake- tai korkoinstrumentteihin. Rahasto sopii hyvin aloittavalle sijoittajalle, koska rahasto on aina hyvin hajautettu ja niihin voi sijoittamisen aloittaa jo hyvin pienellä sijoitussummalla. Indeksilainan etu on pääomaturva laina-ajan jälkeen, mutta negatiivinen puoli on se, että tuotto on epävarmaa. Eläke- ja sijoitusvakuutus on tarkoitettu pitkäaikaiseen sijoittamiseen.

Sijoittamisen aloittamisessa riskinsietokyky ja sijoitusaika ovat tärkeimpiä päätöksiä erityisesti aloittavalle sijoittajalle. Näiden asioiden miettiminen edesauttaa sijoitussuunnitelmassa pysymistä ja odotetun tuottotavoitteen saavuttamista. On tärkeää, että aloittava sijoittaja ei yliarvioi omaa riskinsietokykyään, jolloin hän voi välttyä turhilta pettymyksiltä. Koska eri sijoituskohteita on lukuisia, jokaiselle sijoitusprofiilille löytyy aina sopiva sijoitusvaihtoehto.

Lähteet

Anvia. Arvo-osuustilin avaaminen. Luettavissa: <http://www.anvia.fi/fi-FI/Konserni/sijoittajat/arvo-osuusjarjestelma/toimintaohje/Sivut/Aotilinaavaaminen.aspx>. Luettu: 4.10.2012.

Elina Pankkiiriliike Oy. Varainhoito ja rahastot. Luettavissa: http://www.elinapl.fi/files/Elina_esite.pdf. Luettu: 30.5.2012.

eQ Varainhoito 2012. Sijoitussuunnitelma. Luettavissa: <https://www.eq.fi/varainhoito/sijoitussuunnitelma>. Luettu: 2.8.2012.

Finanssivalvonta 2010. Indeksilainat. Luettavissa: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Indeksilainat/Pages/Default.aspx>. Luettu: 3.9.2012.

Finanssivalvonta 2012. Sijoitusrahastojen ominaisuuksia. Luettavissa: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Sijoitusrahastot/Ominaisuuksia/Pages/Default.aspx>. Luettu: 3.9.2012.

Ibbotson, R. & Kaplan, P. 2000. Does Asset Allocation Policy Explain 40, 90, or 100 Percent of Performance? Luettavissa: <http://corporate.morningstar.com/ib/documents/MethodologyDocuments/IBBAssociates/AssetAllocationExplain.pdf>. Luettu: 5.7.2012.

Investori 2012. Sijoittamisen perusteet. Luettavissa: <http://www.investori.com/j/artikkelit/yleistae-sijoittamisesta/92-sijoittamisen-perusteet>. Luettu: 16.8.2012.

Kallunki, J., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2007. Ammattimainen sijoittaminen. 5. uudistettu painos. Talentum.

Kohti taloudellista riippumattomuutta 2009. Pääomaturvattu indeksilaina on kusetusta.

Luettavissa:

<http://www.taloudellinenriippumattomuus.com/2009/08/paaomaturvattu-indeksilaina-on.html>. Luettu: 25.4.2012.

Korpela, V. 2012. Sijoittajan verokirja. 3. uudistettu painos. Verotieto Oy. Helsinki

Lindström, K. 2005. Menesty osakesijoittajana. 2. painos. Talentum. Helsinki.

Lindström, K. 2007. Vaurastu arvo-osakkeilla. Talentum. Helsinki.

Morningstar 2011. Arvo-osakkeet jyräävät Helsingin pörssissä. Luettavissa:

<http://www.morningstar.fi/mobile/Article.aspx?Site=fi&articleid=102320&categoryid=190>. Luettu: 11.9.2012.

Myllyoja, N. & Kullas E. 2010. Mitä jokaisen kotiäiden (ja muidenkin naisten) tulee tietää sijoittamisesta. Talentum. Helsinki.

Nasdaq OMX 2011. Opi osakkeet. 6. painos. Helsinki.

Nasdaq OMX. 2010. Opi osakkeet. 5. painos. Helsinki.

Nikkinen, J., Rothovius, T. & Sahlström P. 2005. Arvopaperisijoittaminen. 1.-2. painos. WSOY. Helsinki.

Nordea 2012a. Sijoitusaika. Luettavissa:

<http://www.nordea.fi/Henkil%C3%B6asiakkaat/S%C3%A4%C3%A4st%C3%B6t+ja+sijoitukset/Neuvoja+sijoittamiseen/Sijoitusaika/701784.html>. Luettu: 24.5.2012.

Nordea 2012b. Yhdistelmärahastot. Luettavissa:

<http://www.nordea.fi/Henkil%C3%B6asiakkaat/S%C3%A4%C3%A4st%C3%B6t+ja+sijoitukset/Neuvoja+sijoittamiseen/Yhdistelm%C3%A4rahastot/702814.html>. Luettu: 16.4.2012.

Nordnetblogi 2011. Oleellinen allokaatiopäätös. Luettavissa:
<http://nordnetblogi.fi/oleellinen-allokaatiopaatos/>. Luettu: 29.5.2012.

OP-Henkivakuutus. OP-Sijoitusvakuutus. Luettavissa:
<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=150250979>. Luettu: 29.5.2012.

OP-Pohjola-ryhmä/a. Rahastoja säästäjälle. Luettavissa:
<https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/rahastot/saastajan-rahastot?id=36220&srcpl=3>. Luettu: 30.5.2012.

OP-Pohjola-ryhmä/b. Säästämisen laskuri. Luettavissa:
<https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/saastamisen-laskuri?id=32603&srcpl=8>. Luettu: 3.9.2012.

OP-Pohjola-ryhmä 2012. Millainen säästäjä, sellainen rahasto. Luettavissa:
<https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/edut/edut-ja-alennukset/op-pohjola-lehtiarkisto/millainen-saastaja--sellainen-rahasto?cid=151635392&srcpl=3>. Luettu: 30.5.2012.

Pesonen, M. 2011. Säästäjästä sijoittajaksi – jokamiehen sijoitusopas. WSOY. Porvoo.

Puttonen, V. & Repo E. 2007. Miten sijoitan rahastoihin? 4. uudistettu painos. WSOY. Juva.

Pörssisäätiö 2006. Arvopaperikeskus säilyttää osakkeita. Luettavissa:
<http://www.porssisaatio.fi/blog/2006/05/09/arvopaperikeskus-sailyttaa-osakkeita/>.
Luettu: 2.8.2012.

Saario, S. 2005. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin? WSOY. Juva.

Salkku.info 2008. Sijoituskohteet. Luettavissa: <http://salkku.info/sijoituskohteet>. Luettu: 16.8.2012.

Seligson & Co/a. Sijoittajan muistilista. Luettavissa:

<http://www.seligson.fi/suomi/sijoitustieto/muistilista.htm>. Luettu: 19.6.2012.

Seligson & Co/b. Kustannusten merkitys. Luettavissa:

<http://www.seligson.fi/suomi/sijoitustieto/tiedostot/kustannukset.htm>. Luettu: 19.6.2012.

Tuhkanen, J. 2006. Korkokäsikirja sijoittajalle ja lainanottajalle. Edita Prima Oy. Helsinki.

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2011. Eläkesäästäminen 2011. Luettavissa:

<http://www.fine.fi/userfiles/file/elakesaastaminen2011.pdf>. Luettu: 28.6.2012.

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta 2008. Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas. Luetta-

vissa: http://www.fine.fi/userfiles/file/ssva2008_R2.pdf. Luettu: 28.5.2012.